

Інформаційно-аналітичний журнал «Як працює твій депутат»

Інформаційно-аналітичний журнал
«Як працює твій депутат»
1/2012

Відповідальна за випуск
Леся Шевченко

Автор дослідження
Стас Соколов

Літературний редактор
Інна Борик

Дизайн та верстка
Олександра Борисова

Свідectво про державну реєстрацію:
серія КВ № 8574 від
23.03.2004 р.

Видання часопису здійснюється за сприяння Національного Фонду підтримки Демократії, США
(National Endowment for Democracy)

У разі передруку матеріалів посилання на часопис обов'язкове

Засновник і видавець
ГО Фондація
«Відкрите суспільство»
04070 Київ,
вул. Братська, 6, оф. 402.
e-mail: press@osf.kiev.ua
www.deputat.org.ua

Підписано до друку
31 липня 2012 року
Формат 60x84/8
Наклад 2000 примірників
Друк ТОВ «Азбука»

Зміст

2	Атестат незрілості: підсумки виконання передвиборчих обіцянок фракціями Верховної Ради України VI скликання
3	Теоретичний блок
4	Методологічний блок
6	Партія регіонів
12	Блок Юлії Тимошенко – «Батьківщина»
26	Наша Україна – Народна самооборона
38	Комуністична партія України
51	Народна партія України («Блок Литвина»)
62	Пропалі грамоти: програмні документи парламентських коаліцій
63	«Блок Юлії Тимошенко» + «Наша Україна – Народна самооборона»
64	«Блок Юлії Тимошенко» + «Наша Україна – Народна самооборона» + «Блок Литвина»
65	Партія регіонів + Комуністична партія України + «Блок Литвина» + народні депутати України
66	Замість підсумку
67	Висновки

Атестат незрілості

Підсумки виконання передвиборчих обіцянок фракціями Верховної Ради України VI скликання

Стас Соколов,
аналітик Фундації «Вікрите суспільство»

В українських школах віддунали останні дзвоники, потенційні абітурієнти склали зовнішнє тестування, а студенти завершили сесії. Народні депутати України, на відміну від молодшого покоління, складають іспити значно рідше — лише раз на чотири роки. Безперечно, напруженість і складність їхньої роботи потребують ґрунтовного та виваженого підходу до безпосереднього «оцінювання».

Теоретично кожен народний обранець дбає про свого виборця. З думками про нього опікується написанням законопроектів, які покликані реалізувати ті бачення спільного майбутнього, що він їх відобразив у власній передвиборчій програмі. Кожні наступні вибори — іспит для політика перед своїм виборцем. Останній, відповідно, уважно стежив за перебігом політичного життя у країні, до дня виборів оцінив результативність роботи свого представника у законодавчій владі та визначився з вибором.

Звісно, така ситуація можлива лише в абстрактному політичному вакуумі. В реальності значна частина як громадян, так і обраних ними депутатів згадують один про одного лише у період виборів. Втім лише поінформований громадянин здатен зробити виважений вибір. Обізнаний виборець голосуватиме за ґрунтовну та продуману програму, чесного кандидата, за близькі йому позиції та ідеї. Відповідальний кандидат поважатиме свого виборця, пропонуючи йому реальні обіцянки та ефективну роботу в законодавчому органі. Саме з цією метою — **сприяти демократичному розвитку через взаємну політичну відповідальність та обізнаність політиків і громадян** — підготовлений наступний підсумковий звіт щодо виконання партіями власних передвиборчих обіцянок у Верховній Раді України VI скликання (2007-2012 рр.).

Фінальний іспит складають п'ятеро кандидатів, відомі пересічному громадянину, — Партія регіонів, «Блок Юлії Тимошенко», «Наша Україна - Народна самооборона», Комуністична партія України та «Блок Литвина». Саме ці політичні сили на позачергових виборах 2007 року здобули право представляти інтереси народу України в парламенті. Протягом п'яти років вони мали можливості реалізувати ті положення, які привели їх у стіни Верховної Ради. Кожна політична сила щонайменше два роки перебувала при владі — достатній термін для перетворення власних політичних мрій на реальність. Однак результати запропонованого аналізу невтішні — більшість обіцянок не виконано. На противагу підліткам, які закінчують школу і вступають у доросле життя, українські депутати можуть отримати лише **атестат незрілості** як свідоцтво власної неспроможності відповідати за свою політичну платформу і бути гідним звання «народний обранець».

У звіті міститься інформація про таке:

- що думає політична наука про передвиборчі обіцянки;
- яким чином оцінене виконання передвиборчих програм політичних партій/блоків;
- як працювала кожна політична сила над виконанням власних обіцянок;
- що саме з обіцяного зробили та не зробили народні депутати.

1 У всякому разі, мали б за відновленою редакцією Основного закону 1996 року. Чинне скликання Верховної Ради дозволило собі відтягнути момент чергової звітності перед виборцями на один рік.

Теоретичний блок

**Партійні платформи – це нісенітниця.
Вони нікого не переконують, нікого
не обманюють та нікого не надихають.**

*Е. Шаттшнайгер,
американський політолог*

Коли ми запитуємо людей, чи виконують політичні партії власні передвиборчі обіцянки, найчастіше отримуємо негативну відповідь. Утім серед факторів, що визначають підтримку партій громадянами, саме програма відіграє чи не найважливішу роль. Згідно з опитуваннями Центру Разумкова, 86,7% громадян наголошують на значенні відповідності практичної діяльності партії програмним положенням та заявам лідерів. Крім того, 78,3% громадян вважають важливою саму програму партії та заяви її лідерів, у той час як 16,4% не вважають їх значущими¹.

Британський політолог Е. Кінг зазначає, що передвиборчі партійні програми – «порожні і беззмістовні» документи, що мають «фактично випадкове відношення» до роботи партій у органах влади². Дослідники М. Дейвіс та М. Феррантіно розвинули цілу теорію політичної риторики, за якою кандидати у виборах брехатимуть, оскільки вони неспроможні передати цінність власної репутації як чесних політиків³. Крім того, політичні науковці схильні сумніватися у практичній значущості передвиборчих програм партій⁴. По-перше, передвиборчі маніфести найчастіше порушують ті питання, які найбільш впадають в око тій чи іншій політичній силі. Таким чином, вибір між різними наборами обіцянок обмежується через те, що сфери уваги партій часто не збігаються, тож немає змоги їх адекватно порівняти. По-друге, передвиборчі програми підкреслюють «цінності-облямівки» (valence issues)⁵ – заяви без ідеологічної значущості, яким складно опонувати: вони лише декларують певну позитивну мету, не вказуючи жодних кроків до її досягнення.

Теоретично вибори повинні встановлювати стійкі «зв'язки між бажаннями громадян та поведінкою виробників політики»⁶. Ключове припущення полягає в тому, що народні обранці перетворюватимуть політичні уподобання виборців у пріоритети діяльності законодавчої та виконавчої гілок влади. Така зв'язка «програма-політика»⁷ є важливим елементом теорії «відповідальної партії», яка розвивається у політичній науці з 1950-х років. Вона спирається як на теорії раціонального вибору (на кшталт моделі «економічного голосування» Е. Даунса), так і на порівняльно-історичний метод (як, наприклад, дослідження С. Ліпсета та С. Роккана)⁸. Логіка цієї моделі розглядає політику як продукт взаємодії патронів (громадян чи виборців) та агентів (кандидатів і обраних посадовців). Ця концепція будує ідеальну модель таких відносин, висуваючи п'ять припущень⁹:

- 1) виборці мають певний набір уподобань щодо використання чи перерозподілу державою обмежених ресурсів стосовно найбільш важливих суспільних питань;
- 2) кандидати на виборні та виконавчі посади об'єднують позиції відносно різних питань у передвиборчі програми, які обіцяють виконати у разі обрання чи призначення;
- 3) виборці зіставляють власні преференції з тими, що пропонують кандидати, та обирають найбільш сумісний набір пропозицій;
- 4) переможці або їх об'єднання (парламентські коаліції) імплементують власні обіцянки з оглядом на еволюцію уподобань своїх виборців-патронів;
- 5) на наступних виборах електорат оцінює звіт посадовців щодо їхньої роботи.

Отже, така ідеальна модель окреслює логіку представницької демократії, у якій виборці голосують за політичні партії, відтак формується партійний чи коаліційний уряд. Відповідно, у політичній системі закріплюється інститут політичної відповідальності, який полягає в тому, що на виборах громадяни оцінюють результати роботи партії, яку вони підтримали минулого разу, залежно від того, наскільки їй вдалося реалізувати програмові тези в урядовій роботі.

Модель «партійної відповідальності» спирається на ідеальні моделі демократії, через що зв'язок між політиком і виборцем отримує абстрактний характер. Г. Кітчельт та С. Вілкінсон зазначають, що у сучасних розвинених демократіях природа зв'язків між виборцями та політиками має патронажний характер, котрий полягає в наявності певних стійких зв'язків між виборцями та політиками, у яких перші обирають останніх в обмін на збереження чи запровадження певної політики доступу до колективних

благ¹⁰ (як-от: розвиток системи освіти, містобудування, безпека, економічний прогрес тощо) та перерозподілу доходів. Відповідно, підзвітність полягає у прямому обміні свого голосу на матеріальні заохочення чи продовження доступу до публічних благ.

Проблема реалізації моделі «відповідальної партії» в Україні полягає також і в нестійкості політичних інститутів — виборчої системи, поділу компетенцій гілок влади тощо. Відсутні тривалі періоди як функціонування єдиної схеми розподілу повноважень (президентсько-парламентська у період 1996-2004 рр., парламентсько-президентська у 2004-2010 рр., повернення до старої моделі восени 2010 року), так і регулярної виборчої системи (коливання від мажоритарної до пропорційної моделі та повернення до мішаної). Тож стійкі практики щодо оцінювання виборцями своїх обранців просто не мали шансу закріпитися. До того ж «відповідальна партія» найкраще спрацьовує саме у парламентських системах, у той час як інші системи розподілу повноважень (президентська, напівпрезидентська або ж консенсусна демократія, як у Швейцарії¹¹) пов'язують різні типи відповідальності з різними мандатами. Таким чином, завдяки більшій незалежності гілок влади та відповідній виборчій системі (найчастіше орієнтованій на кандидата) партійні структури слабші, а отже, слабші і зв'язки між партією та виборцем.

Партійна відповідальність у Верховній Раді України VI скликання, яка була обрана на пропорційних засадах, має безпосередній характер: виборці голосували за конкретні партії, які пропонували їм свою програму та певний список осіб. Закрита природа цих списків, а також низька обізнаність електорату з більшістю потенційних депутатів у списку значно підвищили вплив іміджу партії та переліку її обіцянок на вибір громадян.

Наступні вибори за мішаною системою додадуть дисбалансу в партійні структури. З одного боку, партія муситиме дбати про власний образ, програму та ідеологічну спрямованість. З другого — наявність мажоритарних кандидатів сприятиме ідеологічному урізноманітненню всередині партії, а передвиборчі обіцянки відображатимуть як загальний рівень партії, так і індивідуальний рівень кандидата¹².

Методологічний блок

Щонайперше, варто визначити ключові терміни та поняття, вживані під час аналізу.

Передвиборча обіцянка — положення у передвиборчій програмі партії (блоку), яким остання гарантує певну зміну у способі життя країни та її громадян у разі здобуття нею влади.

Діяльність при владі — набір публічних політик, які реалізує певна політична сила у період доступу до ресурсу державної влади (передовсім це парламентська більшість та уряд).

Під час дослідження було охоплено значний масив офіційних документів. Для аналізу діяльності парламентарів основним джерелом інформації стала база даних сайту Верховної Ради України (rada.gov.ua), зокрема ухвалені закони та законопроекти. Окремі сфери передвиборчих обіцянок (особливо економічна та соціальна) потребували залучення до аналізу статистичних даних та актів Кабінету Міністрів. Крім того, у випадках, які потребували оцінки суспільної та експертної реакції чи перевірки реального функціонування певного закону, було застосовано мережеві медіа (авторські колонки, журналістські розслідування, аналітичні статті тощо).

Досліджуваний період охоплює діяльність фракцій Верховної Ради України VI скликання від початку її роботи, з листопада 2007-го, до червня 2012 року. Фактично вся каденція парламенту охоплюється цим проміжком часу, оскільки наразі зусилля парламентарів сфокусовані на нових передвиборчих програмах та майбутній кампанії.

Фінальне оцінювання результативності парламентських партій відбувалося за методологією, дещо відмінною від традиційної. Щонайперше, всі обіцянки політичних партій було проаналізовано на предмет їх чесності — певний нормативний критерій, який поєднує у собі моральні засади з ідеєю відповідальності влади перед громадянами. Ідея чесності передвиборчої програми має три умовні критерії¹³:

- *реалізм* — уникнення обіцянок, які партія свідомо не може виконати. У дослідженні очевидно утопічні або занадто абстрактні обіцянки було позначено як нереальні;
- *щирість* — ухилення від обіцянок, які не планується виконувати. Цьому критерію не відповідають, зокрема, ті обіцяння політичних партій, які не отримали формального вираження принаймні у вигляді законопроекту;

- *послідовність* – уникнення обіцянок, які суперечать одна одній. Винятком для цього критерію є непередбачувані обставини, з-поміж іншого економічна криза, що дозволяє владі не дотриматися власного слова.

У фокусі дослідження перебувають законодавчі акти, ініційовані народними депутатами, які належать до певної фракції Верховної Ради України. Для зручності та наочності аналізу всі обіцянки згруповані (і, відповідно, нормативно-правові акти та їх проекти) у чотири умовні категорії. Назва кожної з них відповідає головному об'єкту регулювання (чи основного впливу) обіцянки:

- *гроші* (питання бюджету, фінансів, промисловості, підприємництва – все, що стосується господарської та економічної діяльності в Україні);
- *людина* (широка категорія, що поєднує соціальні, гуманітарні, культурні, екологічні питання, – все, що торкається якості життя громадян України);
- *державна* (охоплює питання державного будівництва, системи права, судової реформи, боротьби з корупцією, а також включає сферу державного будівництва та установчих повноважень Верховної Ради України);
- *світ* (ініціативи щодо зовнішньої політики України, питання геополітичної орієнтації та характеру відносин з іншими країнами).

Важливим є також підхід до визначення статусу виконання передвиборчої обіцянки. Одна з немало-важних умов для останньої перебування партії при владі. Парламентські фракції могли виконувати власні обіцянки лише перебуваючи у коаліції (з осені 2010 р. – у парламентській більшості) чи маючи своїх представників в уряді.

Періоди перебування політичних сил при владі у Верховній Раді України:

- Партія регіонів: з 11 березня 2010 року.
- «Блок Юлії Тимошенко»: 29 листопада 2007 року – 11 березня 2010 року.
- «Наша Україна - Народна самооборона»: 29 листопада 2007 року – 11 березня 2010 року.
- Комуністична партія України: з 11 березня 2010 року.
- «Блок Литвина» (Народна партія України): з 17 грудня 2008 року.

Програмові тези партій було порівняно з законопроектами, поданими представниками відповідних фракцій, відтак зроблено висновки щодо дотримання положень партійних платформ.

Якщо певна обіцянка була реалізована, вона отримала статус «виконано»; якщо обіцяні результати були досягнуті, однак повного втілення не відбулось, – «частково виконано». У протилежному випадку обіцяння набуло статусу «не виконано». Ця категорія має додаткове розшарування: «відхилено» (відповідний обіцянці законопроект був поставлений на голосування, але не здобув підтримки народних депутатів і був відхилений) та «забуто» (обіцянка, яку партія не реалізувала у жодному законопроекті).

1 Центр Разумкова. Соціологічне опитування: Коли Ви обираєте, за яку партію голосувати, наскільки важливими для Вас є наведені фактори? (перелік). Отримано з: http://razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=380

2 Цит. за Rose, R. (1984). Do Parties Make a Difference? Chatam: Chatam House Publishers.

3 Davis, M. A. and M. Ferrantino. 1996. Towards a Positive Theory of Political Rhetorics: Why Do Politicians Lie? Public Choice 88(1-2): 1-13.

4 Див. напр. Costello, Rory and Robert Thomson (2008): «Election Pledges and their Enactment in Coalition Governments: A Comparative Analysis of Ireland», Journal of Elections, Public Opinion and Parties 18(3), 239-256.; Gallagher, Michael, Michael Laver and Peter Mair (2006): Representative Government in Modern Europe. McGraw-Hill, New York.

5 Stokes, Donald E. (1963): «Spatial Models of Party Competition», American Political Science Review 57(2), 368-377.

6 Powell, G. B. (2000). Elections as Instruments of Democracy. Majoritarian and Proportional Visions. Yale University Press, New Haven/London. – P. 14.

7 Thomson, Robert (2001). The programme to policy linkage: the fulfilment of election pldges on socio-economic policy in the Netherlands, 1986-1998, European Journal of Political Research, 171-197.

8 Kitschelt H., Wilkinson S.I. (2007). Citizen-politician linkages: an introduction. / Patrons, Clients, and Policies. Ed. by H. Kitschelt and S. I. Wilkinson. - Cambridge University Press. – P. 17.

9 Там само.

10 Там само.

11 Lijphart, Arend (1999). Patterns of Democracy. Government Forms and Performance in thirty-six Countries. Yale University Press, New Haven/London.

12 Schwarz, D., Sch del, L., Ladner, A. (2009). The Half-Life of Election Pledges. What makes MPs change their positions? Paper prepared for the Swiss Electoral Studies (Selects) workshop «Voting behavior and campaign dynamics in the Swiss National Elections 2007», 23-24 October 2009, Neuch tel/Switzerland.

13 Schedler, A. (1998). The Normative Force of Electoral Promises. Journal of Theoretical Politics 10(2): 191-214.

Партія регіонів

Партія регіонів двічі поспіль — 2006 та 2007 рр. — виграла парламентські вибори, здобувши близько третини голосів виборців. У 2010 році вона отримала свого Президента, а згодом і Прем'єр-міністра. За останні два з половиною роки партія влади стала об'єктом неприязні не лише прихильників помаранчевої революції, але й значної кількості колишніх прибічників. Форпост її електоральної могутності похитнувся: мала батьківщина багатьох нинішніх можновладців втрачає віру у своїх депутатів. Наразі Партію регіонів, що претендувала на перетворення в масову партію європейського зразка, найчастіше порівнюють з маріонетковою партією Кремля — «Єдиною Росією». Паралельно до зневажливого російського «єдинорос» слово «регіонал» отримує потужні негативні конотації.

Фундація «Відкрите суспільство» дослідила, на що біло-блакитні розтринькали кредит довіри від своїх виборців¹. На рисунку 1 узагальнено особливості підходу Партії регіонів до роботи у Верховній Раді України VI скликання.

Перед тим як перейти до оцінювання виконання обіцянок Партією регіонів, коротко згадаймо програму, з якою вона виграла парламентські вибори.

Нижче (рисунок 2) наведена «хмара» слів, сформована в результаті кількісного контент-аналізу тексту програми².

1 Капіталізацію кредиту довіри від виборців читачі можуть оцінити у рейтингах українських багатіїв або ж у журналістських розслідуваннях.

2 У контент-аналізі ряд тематично пов'язаних слів був закодований єдиним словом. Наприклад, слова «пенсія», «пенсіонери», «пенсійне забезпечення» були згруповані у єдиний показник «пенсіонери».

Рисунок 2. «Хмара» слів з передвиборчої програми Партії регіонів.

Як можна побачити, консервативні цінності так чи інакше проявляються у програмі Партії регіонів. Ключовими об'єктами уваги для біло-блакитних пропагандистів залишаються сім'я та економіка. Регіони переконують, що інститут сім'ї цілком можна посилити економічними методами, якщо простіше — давати більше грошей. Вони пропонують збільшити виплати на дітей, підвищити пенсії, давати кредити молоді на житло тощо. При цьому соціально-гуманітарна складова програми значно слабша за економічну та, по суті, є вторинною і похідною щодо неї.

Чи не найбільшим здобутком Партії регіонів, зокрема у категорії «гроші», став новий Податковий кодекс. Його ухвалення супроводжувалося одним з найбільш масових виступів громадян від часів помаранчевої революції. Наразі внесення правок до документа та імплементація його норм у практику залишається об'єктом критики і з боку експертного середовища, і з боку учасників ринку. Партія регіонів вкотре підтвердила свою негласну суть партії великого капіталу, оскільки новий Податковий кодекс найбільш боляче вдарив саме по малому та середньому бізнесу.

Успішною реалізацією соціальних обіцянок Регіони також навряд чи можуть похвалитися. Партійці запропонували цілу низку нереальних обіцянок, придатних для життя лише під час виборчої кампанії та утопічних для бюджету країни. Запропонована у програмі пенсійна реформа має значні розбіжності з проваджуваними урядом М. Азарова практиками. Сфера охорони здоров'я була «забута» парламентарями від Партії регіонів, а чинні урядові дії щодо змін у цій галузі не мають нічого спільного з тезами передвиборчої програми. Зі скрипом запущена програма доступного житла має відмінні від обіцяних умови, а її успіх також має низьку імовірність. Таким чином, людина у діяльності Партії регіонів має незначну цінність, яка зростає лише перед виборами.

Держава і право не стали пріоритетами у роботі депутатів від партії влади. Обіцяли вони у цій сфері мало і невиразно: звучали загальні тези про подолання корупції, свободу слова, незалежне правосуддя тощо. Варто зауважити, що саме за В. Януковича провідні демократії світу почали висловлювати стурбованість станом правосуддя - та й демократії загалом - в Україні. Саме за його президентства символічними постатями стали судді Р. Киреев та С. Вовк, а місцем своєрідного «паломництва» - Качанівська колонія. Також не можна не згадати про Кримінально-процесуальний кодекс, ухвалений на світанку півсотнею депутатів, і специфічні методи внесення змін до Конституції — непарламентським шляхом.

Дослідження Фондації показують, що саме за останні два роки роль парламенту як державницького інституту значно зменшилася на противагу виконавчій владі, очолюваній здебільшого представниками «донецької школи менеджменту».

Якщо в перші місяці існування нової парламентської більшості на чолі з Партією регіонів останню можна було похвалити за виконання власних обіцянок з категорії «світ», то у подальший

період біло-блакитні практично самі перекреслили власні здобутки. До переліку понівечених результатів належить і прогрес євроінтеграції (зокрема підготовка тексту Угоди про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС), і переформатування відносин з Російською Федерацією (завдяки скандальним харківським угодам). Обіцяний баланс зовнішньої політики між Сходом і Заходом замість ефективної співпраці з обома сторонами обернувся на похолодання міжнародного клімату для України. Влада Партії регіонів замінила багатосторонній діалог монологом Президента, який нікого не чує, а отже – і не може бути ніким почутий.

Гроші

• Створення прозорого та легального ринку землі		
Реалізм	✓	Коментар: одним із кроків щодо реалізації земельної реформи, спрямованої на утворення ринку землі, стало ухвалення Закону України «Про Державний земельний кадастр».
Щирість	✓	
Послідовність	✓	
Частково виконано		
• Подвоєння до кінця 2010 року обсягу інвестицій на розвиток сільського господарства та інфраструктури у селах		
Реалізм	✓	Незважаючи на відносний реалізм обіцяного (адже 2007 року автори програми навряд чи передбачали економічну кризу), обіцянка не щира, адже спрямована виключно на мобілізацію сільського електорату. До того ж Партія регіонів не подала законопроектів відповідного чи дотичного спрямування.
Щирість	✗	
Послідовність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Створення Національної зернової біржі		
Реалізм	✓	Не було реалізовано. Натомість за участі Партії регіонів був ухвалений закон, що посилює державу (Кабінет Міністрів) на сільськогосподарському ринку, значно розширюючи перелік продукції, ціни на яку регулюються виконавчою владою.
Щирість	✗	
Послідовність	✓	
Не виконано		
• Новий Податковий кодекс		
Реалізм	✓	Ухвалений восени 2010 року фіскальний документ став приводом для «податкового майдану» через незадоволення представників малого та середнього бізнесу окремими його положеннями. З моменту прийняття у Податковий кодекс було внесено значну кількість правок. Наразі процес законодавчого редагування продовжується. Так чи інакше регіонали цю обіцянку виконали, адже у програмі не йдеться про якість кодексу.
Щирість	✓	
Послідовність	✓	
Виконано		
• П'ятирічні податкові канікули для малого сімейного бізнесу.		
Реалізм	✓	Податковий кодекс запроваджує механізм пільгового оподаткування зі ставкою 0% на період 2011-2015 рр. для підприємств з річним доходом менше 3 млн грн і чисельністю працівників менше 20 осіб. Варто зазначити, що така схема діє лише для юридичних осіб – фізичні особи-підприємці не можуть нею скористатися.
Щирість	✓	
Послідовність	✓	
Виконано		
• Широке впровадження наукомістких та енергозберігальних технологій, використання альтернативних джерел енергії.		
Реалізм	✓	Повністю не реалізовано. Втім було ухвалено закон, що мав би стимулювати використання альтернативних джерел енергії в Україні як у фіскально-фінансовому, так і правовому аспектах. Але набуття чинності низки норм цього закону неодноразово відтягувалося у часі. Критерій «щирість» знято через те, що обіцянка виконується здебільшого через тиск Росії на український ринок газу, а не завдяки ініціативі партії. До того ж пільги для «зеленої» енергетики мають лобістське підґрунтя.
Щирість	✗	
Послідовність	✓	
Частково виконано		

Людина

• З 2008 року родина на першу народжену дитину отримає 11 700 грн, на другу – 25 тис. грн, на третю та кожен наступну дитину – по 50 тис. грн.		
Реалізм	✓	З 1 жовтня 2010 року розмір виплат за народження 1-ї, 2-ї, 3-ї та наступних дітей становить 13 904 грн, 28 440 грн та 90 000 грн відповідно. Варто відзначити, що ідея цих виплат та основна ініціатива їх запровадження належить Президентові В. Ющенку (2005-2010 рр.). Збереження та подальше збільшення таких «премій» для батьків під час перебування при владі Партії регіонів дозволяє надати цій обіцянці статус «виконано».
Щирість	✓	
Послідовність	✓	
Виконано		
• При досягненні дитиною 3-річного віку й до 13 років родина отримуватиме щомісяця по 100 грн, а з 13-ти до 18 років – по 200 грн.		
Реалізм	✗	Регіонали хотіли перевершити В. Ющенка у турботі про дітей, запропонувавши економічно необґрунтовану ідею про умовну «стипендію» для неповнолітніх. Критерій реалізму знято за відсутність будь-якого бюджетного обґрунтування, критерій щирості – за відсутність законопроектів.
Щирість	✗	
Послідовність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Не менше 50% місць у ВНЗ — бюджетні.		
Реалізм	✓	Бюджети 2008-2011 рр. передбачали держзамовлення на рівні 50%. Обіцянка має дво-значний характер, оскільки спрямована на збереження поточного стану, а не на розвиток освітньої системи.
Щирість	✓	
Послідовність	✓	
Виконано		
• Законодавче забезпечення першого робочого місця молодим спеціалістам.		
Реалізм	✓	Бюджет-2012 виділяє незначні кошти (25 млн грн) дотації роботодавцям для забезпечення молоді першим робочим місцем. Отож це не можна назвати чіткою гарантією працевлаштування випускників вишів.
Щирість	✓	
Послідовність	✓	
Частково виконано		
• Молоді родини отримуватимуть муніципальне житло в оренду на 10 років.		
Реалізм	✗	Житлова проблема традиційно порушується у передвиборчий період, проте обіцянка Партії регіонів не має реального підґрунтя: пропозиція муніципального житла значно менша за попит. Крім того, ця ідея частково розбігається із наступними житловими обіцянками регіоналів.
Щирість	✗	
Послідовність	✗	
Не виконано		
• Забезпечення молодих фахівців у провідних галузях індустрії житлом під державні фінансові гарантії.		
Реалізм	✓	Ця теза має більш реалістичний характер, ніж попередня. Втім неконкретність щодо «провідних галузей», відсутність чітких механізмів стосовно державних гарантій та законодавча байдужість позбавляють цю обіцянку щирості.
Щирість	✗	
Послідовність	✗	
Не виконано		
• Забезпечення працівників бюджетної сфери житлом за умов укладання довгострокового трудового контракту.		
Реалізм	✗	Ця обіцянка завершує серію з трьох «нещирих» житлових обіцянок від Регіонів. Постають питання щодо механізмів забезпечення житлом та реальності надання помешкань значної кількості державних службовців. Зазначені тези порушують логічність житлової програми Партії регіонів. Хто має бути головним суб'єктом прерференцій від держави: молоді родини, молоді фахівці чи держслужбовці з контрактом?
Щирість	✗	
Послідовність	✗	
Не виконано		
• Запровадження іменних пенсійних рахунків.		
Реалізм	✓	Пенсійна реформа стала гордієвим вузлом для Кабінету Міністрів М. Азарова – відповідальний за неї С. Тігіпко досі не може надати чітких термінів та механізмів реалізації змін. Іменні пенсійні рахунки – один із елементів подальшого перебігу пенсійної реформи – наразі не реалізовано.
Щирість	✓	
Послідовність	✓	
Не виконано		

• Розвиток недержавного пенсійного забезпечення.		
Реалізм	✓	Теза, аналогічна до попередньої, – недержавне пенсійне забезпечення складає потенційний третій компонент нової пенсійної системи. Сьогодні держава не опікується розвитком сторонніх накопичувальних фондів.
Щирість	✓	
Послідовність	✓	
Не виконано		
• Безкоштовна медична допомога малозабезпеченим верствам населення.		
Реалізм	✓	Ідея про повернення справді безкоштовної медицини, «як у Радянському Союзі», відроджується щоразу напередодні виборів. Незважаючи на гарантованість Конституцією, послуги лікарів не безкоштовні, з чим чудово обізнаний кожен громадянин. Партія регіонів злукавила, звузивши обсяг доступної медицини до малозабезпечених, але це не додає їхній обіцянці щирості.
Щирість	✗	
Послідовність	✓	
Не виконано		
• Стимулювання приватних інвестицій на розвиток медичного страхування, упровадження провідних медичних технологій, оновлення обладнання і створення нових основних фондів.		
Реалізм	✓	Партія регіонів не запропонувала законодавчих шляхів заохочення бізнесу до розвитку вітчизняної системи охорони здоров'я.
Щирість	✗	
Послідовність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Забезпечення лікарень необхідним обладнанням шляхом лізингу.		
Реалізм	✓	Незважаючи на конкретне вказування методу оновлення обладнання, Партія регіонів не спромоглася втілити жоден необхідний законопроект.
Щирість	✗	
Послідовність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Пріоритетні цільові програми сприяння здоровому способу життя, запобігання СНІДу, туберкульозу, наркоманії, онкозахворюванням.		
Реалізм	✓	На Державну службу України з питань протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та інших соціально небезпечних захворювань бюджет-2012 виділяє трохи більше 3 млн грн. Показник щирості знято за регулярне звернення у програмах до питань здорового способу життя та боротьби з поширенням, зокрема, ВІЛ/СНІДу і за не менш регулярне ігнорування цих проблем під час перебування при владі.
Щирість	✗	
Послідовність	✓	
Не виконано		

Держава

• Затвердження незалежного правосуддя.		
Реалізм	✓	Відповідний закон ініціював Президент В.Янукович. Через швидкість ухвалення залишається багато неузгоджень та двозначностей. Діяльність судової системи у 2010-2012 роках ставить під сумнів реальну незалежність судової гілки. Цю обіцянку не можна вважати щирою, адже політична практика України показує, що жодна влада не зацікавлена у справді незалежній третій гілці влади.
Щирість	✗	
Послідовність	✓	
Не виконано		
• Пряма виборність суддів громадянами.		
Реалізм	✗	Питання виборності суддів громадянами Партія регіонів не порушувала у стінах парламенту. Однак запроваджено спеціальну підготовку кандидатів на посаду суддів, яка має здійснюватися у Національній школі підготовки суддів України. Напрочуд низькою є імовірність швидкого реформатування судової системи у зв'язку з виборністю суддів та зацікавлення у цьому влади.
Щирість	✗	
Послідовність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Подолання корупції в суспільстві.		
Реалізм	✓	Партія регіонів трохи схитрувала щодо виконання цієї обіцянки – замість влади акцент було зроблено на суспільство. Але в будь-якому разі згадана обіцянка не може бути щирою через свою абстрактність. Крім того, рівень сприйняття корупції в Україні, за даними Трансперенсі Інтернешнл, практично не змінюється, а влада залишається корумпованою, незважаючи на окремі ухвалені закони («Про засади запобігання і протидії корупції», «Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення»).
Щирість	✗	
Послідовність	✓	
Не виконано		

• Розвиток свободи слова та доступу до інформації як механізмів прозорості та суспільного контролю.		
Реалізм	✓	Декларується і членами фракції, і Президентом В. Януковичем. ЗМІ неодноразово заявляли про випадки цензури з боку Партії регіонів та Адміністрації Президента, міжнародні інституції знизили оцінку рівня свободи ЗМІ в Україні. Ідея громадського телебачення також не має належної уваги з боку влади. Проте фракція Партії регіонів підтримала законопроект народного депутата від БЮТ-Б А. Шевченка «Про доступ до публічної інформації».
Щирість	✗	
Послідовність	✓	
Не виконано		

Світ

• Політика відкритості і добросусідства, позаблоковість країни.		
Реалізм	✓	Ця позиція втілена у Законі України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», ухваленому за поданням Президента В.Януковича.
Щирість	✓	
Послідовність	✓	
Виконано		
• Вступ до НАТО лише через референдум.		
Реалізм	✓	Партія регіонів одностайно підтримала проект постанови А. Яценюка про те, щоб рішення щодо вступу України в НАТО було винесене лише на підставі результатів всеукраїнського референдуму.
Щирість	✓	
Послідовність	✓	
Виконано		
• Посилення активності України у ЄЄП.		
Реалізм	✓	У Законі України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» конкретно про Єдиний економічний простір не йдеться, проте зазначено, що Україна готова співпрацювати з усіма зацікавленими партнерами на взаємовигідних умовах. Слід зауважити, що нинішні показники торгівлі та політична напруженість відносин між Україною та Російською Федерацією (зокрема щодо вступу нашої держави до Митного союзу) не дають підстав говорити про виконання цієї програмової тези. До того ж вона суперечить обіцяному Партією регіонів балансу між Сходом і Заходом.
Щирість	✓	
Послідовність	✗	
Не виконано		
• Збалансована політика щодо східного та західного вектору політики.		
Реалізм	✓	У Законі України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» зазначено, що Україна «прагне співробітництва з усіма заінтересованими партнерами, уникаючи залежності від окремих держав, груп держав чи міжнародних структур». Ускладнення відносин з ЄС (зокрема невиконання резолюцій та зобов'язань перед європейськими структурами), а також ускладнення політичного діалогу з Росією унеможливають повноцінне виконання цієї обіцянки. Вона частково суперечить попередній тезі про активність у ЄЄП.
Щирість	✓	
Послідовність	✗	
Частково виконано		
• Членство в ЄС та СОТ як інструмент досягнення добробуту громадян.		
Реалізм	✓	Формально обіцянка знайшла своє вираження у Законі «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики». Поточна економічна та політична ситуація ускладнює пов'язування євроінтеграційних процесів (та їх гальмування через справу Ю. Тимошенко) із добробуту громадян.
Щирість	✓	
Послідовність	✓	
Частково виконано		

Блок Юлії Тимошенко – «Батьківщина»

Чи то через хитрощі регіоналів, чи то через закулісні інтриги О. Мороза, чи то через власні роздуті амбіції – факт залишається фактом: у парламенті V скликання БЮТ не зміг сформувати коаліцію довкола себе. Для політичної сили із серцем на простирадлі це був найгірший сценарій. Саме парламент попереднього скликання вперше був обраний за реформованою Конституцією, і саме її положення мали повернути колишню лідерку помаранчевої революції у крісло, якого її принизливо позбавили на початку вересня 2005-го. Видовище реабілітованого після подій 2004 року В. Януковича у прем'єрському кріслі було нестерпним. Озброївшись власною харизмою, тезами реформованої Конституції та скориставшись безпринципною поведінкою Партії регіонів у Верховній Раді, Ю. Тимошенко домоглася від Президента В. Ющенка розпуску парламенту та нових виборів. Відтак вона повернулася у зігріте Віктором Федоровичем крісло глави уряду і націлилася на президентські вибори.

Проте виграш у тактиці став стратегічною поразкою для політичної сили Юлії Володимирівни: уже не через інтриги регіоналів, а через проблеми світової економіки коаліційний уряд БЮТ та НУНС (а згодом і «Блоку Литвина») зіткнувся з серйозними проблемами. Глибинна хвороба економіки унеможливила реалізацію тих соціальних програм, які сприяли б зростанню президентського рейтингу Ю. Тимошенко. У пориві відчаю Прем'єр-міністр навіть спробувала об'єднатися з Партією регіонів, проте В. Януковича встиг поставити їй підніжку. Попри всі недоліки парламентської та урядової роботи «Блоку Юлії Тимошенко», його лідерка досягла значних результатів на президентських виборах, хоча і не перемогла. Баталія триває і досі, але один із суперників – у

Рисунок 3. «Блок Юлії Тимошенко» у Верховній Раді VI скликання – узагальнення.

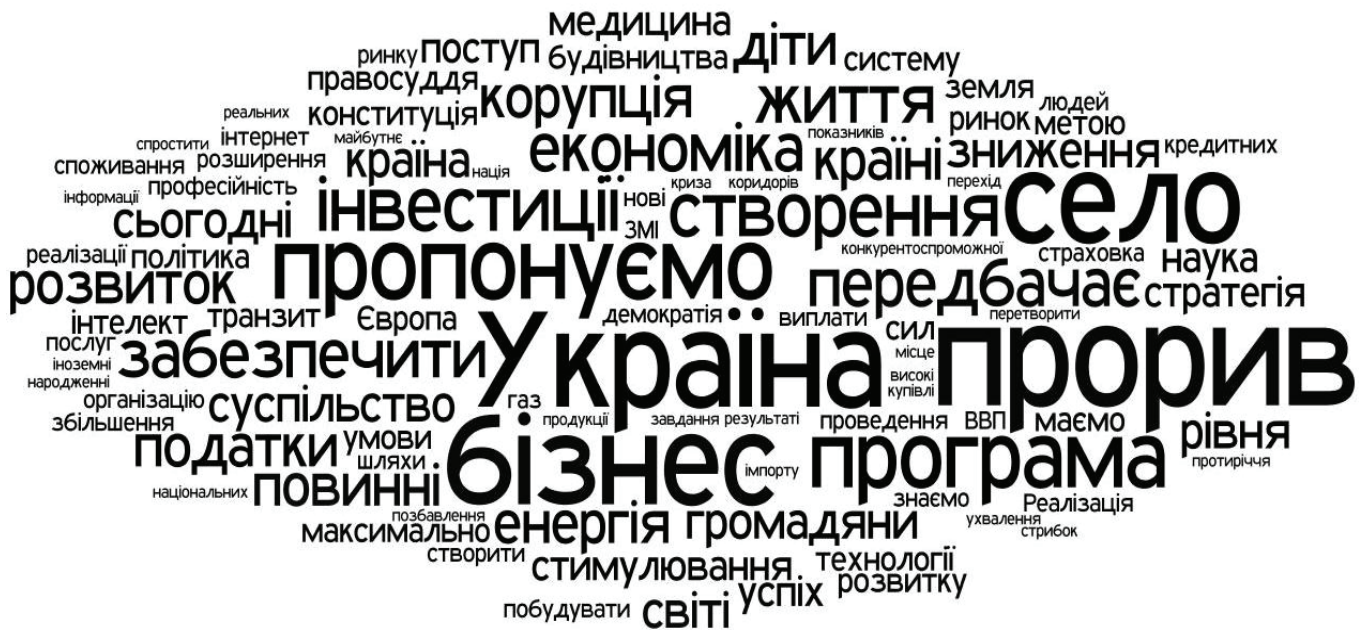

Рисунок 4. «Хмара» слів з передвиборчої програми БЮТ

кріслі Президента, в той час як інша — на ліжку Качанівської колонії. Парламентські вибори стануть заочним продовженням змагання між «газовою принцесою» та «лордом Межигір'я». Хай там що, а захоплення «іграми престолів» чи не найбільша перепона до ефективної роботи української влади.

Пропонована нижче інфографіка узагальнює специфіку діяльності «Блоку Юлії Тимошенко» (з осені 2010 року — «Блок Юлії Тимошенко — «Батьківщина») у парламенті VI скликання.

Перед тим як перейти до безпосередньої оцінки виконання обіцянок БЮТ, пропонуємо розглянути «хмару» слів — результат кількісного контент-аналізу тексту програми.

«Блок Юлії Тимошенко» запропонував досить технологічну й інтелектуально насичену програму. Безперечно, хай-тек обіцянки і футуристичні підходи не роблять її реальною чи обов'язковою до виконання. Ключове слово, винесене в назву програмного документа, — прорив. Технологи БЮТ не були жадібними на обіцяння і картинки прекрасного майбутнього, в якому Україна мала перетворитися на «рай» як для громадян, так і закордонних інвесторів. У гонитві за виборцем «Блок Юлії Тимошенко» перебрав утопічності: в потоці запропонованих політичних пропозицій реальні та актуальні тези змішалися з фантастичними та не до кінця зрозумілими ідеями у «парламентський прорив». Останнє слово набуває негативної конотації: з 94-х власних обіцянок «Блок Юлії Тимошенко» реалізував лише 8, натомість 70 тез так і залишилися сукупністю чорних пятків на завіреному ЦВК папері. Фундація «Відкрите суспільство» нагадує політикам та виборцям про напівзабуті обіцянки ядра «об'єднаної опозиції».

За час перебування в більшості БЮТ спромігся реалізувати лише одну обіцянку в категорії «гроші» — стосовно спрощення бюрократичних перепон у дозвільній системі. Звісно, цим коло проблем малого і середнього бізнесу, зокрема зауважених БЮТ у передвиборчій програмі, не обмежується. Проект Податкового кодексу від цієї політичної сили зазнав поразки під час голосування у Верховній Раді, тож її зусилля щодо виконання низки обіцянок були знівельовані. Обіцянки про «райські» умови для інвесторів забуті, так само як і реформування енергетичного сектора, і зменшення паливно-ресурсної залежності країни. На захист такої невтішної ситуації прихильники БЮТ можуть зауважити, що фракція та уряд зосередились на подоланні фінансово-економічної кризи, що почалась 2008 року. Але не можна оминати увагою і відсутність законодавчих ініціатив щодо важливих програмових тез, і незграбні дії уряду під час подолання кризових явищ, і сумнозвісну «епідемію» свинячого грипу.

«Людині» народні депутати від БЮТ приділяли не надто багато уваги. Серед успішних досягнень у цій сфері — типове для парламентських фракцій збереження і збільшення рівня виплат на новонароджених дітей. Крім того, біло-червоні можуть похизуватися підтримкою запрова-

дження зовнішнього незалежного оцінювання, яким у Кабміні Ю. Тимошенко опікувався нунсівець І. Вакарчук. А от реалізація програми «Сільський лікар», зокрема закупівля машин «швидкої допомоги» напередодні президентських перегонів, відзначилась низкою скандалів та подальших журналістських розслідувань. Інтернетизація, покликана забезпечити інтелектуальний прорив країни, а також медична реформа (особливо загальнообов'язкове страхування) залишилися на полиці забутих обіцянок.

У державній сфері БЮТ проявив високу ефективність. Досягнення стосуються переважно боротьби з корупцією: посилення кримінальної відповідальності за корупційні дії та створення комісії для антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів. Окремі обіцянки щодо боротьби з корупцією були реалізовані у новому Законі «Про державну службу», запропонованому чинною владою і не підтриманому депутатами від БЮТ. Важливі програмові тези відносно судової реформи бютівці залишили без уваги, так само як і обіцянки щодо зменшення впливу бюрократії на економічні процеси в країні. Крім того, не варто забувати про черговий раунд «ігор престолів» від Юлії Володимирівни, що стосується кулуарного проекту нової Конституції, який поділив би владу між Партією регіонів та БЮТ.

Міжнародна галузь представлена всього двома обіцянками. Одна з них має пасторально-утопічний характер – мирні, рівні, взаємовигідні стосунки з усіма партнерами та в ім'я нації. Друга – напряду пов'язана з економічними та інфраструктурними обіцянками, які також не були реалізовані (Україна не стала міжнародним транзитним коридором). Примітно, що відсутність конкретики щодо зовнішньої політики відобразилася у суперечливій зовнішній діяльності уряду Ю. Тимошенко, зокрема у скандальному газовому договорі з Російською Федерацією і гальмуванні європеїзації українського законодавства.

Гроші

• Надання додаткового стимулюючого імпульсу середньому та малому бізнесу.		
Реалізм	✓	Декілька законопроектів щодо розвитку малого та середнього бізнесу авторства БЮТ були відхилені. Час урядування Ю. Тимошенко збігся зі світовою фінансово-економічною кризою, що зменшило увагу до проблем у цій сфері.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Ухвалення Податкового кодексу.		
Реалізм	✓	Проект Податкового кодексу, запропонований членами «Блоку Юлії Тимошенко», парламент не підтримав. Пізніше уряд М. Азарова домогся ухвалення власної версії документа.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Зниження податкового навантаження.		
Реалізм	✓	У проекті Податкового кодексу від БЮТ таке положення передбачалося.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Розширення бази оподаткування.		
Реалізм	✓	Неухвалений проект Податкового кодексу передбачав збільшення числа платників податків, у тому числі завдяки виведенню певних суб'єктів господарювання з «тіні».
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Мінімізація податкових пільг.		
Реалізм	✓	Бютівський проект закону про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва було відхилено.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		

• Ліквідація ПДВ.		
Реалізм	✗	Бютівці подавали низку пропозицій стосовно змін до Закону «Про податок на додану вартість», проте жодна не мала на меті скасування відповідного податку. Найбільш екстравагантною виглядає пропозиція уряду Ю. Тимошенко щодо скасування ПДВ на імпорт Біблій релігійними організаціями. Вона також була відхилена. Наявні всі підстави не довіряти реалізму та щирості цієї обіцянки: занадто радикальна зміна для фіскальної системи України, до того ж депутати не запропонували відповідних проектів законів.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Запровадження нових правил: входження в бізнес і вихід із бізнесу мають бути максимально спрощені		
Реалізм	✓	Було прийнято проект закону (ініціатива Кабміну Ю. Тимошенко) про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення механізму державної реєстрації припинення акціонерного товариства.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Впровадження політики зниження кредитних ставок до Європейського рівня.		
Реалізм	✗	Висловлення захоплення Європою через написання відповідного прикметника з великої літери не здобуло вираження у законопроектах. Крім того, обіцянка виглядає нереальною через несумірність європейського та українського кредитних ринків.
Щирість	✗	
Логічність	✗	
Не виконано (забуто)		
• Лібералізація ринку банківських та страхових послуг.		
Реалізм	✓	Курс на надмірну лібералізацію ринку банківських послуг призвів до того, що, за даними Нацбанку, станом на травень 2009 року понад третина сумарного капіталу чинних в Україні банків належала нерезидентам, що становить певну загрозу національному суверенітету. До того ж лібералізація суперечить обіцяному зниженню кредитних ставок.
Щирість	✓	
Логічність	✗	
Частково виконано		
• Захист прав міноритарних акціонерів.		
Реалізм	✓	Проект закону про внесення змін до Закону України "Про акціонерні товариства" (щодо забезпечення права власників простих акцій на отримання дивідендів) відхилено.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Перехід на систему довгострокового кредитування.		
Реалізм	✓	У чому полягає конкретний сенс системи довгострокового кредитування, виборці так і не дізналися – ані з програми БЮТ, ані з його законопроектної роботи.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Руйнування всіх неприродних монополій.		
Реалізм	✓	Ефективної антимонопольної роботи проведено не було.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Кардинальна реформа дозвільної системи – встановити обмежений і стандартний перелік документів для отримання ліцензій чи дозволів.		
Реалізм	✓	Ухвалено Закон про внесення змін до Закону України "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності", що спрощує процедуру отримання документів дозвільного характеру.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Максимально обмежити кількість контактів між підприємцем та чиновником.		
Реалізм	✓	Окремі законодавчі ініціативи представників фракції БЮТ торкалися питань спрощення дозвільних процедур, у тому числі й зазначений вище закон про спрощення системи дозвільних документів.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		

• Перетворити Україну на інвестиційний рай.		
Реалізм	✗	У неухваленому проекті Податкового кодексу від НУНС та БЮТ йшлося про модернізацію системи оподаткування на інноваційній основі, що дозволило б зробити Україну значно привабливішою для інвестування. Загалом обіцянка виглядає неконкретною і утопічною через невизначеність показників оцінки перетворення країни на рай для інвесторів.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Спрощення виділення землі в довгострокове користування для інвесторів, що мають намір будувати в Україні нові сучасні й високотехнологічні підприємства.		
Реалізм	✓	1 грудня 2009 року Президент підписав закон, завдяки якому власник землі отримав змогу особисто вирішувати, який об'єкт на ній розмістити (окрім земель, призначених для сільського господарства). Проблему залучення в Україну інвесторів у високотехнологічні галузі цей закон не вирішив.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Усунення з чинного законодавства проблем, протиріч та «білих плям», що стримують інвестиції – й українські, й іноземні.		
Реалізм	✓	Продовжуючи політичну фантастику щодо перетворення України в інвестиційний рай у надшвидкі терміни, БЮТ зобов'язався ретельно попрацювати над відповідними законами. Але проблеми в цьому секторі досі не розв'язано, законодавчі перешкоди щодо інвестування не усунуто.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Прийняття нової програми прозорості та відкритої приватизації з однаковими умовами.		
Реалізм	✓	БЮТ не впорався навіть із таким важливим для своєї лідерки явищем, як приватизація. За ініціативою тодішнього прем'єра Ю. Тимошенко, 7 квітня 2008 року було зареєстровано проект закону про Державну програму приватизації на 2008-2012 роки. Проект було відхилено на засіданні Верховної Ради 19 травня 2009 року.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Встановлення прозорих процедур щодо тендерів.		
Реалізм	✓	11 лютого 2008 року Верховна Рада ухвалила Закон «Про здійснення державних закупівель», за який проголосували 50 представників фракції БЮТ. Водночас частина цієї фракції заявила, що цей закон поверне корупційні схеми у сфері тендерної політики. Наразі сфера державних закупівель залишається корумпованою та непрозорою.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Поліпшення умов інвестування в енергетичний сектор.		
Реалізм	✓	Починаючи з 2007-2008 років в українську енергетику залучаються інвестиції з різних джерел. Проте більш ширшому інвестуванню перешкоджає низка несприятливих факторів, у тому числі недосконале законодавство.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Створення мережі регіональних омбудсменів для інвесторів.		
Реалізм	✓	На папері ідея виглядає вдало, незважаючи на відсутність посилок на світовий досвід чи потенційну роботу омбудсменів для інвесторів. Втім їй бракує логічності (нагадаємо, що основна задача омбудсмена – захист прав людини), як і щирості (жодного відповідного законопроекту). Навіть якби ідея була реалізована, то найбільш вірогідним було б звичайне збільшення штату чиновників та ускладнення бюрократичних процедур.
Щирість	✗	
Логічність	✗	
Не виконано (забуто)		
• Спростити процедуру сертифікації імпорту.		
Реалізм	✓	Проект закону про внесення змін до Митного кодексу України, зареєстрований 16 липня 2008 року за ініціативою членів фракції БЮТ Сергія Терехіна та Костянтина Бондарєва, знято з розгляду.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Прийняти законодавство, що відповідає практиці СОТ.		
Реалізм	✓	Процес узгодження законодавства із вимогами Світової організації торгівлі триває.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		

• Податкове стимулювання будівництва промислових об'єктів.		
Реалізм	✓	Світова фінансова криза, що відбувалася в часи урядування лідерки БЮТ, не сприяла розвитку будівельної галузі. Водночас депутати не дуже поспішали надавати пільги для будівництва промислових об'єктів – і народні обранці, і урядовці зосередились на «розморожуванні» житлових довгобудів.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Податкове стимулювання зниження собівартості квадратного метра промислового й житлового будівництва.		
Реалізм	✓	Проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» щодо заходів стимулювання будівництва житла, зареєстрований 15 липня 2010 року за ініціативою трьох депутатів (представників фракцій НУНС, Партії регіонів, БЮТ), було відхилено.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Розширення повноважень органів місцевого самоврядування з регулювання ринку землі та будівництва об'єктів промислового призначення.		
Реалізм	✓	Як показує політична практика нинішнього скликання Верховної Ради, розширення прав місцевого самоврядування дуже часто стає приводом для дискусій та обіцянок і дуже рідко – для реальної роботи. Депутати БЮТ не підкріпили цю тезу законопроектами.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Підтримка розвитку аграрної інфраструктури, а саме аграрного фонду, аграрної біржі, страхового фонду, земельного банку.		
Реалізм	✓	Сільське господарство активно годують обіцянками перед виборами, проте реальна увага влади до цієї галузі часто породжує гучні скандали, як, приміром, щодо закону про ринок землі. До того ж виконавча влада як за прем'єра Тимошенко, так і за головування Азарова схилилась до централізації, а не до лібералізації аграрного ринку.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Створення прозорого конкурентного середовища для українських виробників, просування їхньої продукції на зовнішні ринки.		
Реалізм	✓	Просування української продукції за кордон стримується через неналежну якість і законодавчі перепони. Переговори з ЄС та країнами СНД щодо вільної торгівлі тривають досі, при чому за президентства В. Януковича вони набули яскравого політичного присмаку.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Реалізація адресних програм прямої державної підтримки безпосередньо сільськогосподарських товаровиробників, а саме дотацій на гектар обробленої землі на одиницю випущеної продукції.		
Реалізм	✓	Передвиборчі обіцянки про підтримку сільського виробника залишаються цукеркою з яскравою обгорткою для цільової аудиторії. Реальні результати діяльності влади показують, що допомагати аграріям вона не поспішає.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Забезпечення умов функціонування ринку землі.		
Реалізм	✓	Відповідні законопроекти бютівців було відхилено. Проект закону Кабінету Міністрів Ю. Тимошенко став одним із перших, з-поміж відкликаних з парламенту новим урядом М. Азарова.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Забезпечення вільного доступу сільськогосподарських товаровиробників до кредитних ресурсів за пільговими ставками.		
Реалізм	✓	У 2008 році з Держбюджету було вирішено виділити 1 млрд грн на здешевлення кредитів сільгоспвиробникам, що на 50% більше, ніж 2007 року. Значну частину цієї суми держава заборгувала, тому 2009-го сільгоспвиробники взяли на 30% менше кредитів, ніж 2008-го, і з них лише 12% – на пільгових умовах (за даними DailyUA). Наразі чинний Кабмін опікується ухваленням Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (щодо розмежування земель державної та комунальної власності), котрий передбачає створення Державного земельного банку.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		

• Стимулювання розвитку кооперативних банків та кредитних спілок у сільській місцевості.		
Реалізм	✓	У цій тезі БЮТ намагався апелювати до духу колективізму в українського селянства. Але стимулювання «низової» ініціативи згори повівають радянським примусовим колективізмом, за який депутати Ю. Тимошенко так і не взяли.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Істотне збільшення чисельності робочих місць у сільській місцевості.		
Реалізм	✓	Проект закону «Про внесення змін до деяких законів України з питань оподаткування» (щодо підтримки рівня зайнятості в Україні в умовах світової фінансової кризи) було відхилено.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Відмова від несистемного фінансування села й перехід до типових бізнес-проектів, які вміщують переробку сільгосппродукції та її екологічну чистоту.		
Реалізм	✗	Беззаперечно, це було б добре, якби БЮТ відмовився від несистемного підходу в усьому, а не лише у питанні фінансування села. Пропонуючи високотехнологічні (а для України багато в чому футуристичні) проекти, політична сила забуває про широкий спектр більш важливих проблем, які необхідно нагально вирішувати.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Окупність аграрного бізнесу.		
Реалізм	✓	У сукупності сільгоспвиробники зазнають збитків, при цьому держава неспроможна в повній мірі виплатити взяті на себе зобов'язання (дотації на засіяний гектар, компенсація пільгового кредитування).
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Забезпечення умов для державно-приватного партнерства у створенні основних транзитних автомобільних коридорів.		
Реалізм	✓	Враховуючи стимул у вигляді Євро-2012 та відсутність ентузіазму в інвесторів через кризу, основний фінансовий тягар у побудові важливих транспортних магістралей несе на собі держава, при чому переважно за рахунок кредитів. Не в останню чергу ця проблема породжена невиконанням попередніх обіцянок, зокрема, стосовно перетворення країни на «інвестиційний рай».
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Забезпечення безпеки транспортних коридорів.		
Реалізм	✓	Прогрес у боротьбі з контрабандою, що становить пряму загрозу для функціонування транспортних коридорів. Робота відповідних служб, зокрема МВС та митниці, залишає бажати кращого.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Побудова нових нафто- й газогонів з метою створення альтернативних шляхів енергопостачання України.		
Реалізм	✓	Про виконання обіцянки «Блоку Юлії Тимошенко» більше дбає чинна влада, ніж свого часу опікувався уряд Юлії Володимирівни, оскільки першу підштовхує невгамований апетит «Газпрому».
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Лібералізувати транзитний режим для пасажирів і товарів.		
Реалізм	✓	Ухвалений проект Кабміну Ю. Тимошенко спрямований на застосування більш прискореного та простого режиму пропуску через державний кордон вантажів, спрощення їх документального оформлення. Проект закону «Про внесення змін до Митного кодексу України» від БЮТ, спрямований на спрощення митної процедури, було відхилено.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Забезпечити державно-приватне партнерство в будівництві аеропортів.		
Реалізм	✓	З одного боку, залучення приватних інвесторів до будівництва аеропортів відбулося. З другого, прозорість процесу вибору партнерів та вигідність умов співпраці для країни залишаються під сумнівом.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		

• Навести «військовий порядок» на залізниці.		
Реалізм	✗	Цікаво, що саме мали на увазі ідеологи БЮТ. Так чи інакше, залізниця потрапила у фокус лише чинної влади. Щоправда, наявність позитивного ефекту викликає сумніви.
Щирість	✗	
Логічність	✗	
Не виконано (забуто)		
• Зменшення критичної залежності від монопольного імпорту енергоносіїв.		
Реалізм	✓	Два законопроекти від БЮТ (про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) були зняті з розгляду. Важливість цієї обіцянки відчув на собі уряд регіоналів.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Зниження енергоємності ВВП.		
Реалізм	✓	Було запропоновано проект закону «Про енергоефективність», спрямований на зниження енергоємності ВВП. Документ уже три роки перебуває на стадії опрацювання.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Зміцнення співпраці та координації енергетичної політики з Євросоюзом. Інтеграція в європейський ринок постачання та споживання електроенергії.		
Реалізм	✓	У 2008 році розпочалися переговори щодо набуття Україною членства у Енергетичному співтоваристві. Починаючи з 2008 року, здійснювалися заходи щодо інтеграції енергоелектричних ринків України та ЄС. Наприкінці 2010 року було ратифіковано відповідну угоду. Про повноцінне виконання угоди заважають говорити нерозв'язані проблеми з газом та ГТС України.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Модернізація ТЕЦ.		
Реалізм	✓	6 липня 2009 року за ініціативою двох представників БЮТ та одного – ПР зареєстрований проект закону про внесення змін до Закону України «Про теплопостачання» (щодо модернізації, реконструкції та будівництва об'єктів у сфері теплопостачання). У пояснювальній записці йдеться про те, що законопроект спрямований на забезпечення планової модернізації та реконструкції об'єктів теплопостачання, створення нових вимог щодо їх функціонування. Законопроект відхилено у травні 2012 року.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Перехід на технологію «киплячого пару».		
Реалізм	✓	Подібно до «військового порядку», технологія «киплячого пару» виглядає красиво, але не до кінця зрозуміло. Так чи інакше депутати від БЮТ забули про свою обіцянку.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Зменшення споживання газу та нафтопродуктів, збільшення споживання бурого вугілля як сировини для хімічної промисловості та виробництва синтетичного палива.		
Реалізм	✓	Ідея виглядає привабливо, проте жодних механізмів її реалізації чи кроків з утілення зроблено не було. Тепер питанням зменшення споживання газу опікується уряд М. Азарова через напруженість стосунків з Російською Федерацією.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Створити в Україні власний замкнутий ядерно-паливний цикл.		
Реалізм	✓	25 лютого 2009 року Кабінет Міністрів видав Розпорядження «Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми «Ядерне паливо України», в якому запропоновані кроки для поступового переходу на замкнутий ядерно-паливний цикл за допомогою нарощування виробництва урану, цирконію та комплектуючих матеріалів. Звісно, реалізація програми потребує часу.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		

• **Пропонуємо добудувати транзитний газопровід «Одеса–Броди–Плоцьк (Гданськ)», побудувати транзитний газопровід «Каспійський басейн–Україна» через Азербайджан, Грузію та Чорне море.**

Реалізм	✓	Обіцяні Юлією Володимирівною пропозиції щодо газопроводів лишилися виключно словесними конструкціями.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		

• **Забезпечити оптимальну розвідку та організацію видобутку вуглеводнів на шельфах Чорного та Азовського морів.**

Реалізм	✓	Ю. Тимошенко боролася з компанією «Ванко Прикерченська» щодо організації видобутку ресурсів на шельфах, проте цю ідею її уряд не реалізував.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		

Людина

• **Припинити експорт мізків за кордон та підняти престижність української науки.**

Реалізм	✓	Збільшення зарплат в освітньому секторі відбулося, проте ефект на престиж української науки фактично відсутній. Крім того, політична сила та уряд Юлії Володимирівни, як і інші провідні політичні сили, вперто не хочуть розуміти, що вирішення проблем освітньої галузі не лежить виключно у площині підвищення зарплат та стипендій. Питання стратегічного підходу та глибинних реформ вони продовжують ігнорувати.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		

• **Повернення дітей із нічних клубів до бібліотек.**

Реалізм	✓	30 вересня 2009 року Кабінет Міністрів видав Розпорядження «Про схвалення Концепції Державної цільової програми підтримки та розвитку читання на період до 2015 року» за підписом Юлії Тимошенко. Аналогічно до попереднього випадку влада намагається одним точковим рішенням охопити широкий спектр проблем.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		

• **Однаковий доступ до високоякісної освіти дітей з будь-якої родини.**

Реалізм	✓	Почасти ця проблема вирішується запровадженням зовнішнього незалежного тестування, проте цим не обмежується. Для виконання цієї обіцянки варто було б спрямувати зусилля на розвиток сільської освіти, перегляд системи бюджетного фінансування вищої освіти, рівень стипендій.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		

• **Стимулювання приватних інвестицій у прикладні та фундаментальні дослідження.**

Реалізм	✓	Ухвалений Закон про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», який почасти сприятиме інвестуванню в наукову діяльність. Загалом ця галузь потребує більшої уваги від можновладців.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		

• **Забезпечення вільної конкуренції на ринку високих технологій, інтернет-послуг, мобільного зв'язку.**

Реалізм	✓	Неоднозначна обіцянка. Так, приміром, два найбільші оператори мобільного зв'язку України вважають АМКУ монополістами; у одного з найбільших Інтернет-провайдерів України також були проблеми з АМКУ. Незважаючи на це, ринок високих технологій в Україні залишається відносно конкурентним, не в останню чергу завдяки відсутності безпосереднього втручання держави. БЮТ не запропонував законодавчих ініціатив щодо розвитку високотехнологічного ринку.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		

• **Стимулювання приватних інвестицій у професійну та вищу освіту.**

Реалізм	✓	Увага виключно до фінансового боку питання вищої освіти, без спроб переведення її на європейські рейки (реальне, а не номінальне запровадження принципів Болонського процесу) обмежує можливості приватних інвестицій у вищу освіту. Крім того, дедалі частіше роботодавці відзначають падіння якості вищої освіти.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		

• Розвиток системи захисту інтелектуальної власності.		
Реалізм	✓	Ухвалено Закон України про внесення змін до Закону «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», зареєстрований 10 липня 2008 року за ініціативою представника БЮТ Степана Давимуки.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		Проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо посилення охорони авторського і суміжних прав), зареєстрований 18 грудня 2008 року, знятий з розгляду.
• Створення ефективної національної системи управління інноваційним розвитком, програма «Інтернет – у кожен оселею».		
Реалізм	✓	Інтернет з'являється у багатьох оселях, проте не завдяки зусиллям держави, а тому що стає одним із невід'ємних елементів сучасного життя. Зазначена національна система створена не була. Досвід введення такого проекту за президентства В. Януковича демонструє, що відповідні структури є черговими бюрократичними надбудовами, які перешкоджають вільному розвитку ринку.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Створення якісної системи незалежного контролю рівня знань учнів.		
Реалізм	✓	З 2008 року зовнішнє незалежне оцінювання є обов'язковою вимогою для вступу у вищий навчальний заклад. Хоч питання до його якості залишаються, але введення ЗНО – один з найбільших успіхів помаранчевої коаліції.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Забезпечення державного замовлення на «соціальне житло».		
Реалізм	✓	Проект закону про забезпечення громадян доступним житлом, зареєстрований 25 березня 2009 року за ініціативою Ю. Тимошенко, цього року було знято з розгляду.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Забезпечення будівельного прориву шляхом розвитку системи іпотеки та зниження вартості кредитів для купівлі житла до європейського рівня.		
Реалізм	✓	Будівельний прорив не відбувся. У 2008 році загальні обсяги будівельних робіт порівняно із 2007-м скоротились на 16%, 2009 року було збудовано на 48,2% менше, ніж 2008-го, а впродовж січня-липня 2010 року збудовано на 16,7% менше, ніж протягом аналогічного періоду 2009 року. У скороченні обсягів будівництва не останню роль відіграла фінансова криза. Окрім розвитку іпотеки, БЮТ мав би звернути увагу на значні бюрократичні перепони для будівельників.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Створення громадського телебачення.		
Реалізм	✓	Парламент не підтримав законопроект народного депутата від БЮТ А. Шевченка про внесення змін та доповнень до Закону України «Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення України».
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Оприлюднення інформації щодо реальних власників ЗМІ.		
Реалізм	✓	Законодавчі ініціативи відсутні, а інформація такого роду переважно є результатом роботи журналістів.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Забезпечення прозорості відносин власності в медіа-бізнесі.		
Реалізм	✓	Прозорість власності медіа залишається невирішеною проблемою. Чимало ЗМІ зареєстровані через офшорні рахунки, що унеможливує доступ широкої громадськості до інформації про реальних власників.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Угоди між журналістами та редакціями для забезпечення чесності редакційної політики.		
Реалізм	✓	Законодавчі ініціативи такого роду відсутні.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		

• Масштабна інтернетизація України		
Реалізм	✓	Ситуація така сама, як і з обіцяною програмою «Інтернет – в кожному оселю». Поширення мережі відбувається аж ніяк не завдяки «турботі» можновладців. Варто зауважити, що саме веб стає альтернативним джерелом інформації для громадян, що часто обертається проти самої влади.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Розширення сітки покриття районів національними каналами.		
Реалізм	✓	На противагу Інтернету, інформацію в якому складно контролювати централізовано, телебачення є більш зручним інструментом для пропаганди діяльності влади. Однак ані фракція, ані уряд Ю. Тимошенко не опікувалися поширенням мережі телебачення у найвіддаленіші куточки нашої країни.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Створення умов для «бебі-буму».		
Реалізм	✓	У 2008 році народилося на 37 672 дитини більше, ніж у 2007-му. 2009 року зареєстровано найвищий показник народжуваності в Україні за роки незалежності – близько 530 тисяч. У першому кварталі 2010 року спостерігався спад народжуваності, проте у квітні-червні народилося 120 тисяч дітей, що на 15% більше, ніж у січні-березні. Така обіцянка мала б супроводжуватися розумінням, що насправді лише упевненість у завтрашньому дні та підтримка інституту сім'ї державою сприятимуть демографічному зростанню.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Запровадження обов'язкового медичного страхування зі збереженням гарантованих державою безкоштовних медичних послуг.		
Реалізм	✓	Проект закону про фінансування охорони здоров'я та обов'язкове соціальне медичне страхування в Україні знаходиться на опрацюванні в комітеті. Проект закону про внесення змін до деяких законів України (щодо запровадження загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування), зареєстрований 25 січня 2008 року за ініціативою О. Шевчука (БЮТ), був відхилений.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Придбання медичної страховки за державні кошти для соціально не захищених верств населення.		
Реалізм	✓	Попередня обіцянка не була реалізована, а отже, зазначена теза просто не мала можливості втілитися у життя.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Законодавче зобов'язання купівлі страховки роботодавцем.		
Реалізм	✓	Обов'язкове медичне страхування не було впроваджене, тому ще одна обіцянка не отримала підґрунтя для виконання.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Виплати при народженні дітей: першої – 10 400 грн, другої – 15 000 грн, третьої – 25 000 грн.		
Реалізм	✓	Проект закону про внесення змін до статті 12 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» (щодо виплат при народженні дитини), зареєстрований 15 вересня 2010 року за ініціативою представника БЮТ О. Сочки, було відхилено. Наразі фактичні суми виплат більші за обіцяні.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Пропонуємо збільшити щомісячні виплати по догляду за дитиною до трьох років на рівні, не нижчому ніж 500 грн.		
Реалізм	✓	Два проекти закону про внесення змін до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» (щодо державної допомоги на виховання дитини з трирічного віку до досягнення нею вісімнадцяти років) відхилені.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Надання довгострокових кредитів для молодих сімей на 25–35 років під 2–4% річних.		
Реалізм	✓	У 2009 році коштів з бюджету на програму пільгового кредитування молодих сімей держава не виділяла. У зв'язку з цим борг молодих сімей у комерційних банках зріс. 2010 року кошти виділено, проте із затримкою (лише в травні – у зв'язку з ухваленням Держбюджету у квітні). Програма покриває лише незначний відсоток молодих сімей, які потребують житло, як і впроваджувана нині програма уряду М. Азарова щодо доступного житла.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		

• Створення соціального ринку ліків.		
Реалізм	✓	Фармацевтичний ринок завжди перебуває у фокусі уваги влади, проте його «соціальність» лишається під питанням. Що стосується БЮТ, то найбільш яскраво неефективність влади на ринку ліків проявилася під час скандальної «епідемії» свинячого грипу та закупки по значно завищеній ціні препарату «Таміфлю».
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Реалізація програми «Сільський лікар».		
Реалізм	✓	4 лютого 2010 року Президент підписав Закон «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини на період до 2011 року», зареєстрований за ініціативою Ю. Тимошенко. Серед іншого, законопроект передбачає збільшення питомої ваги чисельності сільського населення, яке обслуговується лікарем загальної практики.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Створення національних медичних центрів.		
Реалізм	✓	Проект постанови «Про невідкладні заходи щодо збереження та відновлення мережі державних та комунальних закладів системи охорони здоров'я України» зареєстрований 13 березня 2008 року за ініціативою представника БЮТ О. Фельдмана. У пояснювальній записці йдеться про те, що проект постанови спрямований на відновлення мережі закладів охорони здоров'я. Документ не був включений до порядку денного.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Повернення на Батьківщину громадян України, що працюють за кордоном.		
Реалізм	✓	Існують різні статистичні дані, проте експертні оцінки дають підстави стверджувати, що масового повернення громадян України, котрі працюють за кордоном, не спостерігається. Крім того, уряди не створюють відповідних умов, зокрема, нових робочих місць.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		

Держава

• Обрання суддів народом.		
Реалізм	✗	У проекті Конституції (начебто спільного авторства БЮТ та ПР), який з'явився у ЗМІ 2009 року йшлося про обрання частини суддів народом, але це положення не було втілене в офіційних нормативно-правових актах. Реальність утілення цієї тези в українських умовах викликає значні сумніви.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Звільнення суддів від політичної залежності.		
Реалізм	✓	Більшість представників фракції БЮТ не підтримали (лише 24 голоси «за») проект закону про судоустрій та статус суддів, внесений на розгляд за ініціативою Президента В. Януковича. Законопроект був спрямований на звільнення суддів від будь-якого впливу. Третя гілка влади залишається залежною від політичного середовища, що особливо проявляється за президентства В. Януковича.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Підвищення зарплати суддів.		
Реалізм	✓	Чергова спроба монетизувати зміни у корумпованій судовій системі. Окрім цього важливого кроку, судова система потребує інших реформаційних процесів. Успіхи БЮТ на цьому поприщі сумнівні.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Надання безкоштовних адвокатських послуг.		
Реалізм	✓	Щедрість БЮТ вичерпалась після потрапляння в парламент, відтак про безкоштовні адвокатські послуги тимошенківці не згадували.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		

• Зниження ролі держави в економіці загалом та впливу чиновництва на ухвалення економічних рішень і їх втручання в діяльність підприємств.		
Реалізм	✓	Було розроблено низку законопроектів щодо сприяння розвитку малого і середнього підприємництва. Ці законодавчі ініціативи спрямовані на полегшення вступу в бізнес, зменшення числа необхідних дозвільних документів. Незважаючи на те, що частина проектів ухвалена, практика втручання в бізнес та чиновницьке свавілля залишаються невід'ємною частиною нинішніх реалій. Крім того, експерти відзначають, що Юлії Володимирівні притаманний «ручний» стиль керування економікою.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Створення спеціальної експертної комісії, що аналізуватиме всі проекти законів та нормативних актів на предмет корупційних ризиків.		
Реалізм	✓	Закон «Про засади запобігання та протидії корупції» вводить обов'язковість антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів (БЮТ подав 149 голосів «за», хоча автор законопроекту регіонал). Кабінет Міністрів України на чолі з Ю. Тимошенко схвалив Методологію проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, яку скасував уряд М. Азарова після ухвалення президентської Національної антикорупційної стратегії на 2011-2015 роки.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Продаж земель несільськогосподарського призначення виключно на аукціонах.		
Реалізм	✓	Земля є надто важливим і вигідним активом, щоб так просто відкрити доступ до неї на аукціонах. Наразі використовується зручний для покупців і чиновників метод «оренди на 49 років» (граничний допустимий законом термін), який дозволяє уникати відкритих процедур типу аукціону.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Створення незалежних від влади органів контролю за розподілом бюджетних коштів із передачею опозиції Рахункової палати України.		
Реалізм	✓	Доки коаліція на чолі з БЮТ була при владі, доти надання опозиції прав контролю за розподілом бюджетних коштів мало виключно риторичну природу. Головою Рахункової палати до 2011 року був В. Симоненко (обіймав цю посаду з 1996 року). Один рік ця посада була вакантною, потім пропрезидентська більшість призначила представника «донецької школи менеджменту» Р. Магуту.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Запровадити декларування витрат державними посадовими особами та держслужбовцями.		
Реалізм	✓	Верховна Рада відхилила зареєстрований 14 травня 2009 року законопроект колективного авторства (БЮТ, НУНС, ПР, КПУ) про заходи державного фінансового контролю публічної служби. Закон «Про засади запобігання і протидії корупції» передбачає таку вимогу, але, враховуючи, що проект ініціював Президент В. Янукович, БЮТ його не підтримав.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Посилення кримінальної відповідальності за корупційні дії.		
Реалізм	✓	Проект закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів» (щодо відповідальності за корупційні правопорушення) ініціював представник фракції Партії регіонів М. Джига. Партія регіонів не підтримала його жодним голосом, з БЮТ 151 народний депутат проголосував «за». Закон підписаний Президентом 2009 року.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Відновлення програми «Контрабанда – стоп!».		
Реалізм	✓	У 2008 році на засіданні уряду Ю. Тимошенко оголосила про відновлення програми «Контрабанда – стоп!».
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Створення комунікаційного центру для безпосереднього зв'язку громадян із правоохоронними органами для інформування про факти корупції.		
Реалізм	✓	Закон України «Про засади запобігання та протидії корупції» передбачає право громадян брати участь в антикорупційних заходах. Існують «гарячі» телефонні лінії для повідомлень громадянами про факти корупції.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		

• Створення комунікаційного центру для безпосереднього зв'язку громадян із правоохоронними органами для інформування про факти корупції.		
Реалізм	✓	Закон України «Про засади запобігання та протидії корупції» передбачає право громадян брати участь в антикорупційних заходах. Існують «гарячі» телефонні лінії для повідомлень громадянами про факти корупції.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
Реалізм	✓	Уряд на чолі з Ю. Тимошенко підвищував заробітну плату працівникам правоохоронних органів. Так, наприклад, 2009 року середня зарплата працівників ДАІ зросла на 34%. Втім немає підстав стверджувати, що такі заходи істотно вплинули на рівень корумпованості правоохоронних органів.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		

Світ

• Здійснення зовнішньої політики в ім'я нації, на основі мирних, рівноправних, взаємовигідних стосунків з усіма державами, з якими Україна має спільні інтереси.		
Реалізм	✗	Зовнішня політика завжди була прерогативою Президента: і за Конституцією 2004 року, і за відновленою версією 1996-го. Обіцянка БЮТ має занадто обтічний, абстрактний і як наслідок нереальний характер: природа міжнародних відносин суперечить такому ідеалізованому розвитку подій. Зусилля Юлії Тимошенко та її Кабміну в галузі міжнародних відносин (навіть ті, через які вона ув'язнена) дають підстави оцінити цю обіцянку як частково виконану.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Перетворення України на міжнародний транзитний коридор.		
Реалізм	✓	Ідея потребувала значних інвестицій у розбудову доріг, аеропортів, залізниць та інших об'єктів транспортної інфраструктури, тим паче під шляхетним приводом Євро-2012. Чи то економічна криза, чи то неефективне управління коштами бюджету, чи то невміння залучати інвесторів завадили коаліції демократичних сил та уряду Ю. Тимошенко перетворити Україну на міжнародний транзитний коридор.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		

Наша Україна – Народна самооборона

Понад два роки ця фракція могла з гордістю називати себе пропрезидентською, адже її корені у нав'язливій ідеї В. Ющенка об'єднати правоцентристські сили під символічною помаранчевою підковою. Якщо 2002 рік став тріумфом такого проекту (перше місце у пропорційній частині; Компартія вперше не здобула першого місця на парламентських виборах), то 2007-й – пірровою перемогою.

У 2006 році виявилися слабкості «жовтогарячого» проекту – лише третє місце та 14% голосів виборців, усього-на-всього через рік після всенародного піднесення під час помаранчевої революції. «Наша Україна» не змогла об'єднати БЮТ і СПУ в коаліцію, прем'єром став запеклий ворог Президента - В. Янукович, а сама фракція ще й намагалася прослизнути у більшість для створення широкої коаліції. Начебто «свій» Президент розпустив парламент, але для блоку НУНС (тоді ще окремо НУ та НС) це не стало панацеєю. Навіть приєднання до бурхливого та внутрішньо неузгодженого блоку «Наша Україна» партії «Народна самооборона» з харизматичним экс-соціалістом Ю. Луценком не врятувало погнуту політичними інтригами підкову – в шостому скликанні політична сила отримала на дев'ять мандатів менше.

Але і пропрезидентською назвати її складно. Внаслідок відцентрових рухів всередині фракції утворилися пропрезидентська, пропрем'єрська, прорегіональна та інші проміжні частини. Працювати над виконанням передвиборчих обіцянок стало не настільки важливо, як, приміром, розбудувати власні політичні проекти (В. Балого, А. Яценюк, А. Гриценко, М. Катеринчук).

Наша Україна - Народна самооборона

БІЛЬШОВИКИ

У склад правлячої коаліції Декларовані цінності

29.11.2007 - 11.03.2010
(2 роки 2 місяці)
разом із БЮТ,
з грудня 2008
і з блоком Литвина

- порядок
- влада
- право
- здоров'я

Особовий склад

- 72 депутати,
- 4 голови комітетів у 2007 р.
- 64 депутати,
- 3 голови комітетів у 2012 р.

Основні здобутки

- зменшено перевірки бізнесу
- запровадження зовнішнього тестування
- виплати на новонароджених дітей
- вступ до СОТ

Акценти програми

- податки
- сільське господарство
- правосуддя
- освіта

Напрацювання

- подано 1128 проектів законів
- Із них 83 було ухвалено

**Виконано
16 обіцянок
Не виконано
38 обіцянок**

Рисунок 5. «Наша Україна – Народна самооборона» у Верховній Раді України VI скликання – узагальнення.

Воднораз на тлі інших парламентських сил здобутки нунсівців виглядають доволі непогано. Почасти їх перевага була у підтримці ініціатив Президента, чия програма послужила основою для їхньої програми і чийми досягненнями вони хизувалися. На відміну від свого «затятого друга» і партнера по коаліції БЮТ, блок «підкови і кулака» не обіцяв побудови утопії, а транслював переважно типові ліберально-правоцентристські гасла. Особливі акценти було зроблено на розвиткові малого й середнього бізнесу, українській мові й культурі, а також євроінтеграції. Колаж інформації (рисунок 5) узагальнює ключові факти щодо діяльності блоку «Наша Україна – Народна самооборона» у парламенті VI скликання.

До проведення аналізу конкретних обіцянок від «Нашої України – Народної самооборони» пропонуємо оцінити акценти програми блоку, що відображені у «хмарі» слів, отриманій в результаті кількісного контент-аналізу тексту.

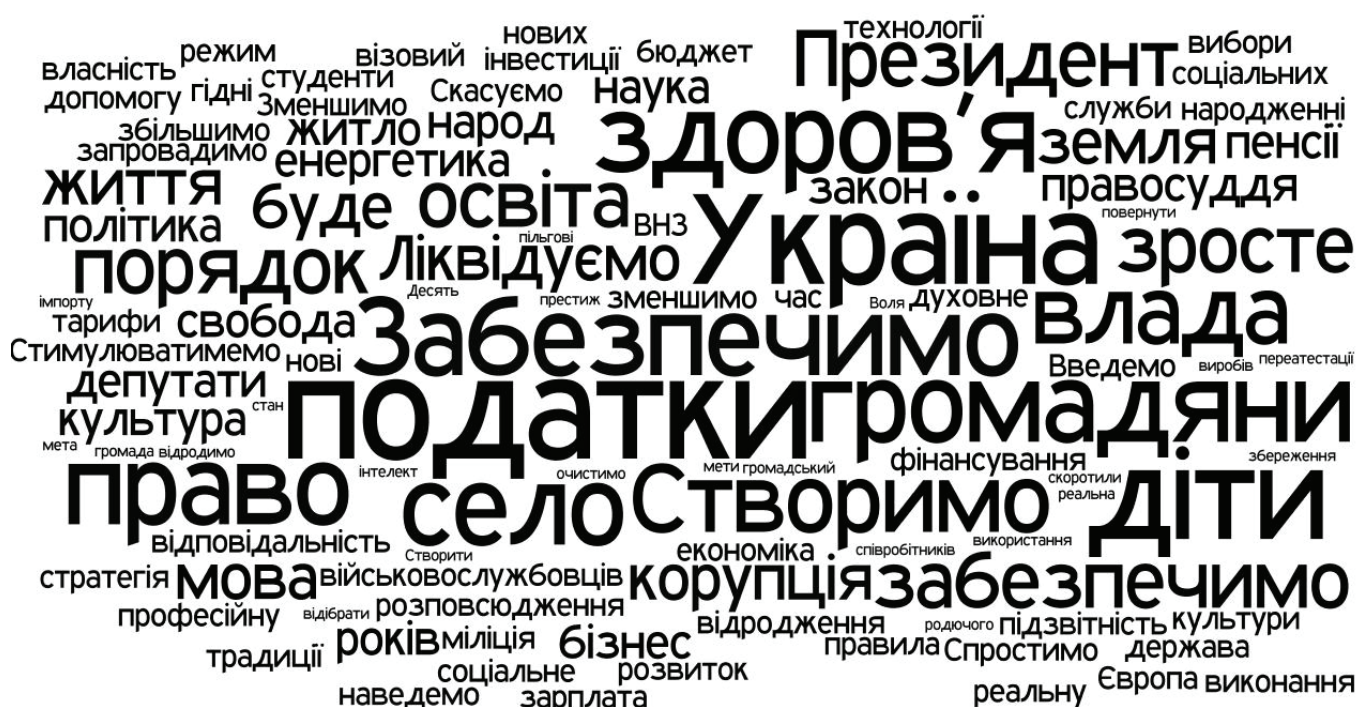

Рисунок 6. «Хмара» слів з передвиборчої програми НУНС.

Неозброєним оком можна побачити, наскільки важливою для НУНС є Україна (як об'єднаний концепт незалежної держави, її мови, культури та історії), а також поняття «громадянин» та «право». Саме тому в інформаційному колажі розміщено профіль статуї Свободи – в ідеалізованому вигляді програма НУНС говорить саме про правову країну вільних людей (в контексті мінімального втручання держави).

Звісно, текст має типові для українських сил популістські «гріхи», на кшталт обіцянок встановити пенсійну справедливість чи запровадити податок на розкіш. Стрижнева ідея рекламної кампанії помаранчевої сили про позбавлення депутатів недоторканності й пільг так і залишилася на рекламних щитах. Важливий об'єкт уваги НУНС – діти – отримав значно більше уваги. Зокрема, політичній силі вдалося збільшити розмір виплат на новонароджених, допомоги багатодітним сім'ям, стипендій сиротам, а також допомогти сільським дітям добиратися до школи. Сферу бізнесу «Наша Україна – Народна самооборона» мала б охопити своїм наскрізь ліберальним Податковим кодексом, проте він не подолав планку в 226 голосів. Тема корупції, одна із базових для НУНС, також не набула особливого успіху, не в останню чергу через постійні конфлікти щодо повноважень центральних владних інституцій.

У сфері «гроші» найбільшим досягненням помаранчевої фракції можна вважати зменшення кількості дозволів та перевірок для малого бізнесу. Родюча тема податків та відповідні сподівання нунсівців були поховані під відхиленим проектом Податкового кодексу. Суперечливу ідею лікві-

дації податкової міліції, що її активно розробляв А. Гриценко, не підтримали у стінах парламенту. Аграрний блок обіцянок також спіткала невдача. Окремо варто виділити обіцянку щодо Євро-2012: проблеми з її реалізацією у 2008-2010 роках не в останню чергу зумовлені парламентськими та урядовими конфліктами.

Стосовно роботи блоку НУНС у категорії «людина» не можливо не відзначити запровадження зовнішнього незалежного оцінювання як обов'язкової умови для вступу до вищих навчальних закладів. Крім того, НУНС, інспірований Президентом В. Ющенком, домігся зростання різного роду виплат, спрямованих на покращення життя дітей в Україні. Очевидні провали – нереалізовані пенсійні та армійські обіцянки, а також важливі для цієї політичної сили мовно-культурні тези. Окремо варто згадати про «Дитячу лікарню майбутнього», яка стала прикритим символом політико-бюрократичного паплюження світлої ідеї. Беззаперечно «європейська» увага до потреб людей з обмеженими можливостями також не реалізувалася у законодавчій діяльності.

«Держава» у передвиборчих тезах НУНС концентрувалася на боротьбі з корупцією, а також з широким набором депутатських привілеїв: від недоторканності до пільг та пенсій. Проте, як відомо, депутатам дуже складно власноруч позбавити себе такої довгої низки комфортних для життя речей. Особливо варто наголосити на обіцянці законодавчо закріпити підзвітність органів влади та забезпечити громадську експертизу й публічну оцінку виконання партіями передвиборчих обіцянок. На жаль, такого рівня політичної відповідальності досягнуто не було: виходить прикра тавтологія – обіцянка виконувати обіцянки реалізована не була.

«Наша Україна – Народна самооборона» вирізнялася з-поміж інших політичних сил увагою до проблем міжнародної політики та успішністю їх вирішення. Хоч не обійшлося без підтримки Президента В. Ющенка, але все ж таки важливі обіцянки були виконані: Україна вступила в СОТ, намітився значний прогрес у відносинах з Європейським Союзом (зокрема, лібералізований візовий режим), укладені угоди про малий прикордонний рух, важливий для мешканців Західної України. Дві обіцянки, надзвичайно актуальні і для чинної влади, – це угода про вільну торгівлю з ЄС та зменшення енергетичної залежності країни, залишилися невиконаними.

На наступних виборах блок НУНС як політична цілісність припинить своє існування – його представники будуть розпорошені у різних виборчих списках, у той час як перший номер Ю. Луценко – у в'язниці. І навряд чи хтось візьме на себе тягар відповідальності за невиконані обіцянки цієї політичної сили.

Гроші

• У 2008 році ухвалимо Податковий кодекс, яким із 2009 року встановимо прості й зрозумілі правила сплати податків.		
Реалізм	✓	Проект Податкового кодексу, зареєстрований 21 липня 2009 року за ініціативою представників фракцій НУНС та БЮТ, на засіданні Верховної Ради 15 червня 2010 року був відхилений («за» проголосували лише 45 представників фракції НУНС).
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		Проект Податкового кодексу, зареєстрований 7 вересня 2010 року за ініціативою представників фракцій БЮТ та НУНС, також відхилено. Урядовий проект Податкового кодексу фракція не підтримала.
• Ліквідуємо податкову міліцію.		
Реалізм	✓	Проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо скасування податкової міліції), який 31 серпня 2010 року зареєстрував А. Гриценко, Верховна Рада не підтримала. Аналогічний законопроект від 26 січня 2011 року також не знайшов підтримки парламентарів.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Ліквідуємо корупційні схеми відшкодування ПДВ. Спростимо адміністрування, скасуємо податкову накладну і знизимо ставку ПДВ до 17%.		
Реалізм	✓	Корупційні схеми відшкодування ПДВ не ліквідовані. Ставка ПДВ збереглася на рівні 20%.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		

• Збережемо спрощену систему оподаткування для малого бізнесу.		
Реалізм	✓	Спрощена система оподаткування для малого бізнесу продовжує існувати. За роки свого перебування у коаліції блок НУНС не робив кроків щодо зміни цієї ситуації, потім – активно опирався Податковому кодексу від влади, який у перших редакціях значно ускладнював життя малому бізнесу.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Замість усіх нарахунків на фонд оплати праці з 2008 року запровадимо єдиний соціальний внесок, який поетапно зменшимо до 20%.		
Реалізм	✓	Під час розгляду 15 червня 2010 року у Верховній Раді проекту закону «Про єдину систему збору та обліку єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (ініціатива БЮТ, Партії регіонів та «Блоку Литвина») його підтримали лише 34 члени фракції НУНС. Проект закону «Про збір та облік єдиного соціального внеску», зареєстрований за поданням Прем'єр-міністра М. Азарова, на пленарному засіданні 16 червня 2010 року підтримали лише 15 членів фракції НУНС. Одначе документ набрав необхідну кількість голосів і був підписаний Президентом.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Запровадимо справедливий податок на багатство й розкіш, який наповнить місцеві бюджети.		
Реалізм	✓	За проект закону про податок на нерухоме майно (нерухомість), зареєстрований за ініціативою представника фракції БЮТ проголосувало лише п'ять народних депутатів з НУНС. Законопроект передбачав справляння податку з власників нерухомості, загальна площа якої перевищує 300 квадратних метрів. Ідея про введення податку на розкіш стала популярною за останній рік роботи парламенту, але так і не втілилася у законі. Ця обіцянка не надто щира, як і та, що стосується скасування депутатської недоторканності.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Удвічі зменшимо кількість дозволів і перевірок для підприємців, скоротимо число контролюючих органів.		
Реалізм	✓	27 липня 2010 року Президент підписав Закон про внесення змін до Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» (щодо здійснення господарської діяльності на підставі подання декларації), ініційований представниками фракцій НУНС, БЮТ та Партії регіонів. Норми цього законодавчого акта передбачають спрощення процедури отримання документів дозвільного характеру (хоча навряд чи у два рази, як було обіцяно).
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Залучимо інвестиції в будівництво сучасних автодоріг, стадіонів, спортивних споруд і створимо нові робочі місця під час підготовки та проведення Євро-2012.		
Реалізм	✓	Підготовка до Євро-2012 під час президентства В. Ющенко та перебування НУНС у владній коаліції фактично була провалена за всіма напрямками.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Забезпечимо прозору реєстрацію права власності на землю, право вільно розпоряджатися нею та збережемо її для майбутніх поколінь.		
Реалізм	✓	Проект закону «Про внесення змін до Земельного кодексу України» (щодо вдосконалення порядку безоплатної передачі земельних ділянок у власність громадян), що його зареєстрував 18 грудня 2007 року представник фракції НУНС, передбачав створення прозорої процедури передачі земельних ділянок у власність. 1 лютого 2011 року він був відхилений. Проект закону «Про внесення змін до Земельного кодексу України» (щодо запобігання корупційним діянням та хабарництву у сфері земельних відносин), зареєстрований 20 травня 2008 року представниками фракцій НУНС, БЮТ, «Блоку Литвина» та Партії регіонів, знятий з розгляду. Проект закону «Про Державний земельний банк України», зареєстрований 10 квітня 2009 року за ініціативою представника фракції НУНС, знятий з розгляду. Крім того, за участі НУНС було розроблено закони про Державний земельний кадастр та про зміну порядку розмежування земель державної та комунальної власності. Закон спрямований на створення Державного земельного банку.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Введемо кримінальну відповідальність за навмисне пошкодження родючого шару земель.		
Реалізм	а	Проекти законів «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення» (щодо посилення відповідальності за випалювання рослинності або її залишків) та «Про внесення змін до Кримінального кодексу України» (щодо посилення відповідальності за випалювання рослинності або її залишків), зареєстровані 25 січня 2010 року за ініціативою представників фракцій НУНС, БЮТ, КПУ, були відхилені.
Щирість	а	
Логічність	а	
Не виконано (відхилено)		

• Спростимо процедури приватизації для власників розпайованих земельних наділів.		
Реалізм	✓	Законопроект Ксенії Ляпіної від 18 грудня 2007 року «Про внесення змін до Земельного кодексу України» (щодо вдосконалення порядку безоплатної передачі земельних ділянок у власність громадян) торік був відхилений і знятий з розгляду. Законодавчий акт передбачав встановлення прозорого та чіткого порядку передачі земельних ділянок у власність, визначення строків розгляду їх клопотань органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади і встановлення відповідальності за їх невиконання.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Зменшимо податок на земельну спадщину для селян.		
Реалізм	✓	Відповідні законопроекти представники фракції блоку НУНС у Верховну Раду не вносили.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		

Гроші

• Деполітизуємо міліцію. Поліпшимо матеріально-технічний стан патрульно-постової служби та збільшимо посадові оклади її співробітників.		
Реалізм	✓	Немає підстав стверджувати, що проведено деполітизацію міліції. Хоч робота Ю. Луценка на чолі МВС була спрямована на зменшення залежності міліції від політики, але події 2010-2012 років дають підстави стверджувати, що політична залежність міліції зростає.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Слідчий ізолятор не буде місцем катувань і порушень прав громадянина.		
Реалізм	✓	Згідно з наказом МВС України від 18 січня 2008 року (відомство очолював Ю. Луценко), створено Управління моніторингу дотримання прав людини у діяльності органів внутрішніх справ, робота якого спрямована на запобігання свавіллям у правоохоронних органах, унеможливлення порушень прав людини працівниками цих структур. 18 березня 2010 року Українська Гельсінська Спілка звернулась до української влади із проханням не ліквідувати Управління, оскільки його діяльність привела до скорочення кількості випадків застосування катувань у місцях позбавлення волі. За даними УГС, сотні громадян України, які скаржилися на свавілля міліції, отримали допомогу від Управління. Тож блоку НУНС можна зарахувати виконання цієї обіцянки, принаймні на період його перебування при владі.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Створимо до 2010 року професійну армію.		
Реалізм	✓	Проект закону про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» (щодо переходу на військову службу за контрактом), який ініціювали представники фракції БЮТ, на пленарному засіданні 14 квітня 2010 року підтримали лише 34 із 72 членів фракції НУНС. Показник щирості знятий за попереднє усвідомлення неможливості реалізації цієї обіцянки у визначені терміни, на чому неодноразово наголошували профільні експерти.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Збільшимо у 2008 році допомогу при народженні першої дитини до 12 000 грн, другої – до 15 000 грн і кожної наступної – до 25 000 грн.		
Реалізм	✓	З 2008 року допомога при народженні першої дитини становить 12 040 грн, другої – 25 000 грн, третьої – 50 000 грн.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Для багатодітної сім'ї розмір щомісячної допомоги на дитину віком до 6 років зростає у півтора разу – до 235 грн, від 6 до 18 років – удвічі, до 298 грн.		
Реалізм	✓	У Державному бюджеті на 2008 рік розмір щомісячної допомоги багатодітним сім'ям на одну дитину визначено від 278 грн до 350 грн, тобто збільшено майже вдвічі.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		

• Ліквідуємо пенсійну «зрівнялівку» – за рахунок вищого трудового коефіцієнта збільшимо пенсії в середньому на 35%.		
Реалізм	✓	Традиційна передвиборча обіцянка для пенсіонерів спрямована на встановлення «справедливості» у пенсійній системі. У 2008-2010 роках, під час перебування НУНС у більшості, «зрівнялівка» лише збільшилась. Грунтовних законопроектів щодо розв'язання питань пенсійної системи блок не запропонував.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Скасуємо «пільгові» пенсії депутатам і міністрам.		
Реалізм	✓	Ще одне передвиборче хитрування. Коаліція та уряд помаранчевих сил залишили це питання у риторичній площині. Натомість Кабінет Міністрів М. Азарова у рамках проведення пенсійної реформи обмежив максимальний розмір пенсії до 10-ти прожиткових мінімумів. Щоправда, надбавки та доплати певним категоріям чиновників збережені свідчення про маніпуляції тезами такого характеру.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Мінімальна зарплата у 2008 році зростає до 600 грн, а середня – до 2100 грн.		
Реалізм	✓	У Державному бюджеті 2008 року передбачено розмір мінімальної заробітної плати в розмірі 605 грн. Згідно із даними Державного комітету статистики, середня зарплата по Україні 2008 року склала 1806 грн. Навряд чи блок НУНС очікував світової фінансової кризи та девальвації гривні, через що 600 грн кінця 2008 року не відповідають обіцяним 600 грн 2007 року.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Зарплати в бюджетній сфері зростають у середньому на 58% після повного запровадження у 2008 році Єдиної тарифної сітки.		
Реалізм	✓	Рахункова палата 2010 року провела аналіз упорядкування умов оплати праці працівників бюджетної сфери на основі Єдиної тарифної сітки. Згідно із результатами, зроблено висновок, що впродовж 2009-го та першої половини 2010 року на основі Єдиної тарифної сітки вдосконалення системи оплати праці у бюджетній сфері не відбулось.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Забезпечимо справедливі комунальні тарифи.		
Реалізм	✓	У разі здійснення адміністративно-територіальної реформи та надання більших повноважень місцевим громадам упорядкування комунальних тарифів могло би стати реальністю. «Справедливість» у сфері комунальних тарифів ставить під сумнів логічність такої обіцянки: що саме малось на увазі, до кінця не зрозуміло. Крім того, традиційно притаманне лівим силам слово «справедливість» дещо контрастує із загальною правочентристською риторикою НУНС.
Щирість	✓	
Логічність	✗	
Не виконано		
• До 2010 року покінчимо з чергою військовослужбовців на житло.		
Реалізм	✓	За даними ВГО «Товариство українських офіцерів», у черзі на житло перебуває 45 100 військовослужбовців. До прикладу, 2009 року Міністерство оборони отримало всього 104 квартири. За словами директора Державного департаменту адаптації військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, І. Холоші, на початок 2009 року на квартирному обліку перебувало 11 тисяч сімей військовослужбовців, з них 2008 року квартири отримали 444 сім'ї (на 73 менше, ніж 2007 року, і майже вдвічі менше, ніж 2006-го).
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Зробимо доступнішим соціальне житло шляхом безперешкодного виділення земельних ділянок для його масового будівництва.		
Реалізм	✓	Блок НУНС не запропонував проектів для реалізації цієї тези. Щирість обіцянки підривається легковажним ставленням до способу її реалізації: зрозуміло, що виключно спрощення бюрократичних процедур при виділенні землі не зменшить рівня цін на житло до прийнятого для більшості рівня.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Запровадимо обов'язкове державне медичне соціальне страхування й забезпечимо протягом 5-ти років кожну родину сімейним лікарем.		
Реалізм	✓	Загальнообов'язкове державне медичне соціальне страхування не запроваджено. Блок НУНС навіть не розробив відповідні законопроекти. Крім того, неефективна робота уряду і парламенту під час «епідемії свинячого грипу» не додають балів ефективності роботи коаліції демократичних сил у галузі охорони здоров'я.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		

• У 2009 році буде відкрито Дитячу лікарню майбутнього.		
Реалізм	✓	На початку 2011 року Президент висловив зацікавлення щодо завершення будівництва Дитячої лікарні майбутнього. К. Ющенко, голова наглядової ради Благодійного фонду «Україна 3000», заявила, що проект не отримує державних коштів. Блок НУНС пообіцяв збудувати цю лікарню за рік. Пройшло вже значно більше часу, а на місці, де вже три роки мають лікувати хворих дітей у найкращих умовах, – лише фундамент.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Заборонимо масову рекламу алкогольних і тютюнових виробів, посилимо відповідальність за продаж спиртного та цигарок дітям.		
Реалізм	✓	Проект закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (щодо заборони реклами, спонсорства та стимулювання продажу тютюнових виробів) зареєстрований 24 вересня 2009 року за ініціативою представників фракцій НУНС, Партії регіонів, КПУ, БЮТ. Наразі законопроект знаходиться у профільному комітеті. Проект закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо заборони вживання тютюнових виробів, зареєстрований 1 червня 2010 року трьома представниками фракції блоку НУНС, уже два роки знаходиться на опрацюванні в комітеті. 22 вересня 2011 року Верховна Рада ухвалила зміни до Закону «Про заборону реклами тютюнових виробів», посиливши перелік заборон.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Обмежимо розповсюдження азартних ігор.		
Реалізм	✓	Закон «Про заборону грального бізнесу в Україні», який парламентарі розглядали 15 травня 2009 року, підтримали лише 42 представники фракції блоку НУНС. За подолання президентського вето стосовно цього закону проголосували 32 народні депутати з НУНС. Показник логічності знято за суперечливу поведінку членів фракції стосовно цього питання.
Щирість	✓	
Логічність	✗	
Виконано		
• Створимо гідні умови життєдіяльності для людей з обмеженими можливостями.		
Реалізм	✓	Проект закону «Про соціальне замовлення у сфері надання соціальних послуг», зареєстрований 16 жовтня 2009 року представником НУНС, Верховна Рада відхилила. Проект був спрямований на широке залучення співпраці з благодійними та іншими громадськими організаціями для більш ефективної допомоги людям з обмеженими можливостями.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Обладнаємо кожну державну установу пандусами та іншими спецзасобами.		
Реалізм	✓	Проект закону про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2010 рік» (щодо закупівлі громадського транспорту з підійомниками для інвалідів), зареєстрований 13 травня 2010 року представником фракції блоку НУНС, парламент відхилив.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Припинимо ганебну практику нищення скверів і парків у містах.		
Реалізм	✓	Законодавчих ініціатив зареєстровано не було.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Знищимо хабарі під час вступу до ВНЗ через обов'язковість зовнішнього тестування.		
Реалізм	✓	З 2008 року проходження зовнішнього незалежного оцінювання є обов'язковою умовою вступу до вищого навчального закладу.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Підніmemo до 1064 грн стипендії для сиріт, які є студентами ВНЗ чи учнями профтехучилищ.		
Реалізм	✓	Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 5 березня 2008 року, стипендії для дітей-сиріт збільшилися до 1060 грн.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		

• Забезпечимо пільги на міжміський проїзд для школярів і студентів на весь рік.		
Реалізм	✓	Пільговий проїзд для студентів у залізничному та електричному міському транспорті діє цілорічно.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Стимулюватимемо створення нових дитячих садків.		
Реалізм	✓	В ефірі «Першого національного» 19 вересня 2010 року було повідомлено про те, що 27 тисяч п'ятирічних дітей цього року не змогли потрапити у дитячі садочки через катастрофічний брак дошкільних закладів.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Збільшимо фінансування наукових досліджень до європейських стандартів – не менше 2% ВВП.		
Реалізм	✓	Популістське гасло, розраховане на освітянські та наукові кола. Показник щирості знято за відсутність конкретних механізмів та очевидність того, що зазначеного показника неможливо досягти у короткотерміновій перспективі. За словами голови Державного комітету з питань науки, інновацій та інформатизації В. Семиноженка, 2009 року фінансування наукових досліджень становило 0,85% розміру ВВП, у тому числі з Державного бюджету – 0,37%.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Відновимо реальну виборність керівників ВНЗ та наукових установ.		
Реалізм	✓	Проект закону про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» (щодо надання статусу національного вищому навчальному закладу та процедури призначення керівників), зареєстрований 30 жовтня 2008 року за ініціативою представника фракції НУНС, знято з розгляду. У законопроекті йшлося про автономізацію ВНЗ, забезпечення більш демократичної процедури обрання керівників ВНЗ та унеможливлення корупції в ході їх обрання. До того ж відхилено проект закону А. Яценюка від 31 травня 2010 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (щодо посилення гарантій самоврядування вищих навчальних закладів). Проект був спрямований на гарантування реальної виборності керівників вишів. Наразі триває боротьба різних політичних сил довкола нового проекту закону «Про вищу освіту». Леся Орбець, представник НУНС, активно змагається з МОНМС, котре очолює Д. Табачник, за низку положень майбутнього закону, не в останню чергу – за зростання автономії вишів.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Захистимо нашу ідентичність – українську мову та культуру, сформуємо єдиний інформаційний простір країни.		
Реалізм	✓	У першому читанні ухвалено проект закону «Про національний культурний продукт», зареєстрований за ініціативою В. Кириленка 1 квітня 2009 року. Проект спрямований на формування міцної національної ідентичності, підтримку вітчизняних авторів, виробників національного культурного продукту. Варто відзначити зусилля В. Ющенка щодо відродження українського культурного та національного дискурсу, яким би малоефективним та неструктурованим він не був. Проект закону «Про мораторій на внесення змін до законодавства України, що ведуть до погіршення умов функціонування української мови», зареєстрований представником НУНС 2 березня 2010 року, Верховна Рада відхилила. Нині триває боротьба за Закон «Про мови» від Партії регіонів, який потенційно посилює і без того значний вплив російської мови на культурне середовище України.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Забезпечимо розвиток мов і культур усіх меншин, що проживають в Україні.		
Реалізм	✓	Жодного законопроекту в цьому напрямі представники НУНС не зареєстрували. Фракція одноголосно критикує проект закону «Про мови», але власної альтернативи не пропонує. Ця теза конфліктує з попередньою. Незважаючи на можливість співіснування різних мов у країні, поєднання захисту і державної мови, і прав інших мов в одній політичній програмі є нелогічним.
Щирість	✓	
Логічність	✗	
Не виконано		

• Удвічі збільшимо фінансування музеїв та бібліотек, забезпечимо їх технічне переобладнання та оновлення фондів.		
Реалізм	✓	У Державному бюджеті 2007 року на бібліотечну справу виділено 39,4 млн грн, на музейну справу – 55,2 млн грн. У 2008 році – на бібліотечну справу – 54,7 млн грн, на музейну – 86,2 млн грн. У 2009-му на бібліотечну справу – 58 млн грн, на музейну – 92,3 млн грн. Отже, у порівнянні з Державним бюджетом 2007 року 2009-го було закладено: на бібліотечну справу в 1,5 разу більше, на музейну справу в 1,7 разу більше коштів.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Підтримаємо вітчизняні театр, кіно та образотворче мистецтво.		
Реалізм	✓	Проект закону «Про збір на розвиток національної кінематографії» зареєстрований 15 липня 2009 року за ініціативою представників фракцій НУНС та БЮТ. Спрямований на додаткове фінансування виробництва українських фільмів проект відхилений і знятий з розгляду.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Стимулюватимемо розвиток вітчизняної книжки й відновимо мережу книго розповсюдження – в кожному містечку до 2009 року знову буде книгарня.		
Реалізм	✓	Ухвалено Закон про внесення змін до Закону України «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)» (про заборону приватизації приміщень, де розміщуються бібліотеки, книгарні та державні видавництва). Автори, народні депутати з НУНС, мали на меті не допустити приватизації приміщень вище названих установ, щоб запобігти їх перепрофілюванню. Але книгарні у кожному містечку так і не з'явилися.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Гарантуємо дотримання свободи віросповідання.		
Реалізм	✓	21 квітня 2008 року представник фракції НУНС зареєстрував проект закону про внесення змін до Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» (щодо запобігання діяльності релігійних культів деструктивного типу та тоталітарних сект). Верховна Рада зняла з розгляду законопроект, що спрямований на гарантування свободи віросповідання шляхом протидії функціонування незаконних культів, захисту існуючих релігійних структур та унеможливлення спроб ошуканства громадян з боку тих чи інших сект. Варто зауважити, що свобода віросповідання в Україні гарантується Основним законом, і порушення цього положення практично відсутні.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Запровадимо допомогу в розмірі 20 000 грн і соціальне житло для випускників вузів, які працюватимуть не менше 3-х років у сільській місцевості.		
Реалізм	✓	Не реалізовано. З 1 січня 2007 року випускники педагогічних закладів, які погоджувались працювати у сільській місцевості, отримували одноразову адресну грошову допомогу у розмірі 5 мінімальних зарплат. Така норма не передбачена для випускників медичних навчальних закладів.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Сільський вчитель, лікар, працівник культури та соціальної сфери щомісяця додатково отримає 20% окладу.		
Реалізм	✓	У Держбюджеті на 2008 рік було встановлено новий мінімум заробітної плати, при якому сільські вчителі мали право на пільги при сплаті комунальних послуг (право на таку пільгу мали працівники освіти, зарплата яких була нижчою, ніж 890 грн.). Така норма запроваджена і до медичних працівників у сільській місцевості. Але обіцяне стимулювання сільських працівників-бюджетників не було реалізоване.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Кожній сільській амбулаторії чи фельдшерсько-акушерському пункту забезпечимо автомобіль.		
Реалізм	✓	4 лютого 2010 року Президент підписав Закон України «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини на період до 2011 року. Програма передбачає виділення 153 млн грн для закупівлі медичного автотранспорту, в тому числі у сільській місцевості. Законопроект підтримали 43 представники фракції НУНС.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Кожен школяр у сільській місцевості, якому до школи понад 3 км, добиратиметься на шкільному автобусі.		
Реалізм	✓	У серпні 2009 року Президент В. Ющенко заявив, що програму «Шкільний автобус» виконано на три четверти: школи отримали 1900 автобусів, що забезпечило потреби у транспорті 90% учнів. У вересні 2010 року М. Азаров зазначив, що у Держбюджеті на 2011 рік будуть передбачені кошти на продовження програми «Шкільний автобус». Наразі проект не реалізовано повною мірою.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		

• До 2010 року кожна сільська школа буде підключена до мережі Інтернет.		
Реалізм	✓	У серпні 2010 року нинішній міністр освіти та науки Д. Табачник зазначив, що рівень комп'ютеризації шкіл у сільській місцевості складає 86%. Незважаючи на незавершеність процесу, Інтернет так чи інакше з'явиться в кожній школі, оскільки він є невід'ємною сучасною умовою прогресу.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		

Держава

• Скасуємо депутатську недоторканність: закон – один для всіх.		
Реалізм	✓	18 січня 2008 року В. Кириленко зареєстрував проект закону «Про внесення змін до Конституції України» (щодо обмеження депутатської недоторканності). 20 жовтня 2009 року на засіданні Верховної Ради проект було відхилено (за нього проголосували 49 з 72-х депутатів блоку НУНС). Того самого дня на голосування було поставлено проект закону «Про внесення змін до Конституції України» (щодо гарантії недоторканності окремих посадових осіб), який передбачав скасування депутатської недоторканності. За проект закону авторства Партії регіонів проголосували 19 депутатів з НУНС. Перед виборами ця тема знову набуває актуальності. 20 червня 2012 року відбулося голосування за проект закону щодо обмеження недоторканності Президента та народних депутатів. Проект направлено на розгляд Конституційного Суду.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Ліквідуємо депутатські привілеї.		
Реалізм	✓	17 червня 2010 року А. Яценюк зареєстрував проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо заходів, пов'язаних з обмеженням пільг представників органів державної влади та економією бюджетних коштів). Проект, у якому передбачено скасування переважної більшості депутатських пільг, знаходиться на опрацюванні в комітеті.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Створимо національне антикорупційне бюро.		
Реалізм	✓	19 травня 2008 року член НУНС Геннадій Москаль зареєстрував проект закону «Про Антикорупційне бюро України». Через рік народний депутат відкликав свій законопроект, тож його було знято з розгляду в профільному комітеті. Верховна Рада не підтримала проект закону А. Яценюка «Про Національний антикорупційний комітет», зареєстрований 7 липня 2010 року (за проголосував 31 член фракції блоку НУНС). 2 березня 2010 року представники п'яти парламентських фракцій зареєстрували проект закону «Про Національне бюро антикорупційних розслідувань України». Верховна Рада не підтримала проект: за голосували лише комуністи.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Введемо інститут виборних мирових суддів.		
Реалізм	✓	Інститут виборних суддів не введено.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Створимо незалежну Судову палату для переатестації всіх суддів і перевірки відповідності їхніх доходів майновому стану.		
Реалізм	✓	Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про судоустрій України», зареєстрований 23.11.2007 за ініціативою Президента В.Ющенка. Серед іншого, у даному законопроекті передбачалось перевести на постійну основу діяльність Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, яка, поміж інших завдань, здійснює атестацію суддів. Законопроект було знято з розгляду у 2010 році.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		

• Створимо незалежну Судову палату для переатестації всіх суддів і перевірки відповідності їхніх доходів майновому стану.		
Реалізм	✓	Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про судоустрій України», зареєстрований 23.11.2007 за ініціативою Президента В.Ющенка. Серед іншого, у даному законопроекті передбачалось перевести на постійну основу діяльність Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, яка, поміж інших завдань, здійснює атестацію суддів. Законопроект було знято з розгляду у 2010 році.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Законодавчо закріпимо підзвітність органів державної влади та місцевого самоврядування.		
Реалізм	✓	29 грудня 2009 року у Верховній Раді зареєстровано проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо забезпечення прозорості прийняття рішень та фінансової звітності органами державної влади, місцевого самоврядування). Законопроект спрямований на забезпечення ефективного громадського контролю за прийняттям рішень та підзвітністю органів державної влади.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		31 травня 2010 року народний депутат К. Ляпіна зареєструвала проект закону про внесення змін до статті 14 Закону України «Про державну службу» (щодо посилення відповідальності посадових осіб). Обидва законопроекти було відхилено.
• Забезпечимо громадську експертизу та публічну оцінку виконання партіями передвиборчих зобов'язань.		
Реалізм	✓	Законопроект про внесення змін до Закону України «Про політичні партії в Україні» (щодо звітності партій за політичні та передвиборчі програми), зареєстрований членом «Блоку Литвина», підтримав 21 із 72-х народних депутатів блоку НУНС.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		

Світ

• Завершимо вступ України до СОТ.		
Реалізм	✓	Україна вступила до СОТ, не в останню чергу завдяки зусиллям Президента В. Ющенка. 10 квітня 2008 року Верховна Рада ратифікувала Протокол про вступ України до СОТ (всі 72 члени фракції НУНС проголосували за ратифікацію цього документа).
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Створимо зону вільної торгівлі з Європейським Союзом.		
Реалізм	✓	За часів помаранчевої коаліції процес євроінтеграції гальмувався опором громіздкої пострадянської бюрократії, крім того він ускладнювався протистоянням інститутів уряду та президента. Наразі причина «паузи» європейської пісні України, за висловом німецького посла в Україні Г.-Ю. Гаймзюта, сидить у Качанівській колонії.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Із країнами, де працюють громадяни України, буде укладено угоди про захист їхніх соціальних і трудових прав		
Реалізм	✓	8 лютого 2010 року представник фракції НУНС зареєстрував у парламенті проект закону «Про державну підтримку Української Спільноти за кордоном». Законопроект, спрямований на захист українців за кордоном (але без укладання угод із іноземними державами), було відхилено. Народний депутат М. Катеринчук 10 липня 2009 року зареєстрував проект закону про внесення змін до Закону України «Про громадянство України» (щодо захисту прав громадян України за кордоном). Проект передбачав, що дипломатичні представництва та консульські установи України надаватимуть допомогу українським громадянам у разі представництва їх інтересів в судах під час розгляду кримінальних та цивільних справ. Цей законопроект також був відхилений. Можливості правового регулювання таких питань суперечливі, оскільки більшість українців (заробітчани) працюють за кордоном нелегально.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		

• Створимо окремий візовий режим для мешканців прикордонних територій у рамках транскордонного співробітництва.		
Реалізм	✓	Підписано угоди про малий прикордонний рух із Польщею, Словаччиною, Угорщиною.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Спростимо візовий режим з Європейським Союзом.		
Реалізм	✓	У червні 2007 року А. Яценюк від імені Української держави підписав угоди про спрощений візовий режим та реадмісію між Україною та ЄС, які Європарламент ратифікував 13 листопада 2007 року.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Зменшимо енергетичну залежність країни за допомогою диверсифікації імпорту енергоносіїв.		
Реалізм	✓	Верховна Рада ухвалила проект закону про внесення змін до деяких законів України (щодо стимулювання використання альтернативних джерел енергії), зареєстрований 26 квітня 2009 року представниками всіх парламентських фракцій. Проте реальних кроків щодо зниження енергетичної залежності країни так і не було здійснено.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		

Комуністична партія України

Ретро-фракція українського парламенту аж ніяк не зважає на пил історії, що, здавалося б, мав тиснути на її плечі. На вдоволеному обличчі вождя комуністів Петра Симоненка навряд чи можна побачити ленінський революційний запал кшталту Юлії Володимирівни або ж сльозу розчулення у стилі Володимира Михайловича. Досвід партійної роботи у КПРС, очевидно, довів Петрові Миколайовичу, що інтереси трудящих найкраще захищати у комфортних владних кріслах, рік у рік повторюючи, та не виконуючи, ті самі обіцянки. Стабільність електорату Комуністичної партії України звільняє її «політбюро» від необхідності плести політичні інтриги. Якщо вони не в більшості, то мають чудову нагоду критикувати владу капіталістів, які експлуатують робочий народ. Перебуваючи у більшості з Партією регіонів, риторика майже не змінюють: просто олігархів тепер контролюють, а не борються з ними. І якщо в середині парламентської каденції комуністам треба було хвилюватися за результати своєї роботи, то зараз такої потреби вже немає. Провали регіоналів значно підвищили рейтинг КПУ на Сході та Півдні, а отже, навіть п'ятивідсотковий бар'єр вона подолає. Фондація «Відкрите суспільство» неодноразово наголошувала, що тези програми КПУ морально, логічно та ідеологічно застарілі, й відповідним відділам партії варто було б ознайомитися з програмами європейських комуністів та працями «лівих» мислителів другої половини ХХ сторіччя. Але ж навіщо, якщо ностальгія за Радянським Союзом і нехитрі референції до «славетного минулого» вже неодноразово довели свою ефективність.

Достатньо цікава картина, порівняно з іншими фракціями, вимальовується в результаті контент-аналізу передвиборчої програми Компартії (рисунок 8).

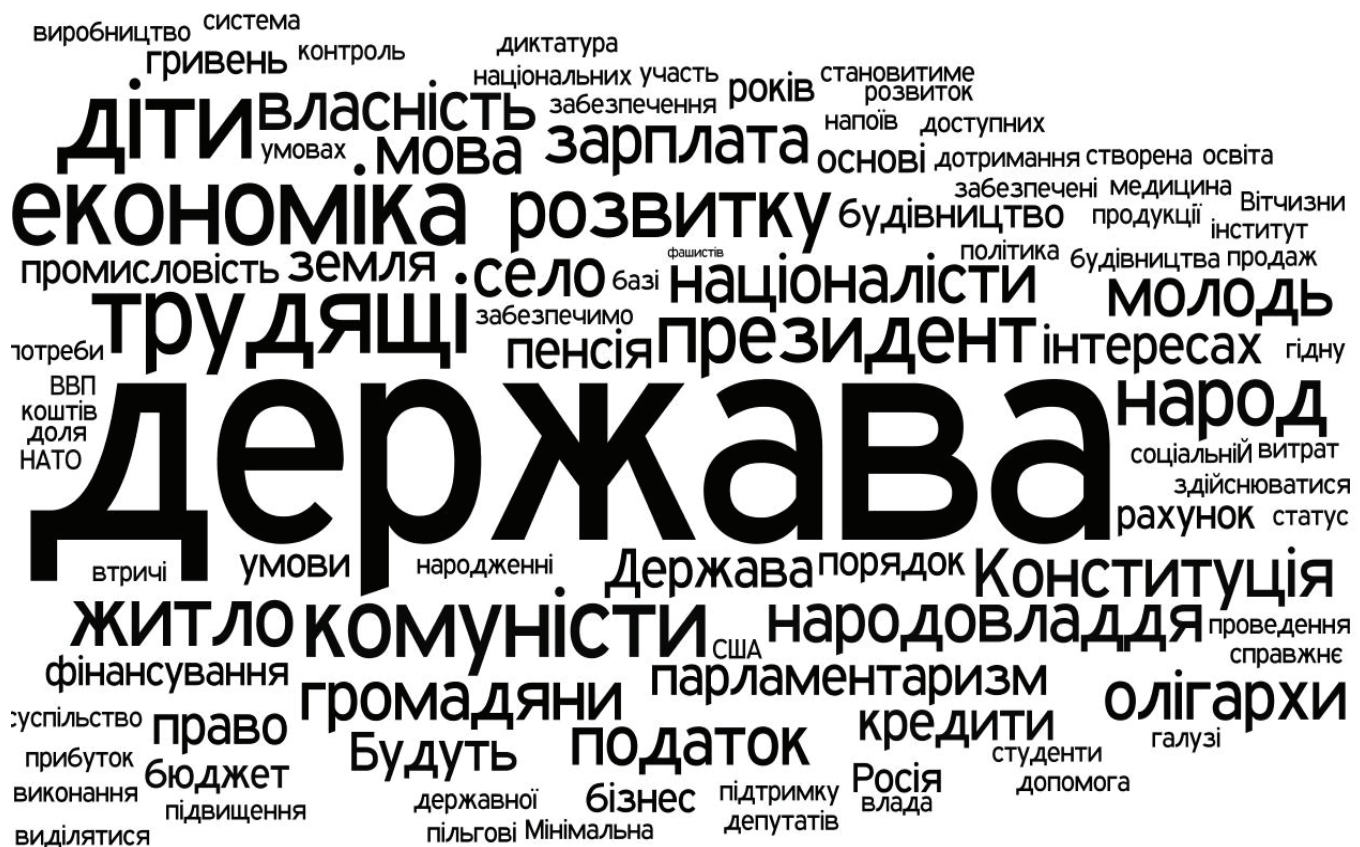

Рисунок 8. «Хмара» слів з передвиборчої програми КПУ.

Абсолютним пріоритетом у програмі Компартії є держава — як цінність, як мета і засіб, як суспільство і водночас надсуспільний елемент. Навряд чи потрібно пояснювати парадоксальність такого положення. Нагадаємо, що комунізм як такий на перше місце ставив визначену сукупність людей (пролетаріат чи певну громаду). Петро Симоненко також мав би пам'ятати, що Ленін виступав за поступове відмирання держави. Утім очевидно, що КПУ набагато ближча до «номенклатурної» ідеології: на показовому рівні — народовладд'я (також не остання категорія у програмі комуністів), на реальному — посилення центральної влади. Декларована відданість парламентаризму не заважала КПУ підтримувати значне інституційне посилення Президента. Не можна не згадати показового протистояння комуністів і «націоналістів», безсумнівно, для захисту «канонічного православ'я». Не останню роль комуністи відводять Конституції, зокрема її корекції: ліквідація інституту президентства, посилення парламенту та місцевого самоврядування тощо. Не залишається без уваги і питання власності. Сторічних гасел на кшталт «експропріації в експропріаторів» уже немає, але їх відголоски залишаються: націоналізація важливих прибуткових підприємств, державна монополія на горілку та тютюн, заборона на продаж землі іноземцям тощо.

Підсумковий аналіз парламентської діяльності КПУ показує, що жодну обіцянку комуністів не можна вважати виконаною. Безперечно, є тези, які у той чи інший спосіб були реалізовані, але без ініціативи чи підтримки КПУ. Низка ідей комуністів здобула статус «частково виконано».

У сфері «гроші» найбільший резонанс мали б викликати положення про націоналізацію. У красивій обгортці — «визнаючи рівноправність усіх форм власності, ми перевіримо законність приватизації» — комуністи запланували повернути «в державну власність стратегічні галузі промисловості». Що цікаво, під це гасло вони підвели ряд законопроектів, зокрема стосовно Херсонського машинобудівного заводу (націоналізація, ветована Президентом) та ЗАТ «Коростенський фарфор» (не пройшов у парламенті), та проекти — гарантії неприватизації

таких «титанів» української промисловості, як «Турбоатом» чи Одеський припортовий завод. Примітно, що Компартія майже не опікувалась малим та середнім бізнесом, адже обіцяла небагато — скасувати ПДВ і ввести податок на оборот. Натомість широкий спектр інструментів підтримки запропоновано селянам. Загалом у сфері економіки комуністи мислять дуже масштабно: якщо державна підтримка, то флагманів індустрії, якщо націоналізація, то потужних прибуткових підприємств. Пріоритети розвитку — важкій індустрії. Тим часом держава монополізує горілку, цигарки та зовнішню торгівлю.

КПУ достатньо ретельно попрацювала над обіцянками в категорії «людина». Значна частина тез має кількісний вимір — переважно ті статті, що стосуються збільшення виплат (стипендії, пенсії, зарплати, виплати на новонароджених, кредити на житло тощо). Умовну другу частину складають обтічні гасла, які начебто правильні, але не містять конкретики. Найбільш гучно звучить ідея морального оздоровлення нації та корекції панівних цінностей жорстокості, наживи тощо. Перчинки до соціальної утопії за версією комуністів додає перевірене роками гасло боротьби з націоналістами та недопущення фальсифікації історії. Обіцяні свобода совісті, відмова від насильства і жорстокості не заважають комуністичним ідеологам боротися з «героїзацією фашистів». Аналогічно комуністи прагнуть гарантувати свободу совісті, захищаючи канонічне православ'я від «націоналістичної експансії». Як не парадоксально, але у теорії атеїсти та інтернаціоналісти, компартійці акцентують увагу на темах релігії та національності (при чому прагнуть захищати одну з них), продовжуючи вивішувати портрети Маркса і Леніна.

У питаннях «держави» комуністи на папері притримуються бачень «країни Рад»: посада Президента має бути ліквідована, Верховна Рада посилена, значні повноваження повинні бути делеговані місцевим радам, місцеві державні адміністрації мають бути ліквідовані. Всі важливі питання життя країни, на думку комуністів, необхідно вирішувати на референдумах. Квінтесенцією такої логіки є приваблива і водночас абстрактна до незрозумілості обіцянка про створення «системи народного контролю». До речі, ще одна ідеологічна загадка програми червоних — відсутність слова «клас». Ключова ідея комуністів про подолання експлуатації людини людиною у тексті обіцянок звелася до банального (проте зрозумілого пересічному виборцеві) обмеження олігархів. Вкотре уключені тези про посилення відповідальності за корупцію. Невеличка родзинка цієї категорії — тимчасове повернення смертної кари. Хоча раніше комуністи обіцяли подолати культ насильства та жорстокості, чому смертна кара, вочевидь, безпосередньо сприятиме.

Відсутні сюрпризи і в розділі «світ». Аббревіатури РФ, СНД, СЕП, НАТО наповнюються майже містичним сенсом. Щоправда, КПУ вкотре порадувала своїм ставленням до народо-владдя та народного контролю, неповага до яких легко читається навіть між рядками передвиборчої програми. Так, спочатку вона стверджувала, що доленосні політичні питання (зокрема вступ до міжнародних об'єднань) будуть вирішені на референдумах, а потім заявила, що нова редакція Конституції закріпить нейтралітет та позаблоковість України. Крім того, наша держава увійде в Єдиний економічний простір (про референдуми КПУ чогось уже не згадувала). Напевне, у Компартії існує інерційна звичка вважати, що на плебісцитах народ голосує так, як скаже влада, а отже, не повинно бути сумнівів у результатах.

А от щодо ефективної роботи КПУ в парламенті сумніви все ж таки виникають: жодна обіцянка повністю не виконана, півсотні пропозицій не можна назвати навіть частково реалізованими.

Гроші

• Зміняться пріоритети економічного розвитку України. Ріст економіки відбуватиметься в інтересах трудового народу, а не купки олігархів.		
Реалізм	✓	Достатньо побічно до виконання цієї ініціативи можна зарахувати законопроект про внесення змін до статті 1 Закону України «Про підвищення престижності шахтарської праці» (щодо поширення дії Закону також на шахтарів нерудних та розсипних родовищ), зареєстрований 2 квітня 2009 року за ініціативою представника КПУ. 2 вересня 2011 року був зареєстрований аналогічний законопроект. Обидва проекти було відхилено. Обіцянку не можна вважати щирою, оскільки Компартія регулярно використовує антиолігархічну риторіку. Крім того, КПУ знаходиться в більшості з Партією регіонів, партією, в якій широко представлені інтереси великого капіталу.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Визнаючи рівноправність усіх форм власності, ми перевіримо законність приватизації та повернемо в державну власність стратегічні галузі промисловості.		
Реалізм	✓	22 травня 2009 року за ініціативою представників фракції КПУ був зареєстрований проект закону «Про повернення у державну власність цілісного майнового комплексу товариства з обмеженою відповідальністю «Херсонський машинобудівний завод». Президент наклав на закон вето, яке парламент не спромігся подолати. Схожий законопроект щодо ЗАТ «Коростенський фарфор», запропонований представниками КПУ, відхилено і знято з розгляду. Проект закону про внесення змін до Закону України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації» (щодо ВАТ «Турбоатом»), зареєстрований комуністами 13 березня 2008 року, покликаний не допустити приватизації названого підприємства. Того ж дня аналогічний законопроект зареєстровано щодо Одеського припортового заводу. Обидва проекти було відхилено і знято з розгляду. 14 березня 2008 року зареєстровано спільний законопроект представників Партії регіонів та КПУ щодо заборони приватизації ВАТ «Науково-дослідний інститут електромеханічних приладів». Доля цього законопроекту така сама, як і у двох попередніх. Проект закону «Про мораторій на приватизацію прибуткових державних та комунальних підприємств (до 2012 року), зареєстрований 18 березня 2009 року за ініціативою представника КПУ, також відхилено і знято з розгляду.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Бюджетонаповнюючі галузі (в першу чергу, виробництво спиртних напоїв і тютюнових виробів) перейдуть у державну власність, а зовнішня торгівля стане державною монополією.		
Реалізм	✗	Перед виборами КПУ притаманно мріяти про повернення елементів Радянського Союзу, зокрема, про планову економіку та комуністичні механізми її керування. Та, мабуть, реалії ринкової економіки завадили комуністам запропонувати відповідні проекти законів. Крім того, не варто забувати, що Україна пишається процесами зовсім іншого спрямування – переходом до ринкової економіки, а також вступом до міжнародних об'єднань, які передбачають наявність вільного ринку.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Ми забезпечимо інноваційний розвиток економіки, державну підтримку й першочергове фінансування високотехнологічних і конкурентоспроможних галузей; авіа- й суднобудування, ракетно- й танкобудування, важкого й сільського машинобудування, електроніки та приладобудування.		
Реалізм	✓	Проект закону «Про стимулювання розвитку високих технологій в Україні» знято з розгляду. Проект закону «Про венчурну діяльність в інноваційній сфері» зареєстрований 30 листопада 2007 року за ініціативою представників фракцій Партії регіонів та КПУ. У пояснювальній записці йдеться про те, що документ допоможе збільшити в декілька разів фінансування фундаментальних і прикладних наукових досліджень, підвищити рівень менеджменту інновацій. 13 грудня 2007 року КПУ та Партія регіонів зареєстрували проект закону про внесення змін до Закону України «Про інноваційну діяльність» (щодо підвищення вимог до інноваційної продукції). Законопроектом передбачалося підвищити ефективність інноваційної політики держави. 16 липня 2009 року народні депутати трьох фракцій, у т.ч. КПУ, зареєстрували проект закону «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку аерокосмічної освіти в Україні». Всі названі проекти законів було знято з розгляду.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• На основі прогресивних технологій Україна досягне високих темпів розвитку вугільної промисловості, нафто- й газовидобутку – як бази своєї енергетичної незалежності.		
Реалізм	✓	Навряд чи комуністам можна зарахувати ініціативи чинного уряду в цій сфері, зумовлені «газовим» тиском Росії. Крім того, конкретних законопроектів Компартія не запропонувала.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		

• Буде скасований податок на додану вартість, а замість нього введений податок з обороту й диференційована ставка податку на прибуток, що створить сприятливі умови для розвитку малого та середнього бізнесу.		
Реалізм	✓	9 липня 2009 року представники КПУ зареєстрували проект закону про внесення змін до Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» (щодо ставки податку). Проект пропонує запровадити диференційовану ставку податку з доходу фізичних осіб – від 5% до 30%. Законопроект відхилено. 4 лютого 2009 року за ініціативою представника КПУ був зареєстрований проект закону про внесення змін до статті 7 Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» (щодо ставок податку на дивіденди). Законопроектом пропонується збільшити вказаний податок з 15% до 25%, а у випадку перевищення доходу вартості 50 мінімальних зарплат – до 35%. Проект відхилено.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Ми впровадимо держзамовлення на 50% продукції сільгоспвиробників.		
Реалізм	✓	Законодавчих ініціатив комуністи не запропонували.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• На підтримку сільгосп підприємств будуть виділятися кошти в обсязі не менш ніж 10% ВВП.		
Реалізм	✓	9 вересня 2010 року народний депутат з Компартії зареєстрував у парламенті проект закону про внесення змін до Закону України «Про податок на додану вартість» (щодо біржової торгівлі зерном). Автор пропонує створити прозору схему біржових торгів зерном, що дасть змогу збільшити кошти, які виділяються на підтримку АПК. Проект відхилено.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Будуть встановлені пільгові, не вище 5% річних, кредити на реальну підтримку розвитку АПК.		
Реалізм	✓	10 грудня 2008 року П. Симоненко зареєстрував проект закону про внесення змін до Закону України «Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (щодо захисту майнових прав громадян ті підтримки вітчизняного виробника). Законопроектом пропонується встановити максимальну кредитну ставку в 5% річних для підприємств вітчизняної промисловості та сільського господарства. Проект відхилено та знято з розгляду.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• У зв'язку з посухою 2007 року виплату кредитів 2006 року, взятих сільгоспвиробниками в банках, буде перенесено на наступні роки. Останнім надаватимуться гарантовані державою кредити для майбутнього розвитку.		
Реалізм	✓	Посуха 2007 року стала проблемою для аграрного сектора, проте більш «засушливими» для економіки країни стали 2008-2009 роки. Світова економічна криза болісно вдарила по всіх галузях господарства, держава вимушена була сама брати значні суми в кредит. Але комуністи так і не запропонували допомоги аграріям.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Діятиме заборона на продаж землі іноземним громадянам, бізнес-структурам і спільним підприємствам за участі капіталу іноземних громадян або власникам понад 50%.		
Реалізм	✓	Коментуючи цю тезу, складно визначити, що саме її зумовило: раціональний протекціонізм для вітчизняного бізнесу чи радянська, вкорінена у політичну культуру КПУ недовіра до іноземців. Але Компартія все ж спробувала обмежити закордонного інвестора, зареєструвавши у парламенті законопроект про внесення доповнень до статей 129 та 130 Земельного кодексу України (щодо заборони продажу земель сільськогосподарського призначення іноземцям). Проект відхилено та знято з розгляду.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Буде забезпечене неухильне дотримання конституційного права власності народу України на землю, її надра, повітря, ліси, водень та інші природні ресурси, що знаходяться в межах території України. Розв'язання екологічних проблем буде фінансуватися державою в першочерговому порядку. Не допустимо розпродажу землі – збережемо державу!		
Реалізм	✓	У контексті цієї обіцянки варто згадати проект закону про проголошення території України, вільної від генетично модифікованих організмів (ГМО), що був зареєстрований 3 листопада 2009 року за ініціативою представника КПУ. Цей законопроект Верховна Рада відхилила. Ухвалено Закон України «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо стимулювання використання альтернативних джерел енергії), ініційований представниками всіх парламентських фракцій. Ідея «не допустити розпродажу землі» почасти забута комуністами: у складі нинішньої більшості вони підтримують закони, які так чи інакше сприяють появі ринку землі.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		

• Різке підвищення доходів державного бюджету за рахунок прибутку націоналізованих підприємств.		
Реалізм	✓	Підприємства націоналізовані не були, а отже, і додаткових прибутків отримано не було. Втім держава – неефективний менеджер, і навіть повернення «флагманів індустрії» до рук фактично державної бюрократії не гарантує збереження її прибутковості.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Уведення прогресивного податку на прибуток, податків на багатство й розкіш.		
Реалізм	✓	Представники КПУ зареєстрували декілька законопроектів, у яких пропонували ввести прогресивний податок на прибуток. Попри це ситуація на практиці не змінилася. Компартія одногосно підтримала у першому читанні урядовий проект Податкового кодексу, яким вводився малопрогресивний податок з доходу (ставка податку не перевищує 17%, в той час як у своїх законопроектах КПУ пропонувала запровадити максимальну ставку 30%, а з доходу від дивідендів – 35%). Перед новими виборами ідея податку на розкіш знову повертається у публічний дискурс.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково		
• Уведення та суворе дотримання державної монополії на видобуток нафти, газу, вугілля та інших корисних копалин, на виробництво і продаж спиртних напоїв і тютюнових виробів.		
Реалізм	✓	Ідея монополії на виробництво і продаж горілки та цигарок була актуальною майже сторіччя тому, коли більшовикам необхідно було максимально зосередити важелі контролю за суспільством. Наразі це не лише виглядає архаїчно, але і суперечить тезам комуністів про розвиток економіки й повагу до власності.
Щирість	✓	
Логічність	✗	
Не виконано		

Людина

• Заробив – одержуй вчасно зарплату та пенсію, не нижчі від прожиткового мінімуму.		
Реалізм	✓	Згідно з Державним бюджетом-2012, прожитковий мінімум та мінімальна зарплатня відповідно становитимуть: з 1 січня – 1017 та 1073 грн, з 1 квітня – 1037 та 1094 грн, з 1 липня – 1044 та 1102 грн, з 1 жовтня – 1060 та 1118 грн, з 1 грудня - 1095 та 1134 грн. Але на кінець року мінімальна пенсія сягне лише 884 грн.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• До 2010 року реальні доходи працюючих подвоються.		
Реалізм	✓	Середньомісячна заробітна плата на кінець 2007 року становила 1351 грн, станом на вересень 2010-го – 2176 грн, у травні 2012 року – 3015 грн. Враховуючи, що гривня знецінилася більше, ніж наполовину, реальні доходи працюючих не подвоїлися навіть у 2012-му відносно 2007 року. Номінальний показник виріс на 123%, у той час як реальний (з поправкою на інфляцію 2008-2012 рр.) – приблизно на 43%.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Мінімальна зарплата в 2008 році становитиме 792 гривні.		
Реалізм	✓	На кінець 2008 року розмір мінімальної заробітної плати становив 605 грн. Враховуючи рівень інфляції 2008 року відносно 2007-го, реальна мінімальна зарплатня становила близько 495 грн.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Частка заробітної плати у структурі собівартості продукції виросте до 60%.		
Реалізм	✓	Фракція КПУ одногосно підтримала законопроект «Блоку Литвина» щодо збільшення цього показника до 30%. Однак проект закону підтримали лише 49 народних депутатів. Тож на законодавчому рівні ситуацію не вдалося змінити.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Мінімальна пенсія, соціальна допомога будуть не нижчими за 70% від середньої зарплати.		
Реалізм	✓	Станом на липень 2012 року мінімальна пенсія складає 844 грн, у той час як середня зарплата – 3015 грн. Нескладні підрахунки показують, що мінімальна пенсія не досягає і до 30% від середньої зарплатні.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		

• Буде здійснюватися державна регуляція цін на основні продукти харчування, товари першої потреби, ліки, житло та послуги житлово-комунального господарства, а на їх підвищення у 2008 році буде проголошений мораторій.		
Реалізм	✓	28 березня 2008 року за ініціативою представників фракцій БЮТ та КПУ зареєстрований проект закону «Про регулювання реалізації окремих соціально-значимих продуктів харчування». Проектом передбачалося державне регулювання цін на окремі види продуктів харчування. Законопроект було прийнято у другому читанні, але при голосуванні пропозицій Президента відхилено і знято з розгляду. Проект закону «Про мораторій на підвищення цін і тарифів на житлово-комунальні послуги та спожиті у побуті природний газі електроенергію, продукти харчування, товари першої необхідності, послуги громадського транспорту (крім таксі)», зареєстрований 20 листопада 2008 року за ініціативою представників КПУ, відхилено і знято з розгляду. Проект закону «Про мораторій на підвищення цін і тарифів на лікарські засоби та вироби медичного призначення», зареєстрований 2 грудня 2008 року за ініціативою комуністів, був підтриманий у другому читанні, але при розгляді пропозицій Президента відхилено і знятий з розгляду. Варто зауважити, що повернення державного регулювання значного переліку цін в умовах ринкової економіки є нелогічним.
Щирість	✓	
Логічність		
Не виконано (відхилено)		
• На освіту буде виділятися 10% коштів від ВВП, на науку – 3%.		
Реалізм	✓	Розмір ВВП України у 2011 році склав 1 136 млрд грн. У Державному бюджеті на 2011 рік Міністерство освіти і науки отримало загалом фінансування у розмірі близько 14 млрд грн, що становить 1,23% розміру ВВП (замість обіцяних 13% в сукупності на дві сфери). 22 жовтня 2010 року за ініціативою представників фракцій Партії регіонів та КПУ зареєстрований проект закону про внесення змін до статті 57 Закону України «Про освіту» (щодо пенсійного забезпечення педагогічних працівників). Законопроект, що передбачав встановлення педагогічним працівникам пенсій на рівні, що забезпечує престижність педагогічної праці, Верховна Рада відхилила. Проект закону про внесення змін до Закону України «Про науково-технічну діяльність» (щодо пенсійного забезпечення та покращення наукового статусу наукових працівників), зареєстрований 18 вересня 2008 року за ініціативою представниці фракції КПУ, після ухвалення у першому читанні проходить підготовку до другого.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Будуть створені умови для забезпечення загальної зайнятості.		
Реалізм	✓	Станом на I квартал 2012 року безробіття в Україні складає 8,4%. Обіцянка не логічна: загальна зайнятість припустима лише в умовах командно-адміністративної системи, де можлива штучна зайнятість (т.з. приховане безробіття створення непотрібних економіці робочих місць з метою забезпечення людей робочим місцем). Відповідно, комуністи вперто не можуть зрозуміти реалії ринкової економіки, за якої існує «природне безробіття» .
Щирість	✓	
Логічність	✗	
Не виконано		
• Ми гарантуємо одержання молоддю першого робочого місця.		
Реалізм	✓	У Держбюджеті-2012 закладені кошти на дотації роботодавцям, які надаватимуть молоді перше робоче місце. Наразі складно прогнозувати майбутнє цього положення та його реалізацію.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Молодому населенню надаватимуться пільгові кредити на будівництво житла з наступним погашенням за рахунок держави 25% від їх розміру при народженні першої дитини, 50% – при народженні другої і 100% – третьої.		
Реалізм	✓	Від Компартії не надходило законопроектів, спрямованих на реалізацію цієї тези. Показник щирості знято як через відсутність ініціатив, так і через типовий для передвиборчої кампанії характер гасла.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Соціальні виплати при народженні другої та кожної наступної дитини збільшаться до 18,4 тис. грн. Один із батьків, котрий виховав трьох і більше дітей, дістане право виходу на пенсію за 5 років до передбаченого нижнім законодавством віку.		
Реалізм	✓	У 2010 році розмір соціальної допомоги при народженні першої дитини становив 12 240 грн, другої – 25 тис. грн, третьої – 50 тис. грн. Проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо збільшення розміру одноразової допомоги при народженні дитини), зареєстрований 30 листопада 2007 року за ініціативою представниці КПУ, відкликаний.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		

• У 2008 році студентські стипендії підвищуються втричі. Щомісячна стипендія студентів-сиріт становитиме 1200 грн.		
Реалізм	✓	Згідно із Державним бюджетом на 2008 рік, розмір стипендій учнів ПТУ збільшився в 1,6 разу, студентів вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації – в 2,1 разу, III-IV акредитації – у 2,4 разу. Стипендії для сиріт було закладено у розмірі 1060 грн. Проте це було за більшості БЮТ та НУНС, а отже, Компартія до цього підвищення не причетна, хоча і проголосувала вісьмома голосами «за».
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Буде забезпечена безоплатна якісна медична допомога, збільшена оплата праці медпрацівників.¹		
Реалізм	✓	У кінці 2007 року середньомісячна зарплата працівників у сфері охорони здоров'я становила 871 грн, станом на вересень 2010 – 1 584 грн (номінально зросла на 81%), на кінець 2011 року – 1 734 грн. Крім того, 2007 року середньомісячна зарплата медпрацівників становила 65% середньомісячної зарплати загалом по економіці, у вересні 2010-го – вже 72%, а на кінець 2011 року – 64%. Проте немає підстав стверджувати, що Комуністичній партії вдалося виконати обіцянку стосовно безоплатної та якісної медичної допомоги.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Держава ліквідує дитячу безпритульність протягом трьох років.²		
Реалізм	✓	У листопаді 2011 року Дитячий фонд ООН ЮНІСЕФ встановив, що кількість безпритульних дітей віком від 10 до 19 років в Україні становить близько 150—160 тисяч, тоді як офіційна статистика повідомляє про 12 тисяч. До того ж без конкретизації методів вирішення теза звучить у дусі сталінських часів: «Немає людини – немає проблеми».
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Буде розгорнута мережа доступних для кожної родини дитячих дошкільних і позашкільних установ, закладів безоплатного літнього відпочинку дітей, у тому числі на базі «Артеку» й «Молодої гвардії». На базі в даний час існуючих резиденцій президента України й державних дач діятимуть дитячі центри оздоровлення.		
Реалізм	✓	28 березня 2008 року представниця КПУ зареєструвала проект закону «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» (щодо фінансування позашкільних навчальних закладів). Автор пропонує збільшити фінансування позашкільних навчальних закладів. Законопроект відхилено і знято з розгляду. Проект закону про внесення змін до Закону України «Про державну підтримку та особливості функціонування дитячих центрів «Артек» та «Молода гвардія», зареєстрований 20 березня 2009 року за ініціативою всіх парламентських фракцій, ухвалений Верховною Радою та підписаний Президентом.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• У 2008 році втричі збільшиться державне фінансування дитячих і молодіжних організацій.		
Реалізм	✓	Комуністи 2008 року не входили до більшості, а отже, мали мінімальні важелі впливу на бюджет. Тим паче, навряд чи використовували їх на користь молодіжних і дитячих організацій. Обіцянка має позитивний тон. Однак виникає сумнів, що КПУ давала її з баченнями розвиненого демократичного суспільства, а не штучних вертикально орієнтованих організацій зразка Радянського Союзу.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Відновиться державне фінансування будівництва житла для незаможних громадян і пільговиків. На законодавчому рівні ми забезпечимо право на житло мешканців гуртожитків будь-яких форм власності.		
Реалізм	✓	Проект закону «Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків», зареєстрований 26 лютого 2008 року за ініціативою представників фракцій Партії регіонів, «Блок Литвина» та КПУ, ухвалений Верховною Радою та підписаний Президентом. Будівництво житла для незаможних громадян залишається проблемою для влади.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Буде створена широка система дотацій, субсидій та кредитів для будівництва індивідуального й кооперативного житла на доступних умовах.		
Реалізм	✓	11 грудня 2008 року за ініціативою представників КПУ зареєстрований проект закону про внесення змін до Закону України «Про іпотеку» (щодо термінів виконання обов'язків за іпотечним договором). Законопроектом передбачається надання відстрочки для виконання громадянами зобов'язань за іпотечними договорами у випадку втрати роботи або перебування у вимушеній безоплатній відпустці. Розгляд документа відкладено.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		

¹ Гіпотеза в економічній науці, за якою в умовах певної макроекономічної рівноваги при певній реальній зарплатні існує неповна зайнятість населення, зумовлена недосконалістю ринка (бар'єри мобільності, демографічні трансформації, брак інформації тощо).

² ЮНІСЕФ нарахував в Україні у 10 разів більше безпритульних підлітків, ніж офіційна статистика. Тиждень, 30 листопада 2011. <http://tyzhden.ua/News/36520>

• Держава у пріоритетному порядку фінансуватиме газифікацію, телефонізацію, будівництво житла для сільських лікарів і вчителів, будівництво й ремонт автомобільних доріг на селі.		
Реалізм	✓	Ініціатив такого роду не запропоновано, а можливості реалізувати себе у написанні бюджету (тобто бути присутнім у Кабміні) КПУ не мала. Крім того, виникають сумніви щодо логічності цієї обіцянки, тому що занадто багато пріоритетів Компартія визначила для бюджету. У випадку розподілу бюджетних коштів за логікою КПУ Мінфін потрапив би у безкінечний цикл визначення першочерговості витрат.
Щирість	✗	
Логічність	✗	
Не виконано (забуто)		
• Буде заборонена передача у приватну власність курортних і заповідних територій.		
Реалізм	✓	Компартія успішно «забула» про цю обіцянку.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Упродовж 5 років громадянам повернуть їхні вкрадені державою грошові заощадження.		
Реалізм	✓	26 листопада 2007 року за ініціативою представників фракції КПУ був зареєстрований проект закону про внесення змін до Закону України «Про державні гарантії відновлення заощаджень громадян України». Згідно з ним, на виплати щодо повернення громадянам заощаджень щороку слід надавати кошти у розмірі річного приросту ВВП, а також скеровувати 50% надходжень від приватизації. Законопроект було знято з розгляду. Інший проект, зареєстрований представниками фракції КПУ того ж дня, про повернення знецінених заощаджень громадян України протягом 2008-2009 років. Проект постанови відхилено та знято з розгляду. За перебування КПУ в опозиції Кабмін Ю. Тимошенко ініціював так звану «Юлину тисячу» (часткову компенсацію вкладу), а коли комуністи опинилися у більшості, почалася чергова хвиля разових виплат так званої «Вітиної тисячі».
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Держава буде гарантувати реалізацію політичних прав громадян, права на працю, відпочинок, гідну зарплату й регульовані ціни, житло, гідну пенсію, безоплатну медичну допомогу й освіту та юридично відповідатиме за їх порушення.		
Реалізм	✓	30 листопада 2007 року за ініціативою представників фракцій Партії регіонів, БЮТ та КПУ зареєстрований проект закону «Про кредитування на здобуття вищої освіти». Законопроект передбачає надання пільгових кредитів молоді для здобуття вищої освіти. Проект повернений на доопрацювання. Проект закону «Про освіту осіб, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (спеціальну освіту)», зареєстрований 24 грудня 2007 року за ініціативою представниці фракції КПУ, знятий з розгляду. Проект закону про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та внесення змін до деяких законодавчих актів України» (щодо зняття обмежень відносно прав на пільги), зареєстрований 17 квітня 2008 року представниками фракції КПУ, покликаний відновити право на соціальні пільги окремих категорій громадян. Законопроект відхилено та знято з розгляду. 11 лютого 2009 року за ініціативою представниці КПУ зареєстровано проект закону «Про посилення захисту майна редакцій засобів масової інформації, видавництв, книгарень, підприємств книгорозповсюдження, творчих спілок». Законопроект, покликаний припинити практику виселення редакцій із приміщень державної та комунальної власності, був підтриманий Верховною Радою та підписаний Президентом 16 червня 2010 року. 26 листопада 2007 року за ініціативою представників фракції КПУ зареєстрований проект закону про внесення зміни до статті 28 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (щодо мінімального розміру пенсії за віком). Законопроектом передбачається поглибити диференціацію пенсій залежно від тривалості страхового стажу. Проект відхилено. Проект закону «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» (щодо фінансування загальнодержавних реабілітаційних установ для інвалідів), зареєстрований 5 лютого 2008 року за ініціативою представників фракцій БЮТ, Партії регіонів і КПУ, відхилено та знято з розгляду. 10 лютого 2009 року представники КПУ зареєстрували у Верховній Раді проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо зайнятості членів особистих селянських господарств). Законопроектом пропонувалося захистити права щодо реєстрації в службі зайнятості значної частини жителів сільської місцевості. Законодавчий акт був ухвалений у другому читанні, проте Президент наклав на нього вето, яке парламент не подолав. Тож документ відхилено і знято з розгляду.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		

• Будуть забезпечені соціально-економічні й мовно-культурні потреби людей усіх національностей, що проживають в Україні. У новій редакції Конституції, запропонованій комуністами, російській мові буде надано статус другої державної при реальному забезпеченні державного статусу української мови. Неухильно виконуватиметься Європейська хартія регіональних мов і мов меншостей.		
Реалізм	✓	7 вересня 2010 року за ініціативою представників фракцій Партії регіонів, «Блок Литвина» та КПУ зареєстрований проект закону «Про мови в Україні». У проекті не згадується про надання російській мові статусу другої державної, їй надається статус регіональної, як і іншим мовам національних меншин. Водночас запропоновано використовувати російську мову у різних сферах життя – освіті, ЗМІ, судочинстві, діловодстві, діяльності органів влади. Законопроект відхилено. Проект закону про внесення доповнення до Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» (щодо русинської мови), зареєстрований 30 вересня 2010 року представником фракції КПУ, відхилений.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Основний закон встановить інститут подвійного громадянства на підставі міжнародних угод.		
Реалізм	✓	Жодних ініціатив від КПУ не надходило.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Буде гарантуватися свобода совісті й віросповідання. Держава захистить канонічне православ'я від націоналістичної експансії та законодавчо заборонить діяльність тоталітарних сект.		
Реалізм	✓	Відповідних законопроектів представлено не було. Складається враження, що у цій тезі представники КПУ спресували плідні для них ідеологічні міфи: канонічне православ'я (іронічно: водночас із обіцянкою свободи совісті і віросповідання), націоналістична експансія; націоналістичні сили контекстуально порівнюються із тоталітарними сектами. Перед наступною тезою про фальсифікацію історії риторичне запитання: чи можна вважати ВКП (б) тоталітарною сектою?
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Комуністи припинять фальсифікацію вітчизняної історії націоналістами, їхню наругу над святинями нашого народу, дискредитацію ними захисників Вітчизни, героїзацію зрадників і фашистів. Ми покладемо край злочинним спробам реабілітувати ОУН–УПА.		
Реалізм	✓	Продовження міфологічної атаки на читача: цього разу від націоналістів захищають не «канонічне православ'я», а історію, зокрема історію Другої світової війни (для комуністів – Великої Вітчизняної). Зауважимо, що риторика безкомпромісна та сповнена штампами й агресією щодо представників іншої ідеологічної течії. Хоча в попередня теза містить обіцянку свободи совісті – у боротьбі за ідеологію комуністи втратили як ідею, так і логіку. Проект постанови «Про вшанування Дня пам'яті жертв терористичних банд ОУН-УПА», зареєстрований 3 вересня 2009 року за ініціативою представника фракції КПУ, відхилено. Проект закону «Про статус і соціальний захист громадян України, які потерпіли від дій ОУН і УПА в 1939-1941 роках, в період Великої Вітчизняної війни та післявоєнних роках», зареєстрований 26 листопада 2007 року за ініціативою представників фракції КПУ, відхилено та знято з розгляду.
Щирість	✓	
Логічність	✗	
Не виконано (відхилено)		
• Моральні й духовні цінності народу України будуть захищені, рішуче припинена пропаганда наживи, жорстокості, насильства, пияцтва та розбещеності.		
Реалізм	✓	25 травня 2009 року за ініціативою представників усіх парламентських фракцій був зареєстрований проект закону «Про внесення змін та доповнень до деяких законодавчих актів України» (щодо протидії розповсюдженню дитячої порнографії). Законопроект ухвалено Верховною Радою і підписано Президентом. Скандальний проект закону про внесення змін до Закону України «Про захист суспільної моралі», зареєстрований 15 вересня 2010 року за ініціативою представників усіх парламентських фракцій, було знято з розгляду.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		

Держава

• Зі зняття обслуговування олігархів Верховна Рада перетвориться на інструмент справжнього народовладдя, забезпечення національних інтересів України та прав трудящих: робітників і селян, лікарів і вчителів, науковців і діячів культури, пенсіонерів і молоді, малих і середніх підприємців, військових і правоохоронців.

Реалізм	✓	Невиконання цієї обіцянки очевидне кожному громадянину України, який хоч раз дивився новини про Верховну Раду. Регулярні скандали, бійки, блокування роботи стали невід'ємною частиною українського парламентаризму. Не менш часто журналістські розслідування показують високий рівень лобізму великого бізнесу в стінах Верховної Ради. Водночас депутати мало опікуються інтересами своїх виборців – тих, кого можна назвати <i>constituens</i> , що в перекладі з англійської означає не лише електорат, а й групу меценатів. Нові закони часто ускладнюють життя пересічних українців або ж додають плутанини в існуючий порядок речей.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		

• Буде ліквідований інститут президентства. Україна стане парламентською республікою.

Реалізм	✓	Показник логічності знято за розходження гасел та справ: несприйняття президентської та мішаної моделей не завадило П. Симоненку балотуватися на пост Глави держави та залишитися у парламентській більшості навіть після скасування конституційної реформи та посилення Президента. Конституційних альтернатив такого роду у парламенті Компартія не пропонувала – лише у власному проекті Основного закону.
Щирість	✓	
Логічність	✗	
Не виконано		

• Доленосні питання внутрішньої та зовнішньої політики будуть вирішуватися тільки шляхом проведення всеукраїнських і місцевих референдумів.

Реалізм	✓	17 лютого 2010 року за ініціативою представника фракції КПУ був зареєстрований проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо предмета місцевих референдумів). Згідно з законопроектом, питання перейменування вулиць, а також питання про переміщення чи знесення об'єктів культурної спадщини будуть розглядатися на місцевих референдумах. Законопроект Верховна Рада відхилила.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		

• Буде створена система народного контролю.

Реалізм	✓	Не виконано. Фракція не запропонувала законопроект або програму для пояснення цієї ініціативи. Абстрактний характер тези та відсутність відповідних пропозицій роблять цю обіцянку неширою.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		

• Функції ліквідованих державних адміністрацій перейдуть до виконавчих комітетів місцевих рад.

Реалізм	✓	Не виконано. Фракція не ініціювала ліквідацію державних адміністрацій.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		

• Буде скасована недоторканність президента, народних депутатів України, суддів, інших державних посадових осіб.

Реалізм	✓	Питання недоторканності знову було порушене перед виборами, однак розлогі дискусії у Верховній Раді та мас-медіа ні до чого не привели. Наявність тез про зняття недоторканності у більшості парламентських партій та пасивність щодо їх реалізації викликає значні підозри стосовно щирості.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		

• Депутати всіх рівнів будуть здійснювати свої повноваження на основі імперативного мандата.

Реалізм	✓	Логіка імперативного мандата діяла у реформованій Конституції 2004 року. Скасування реформи повернуло «свободу» депутатам щодо вибору фракції. Комуністи могли б попрацювати над можливими механізмами відкликання народного депутата, чого зроблено не було.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		

• Судді обиратимуться на певний термін безпосередньо громадянами з можливістю їх відкликання.		
Реалізм	✗	Як і схожі обіцянки інших політичних сил, ця виглядає нереально. До того ж комуністи не подавали законопроектів з ідеями такого стибу.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Буде посилена кримінальна відповідальність за корупцію.		
Реалізм	✓	Проект закону «Про заходи державного фінансового контролю публічної служби» було відхилено. Закон про Національне бюро антикорупційних розслідувань України, зареєстрований 2 квітня 2010 року, було відхилено та знято з розгляду.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• На вимогу громадян України та з метою посилення боротьби зі злочинністю комуністи внесуть на розгляд Верховної Ради законопроект про тимчасове поновлення смертного покарання за навмисне вбивство.		
Реалізм	✓	30 квітня 2009 року за ініціативою представників фракції КПУ зареєстрований проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо посилення кримінальної відповідальності за певні злочини). Автори законопроекту запропонували запровадити смертну кару за умисне вбивство. Проект відхилено і знято з розгляду.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Скорочення не менш ніж на 700 млн грн витрат державного бюджету у зв'язку з ліквідацією інституту президентства.		
Реалізм	✓	Інститут президентства ліквідовано не було, а отже, витрати не зменшилися. До того ж, за останній рік вони зросли до суми понад 1 млрд грн.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Зменшення на 50% витрат на утримання державного апарату. Скасування соціально несправедливих пільг для вищих чиновників.		
Реалізм	✗	Витрати на утримання державного апарату не скорочуються: точкові зменшення коштів на бюрократію не можна зіставити зі значними збільшеннями видатків, приріом, на Адміністрацію Президента, Державне управління справами чи органи прокуратури. До того ж різке скорочення наполовину бюджету системи державного управління неодмінно призвело б до хаосу. Крім того, комуністи не уточнили, як зеконмити на системі державного управління. Скасування пільг для вищого чиновництва – традиційна передвиборча обіцянка, яка виявилася нещирою.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		

Світ

• Будуть забезпечені оптимальні умови для розвитку взаємовигідного політичного та економічного співробітництва з Росією, Білоруссю, Казахстаном та іншими державами СНД.		
Реалізм	✓	10 грудня 2007 року за ініціативою представників КПУ зареєстрований проект постанови «Про участь України у формуванні Єдиного економічного простору (ЄЕП) з Республікою Білорусь, Республікою Казахстан, Російською Федерацією та розвитку взаємовигідного економічного співробітництва». Законопроект відхилено та знято з розгляду. Ще один аналогічний проект постанови, зареєстрований 9 лютого 2010 року, відхилений і знятий з розгляду.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		

• Нова редакція Конституції визначить позаблоковий, нейтральний статус України. Членству в НАТО – ні!		
Реалізм	✓	10 грудня 2007 року за ініціативою представників КПУ був зареєстрований проект закону «Про проголошення Україною постійно нейтрального, позаблокового статусу». Законопроект відкликано і знято з розгляду. Водночас комуністи підтримали ініційований Президентом законопроект «Про засади зовнішньої та внутрішньої політики», в якому декларується позаблоковість. Логічність обіцянки втрачена через подвійні стандарти: позаблоковість спрямована на євроатлантичну інтеграцію, а не на регіональні об'єднання у пострадянському просторі.
Щирість	✓	
Логічність	✗	
Частково виконано		
• Вхід у міжнародні політичні й економічні організації та участь у інтеграційних процесах буде здійснюватися лише в національних інтересах України на вигідних для неї умовах і на підставі волевиявлення громадян на всеукраїнському референдумі.		
Реалізм	✓	Проект постанови щодо призначення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою стосовно членства України в Організації Північно-Атлантичного договору та участі у Єдиному економічному просторі, зареєстрований 5 травня 2009 року за ініціативою П. Симоненка, 2011 року було відхилено і знято з розгляду.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Україна увійде до Єдиного економічного простору.		
Реалізм	✓	Вищезгадані законопроекти, що стосувалися теми ЄЄП, були відхилені. Обіцяючи, що питання вступу до політичних чи економічних міжнародних об'єднань вирішуватимуться через референдум, комуністи не побоялися гарантувати вступ України до ЄЄП. Таке «передбачення» результатів референдуму змушує сумніватися в логічності обіцяння.
Щирість	✓	
Логічність	✗	
Не виконано (відхилено)		

Народна партія України («Блок Литвина»)

Вимушені політичні канікули для академіка та політика в одній іпостасі завершилися напрочуд швидко. Верховна Рада V скликання, до якої тоді ще Народний блок Литвина «Ми» не потрапив, не пропрацювала й року. Володимир Михайлович засвоїв уроки занадто м'якої примирливої риторики та на нові вибори пішов з більш жорсткими і водночас більш популістськими гаслами. Вдала мімікрія слоганів під лідерів перегонів, розбавлена традиційно щедрими обіцянками для селян та харизмою сивочолого лідера, допомогла «Блоку Литвина» увійти у Верховну Раду VI скликання. Незважаючи на нечисленність фракції (20 осіб), В. Литвин був переконаний, що це — «золота акція», за якою полюватимуть потужні гравці. Та політ його амбіцій перервався через утворення коаліції БЮТ з НУНС, яка зі скрипом проіснувала близько року. А от для нового їх об'єднання знадобився саме Володимир Литвин, проте лише до обрання нового Президента, лідера найбільшої парламентської фракції. Вочевидь, аура Олександра Мороза, через політичний маневр якого утворилася коаліція ПР-КПУ-СПУ у попередньому скликанні, збереглася у спікерському кріслі. Вже другий сивочолий спікер пішов на об'єднання в більшість із Партією регіонів та Компартією. Чи повторить В. Литвин долю свого старшого колеги, покажуть осінні вибори. Можна прогнозувати, що сам академік стрибне до нової Верховної Ради з підготованого округу на Житомирщині, скидаючи партію як баласт.

Про плідну роботу фракції «Блок Литвина» (що згодом перейменувався на фракцію Народної партії України) говорити складно. З одного боку, мала кількість депутатів не дозволяла ефективно займатися законопроектною роботою та лобіюванням ключових програмових тез партії. З другого —

Народна партія (Блок Литвина)

БІЛЬШОВИКИ

У склад правлячої коаліції з 17.12.2008 року разом з БЮТ та НУНС, з 11.03.2010 разом із ПР та КПУ. Усього - більше 3,5 років

Декларовані цінності

- земля
- довкілля
- праця
- громада

Особовий склад

- 20 депутатів у 2007 р.
- 20 депутатів у 2012 р.
- Голови 2 з 28 парламентських комітетів

Акценти програми

- зарплати
- податки
- село
- екологія

Основні здобутки

- заборона реклами алкоголю та тютюну
- держреєстрація земельних паїв

Напрацювання

- подано 346 проекти законів
- Із них 47 було ухвалено

Виконано 2 обіцянки
Не виконано 55 обіцянок

Рисунок 9. «Блок Литвина» у Верховній Раді України VI скликання – узагальнення.

спрямування зусиль політичної сили значно залежить від її лідера, якого більше цікавив «кар'єрний» процес у Верховній Раді. Потрібно зауважити, що «Блок Литвина» — єдина політична сила, яка протягом чотирьох з п'яти років парламентської каденції перебувала в більшості, а отже, мала найбільше часу для реалізації власних обіцянок. Дослідження показує, що литвинівці мало чим відрізняються від своїх колег стосовно уваги до власної програми: значну кількість тез вони забули практично в день складання депутатської присяги. Особливий негатив полягає в тому, що «Блок Литвина» — чи не єдина парламентська сила, що безпосередньо мала б відстоювати інтереси аграріїв, а також, згідно з передвиборчою програмою, приділяти увагу гендерній проблематиці. Основні дані щодо діяльності «Блоку Литвина» в парламенті узагальнені в інформаційному колажі (рисуюнок 9).

Перед оцінюванням стану виконання «Блоком Литвина» кожної конкретної обіцянки пропонуємо розглянути «хмару» слів, створену шляхом кількісного контент-аналізу тексту програми (рисуюнок 10).

Рисуюнок 10. «Хмара» слів для передвиборчої програми «Блоку Литвина».

У центрі уваги «Блоку Литвина» — його традиційний електорат, селяни Центральної України. Саме тому домінантне положення посідають село та земля. Далі — сфери життя, достатньо важливі для трудящих, як-от: праця, податки, зарплата, медицина. У програмі В. Литвина створена модель сильної територіальної громади, людей, що заробляють на життя, працюючи на землі, і прагнуть соціального захисту з боку держави паралельно із значними повноваженнями щодо місцевих справ. Одна з найбільш відомих обіцянок Блоку — надання вчителям, лікарям та працівникам культури, так званим бюджетникам, статусу державних службовців. Квінтесенцією програми став неологізм «народозберігаюча», саме він відображає ключову ідею засадничого тексту Народної партії України. Не обійшлося у програмі без популізму: вистачає сумнівних обіцянок щодо певних виплат, абстрактних формулювань, нелогічних тез.

У сфері «гроші» (для «Блоку Литвина», радше, — «земля») депутатам-народникам похвалитися нічим: виконаною можна вважати лише одну обіцянку, яка фактично зберегла існуючий стан у законодавстві. Важливі ідеї щодо сприяння розвитку й процвітання сільського господарства, а також стосовно фінансово-економічного посилення місцевого самоврядування практично не отримали законопроектної підтримки від фракції Народної партії України. Наразі чинна влада (у тому числі парламентська більшість) поступово готується до відкриття ринку землі. Так, у червні 2012 року було ухвалено Закон «Про особливості розмежування земель державної та комунальної власності»,

який передбачає створення Державного земельного банку, а 2013 року набуде чинності Закон «Про Державний земельний кадастр». Тож сумнівно, що «Блок Литвина» доклав усіх зусиль для захисту прав свого найважливішого виборця — українського селянина.

Категорія «людина» також не стала нивою успіху в роботі «Блоку Литвина». Особливо прикро через те, що ця політична сила вирізнялася розстановкою акцентів на питаннях добробуту людини. Зокрема, варто відзначити спектр невиконаних екологічних (європейські стандарти чистоти води та повітря, захист прав чорнобильців, «модна» нині тенденція боротьби з генетично модифікованими організмами тощо) та гендерних обіцянок (недопущення дискримінації жінок — Володимир Литвин вибився з патріархального політичного мейнстріму в Україні). Схожі на інші обіцянки для молоді та пенсіонерів. Ексклюзивом стала обіцянка про квоти для молоді на держслужбі та безплатність першої вищої освіти для всіх. Світлою радянською ностальгією відлунює обіцянка про «здійснення реальних заходів для утвердження української нації як співдружності вільних громадян — незалежно від їхнього походження, мови, віросповідання й політичних переконань». Іронічну обіцянку на кшталт «давайте жити дружно» В. Литвин реалізовував, блискуче виконуючи роль посередника та миротворця для антагоністичних політичних сил.

Обіцяння «Блоку Литвина» у категорії «держава» фокусуються на трьох провідних темах: депутати; виконавча влада та місцеве самоврядування; корупція. Народна партія провалила виконання найбільш важливої для себе обіцянки повернути мажоритарну систему виборів народних депутатів. Перебування в більшості з регіоналами змусило партійців Литвина підтримати їхній виборчий законопроект із мішаною системою. Тож майбутнє представництво «Блоку Литвина» в парламенті зменшиться. Інша важлива для суспільства ідея про звітування народних депутатів та механізм їх відкликання також не була реалізована. Аналогічна невдача спіткала обіцянку про розширення прав місцевого самоврядування. Що стосується антикорупційних тез В. Литвина, то вони більше нагадують тоталітарну антиутопію, аніж демократичну систему: прирівняння корупції до державної зради, неможливість умовних термінів чи амністії по відповідних справах, позбавлення хабарників пенсій та незаконно нажитого майна. Важко оцінити потенційну ефективність цих обіцянок. Існує сумнів щодо реальності їх виконання, а отже, і стосовно ширості політичної сили, котра їх пропонує.

У галузі «світ» Блок був не надто красномовним. Програма містить дві обтічні обережні тези про активний нейтралітет та приєднання до міжнародних організацій виключно за результатами референдуму. З огляду на діяльність «Блоку Литвина» у Верховній Раді нинішнього скликання така політична позиція зумовлена виключно обережністю керівництва партії та прагненням не налякати потенційний електорат з чіткими геополітичними орієнтаціями. До того ж ідеологічно партія позбавлена виразного бачення майбутнього України у світі, оскільки спокійно перебувала у коаліції як з активними поборниками євроатлантичної інтеграції, так і з силами, яким притаманна проросійська риторика. Свідомий виборець належно оцінить таку поведінку партії на жовтневих виборах.

Світ

• Формування ефективної та справедливої економіки на інноваційних засадах і забезпечення на цій основі гідного рівня життя людей.		
Реалізм	✗	Популістська мета, виконання якої неможливо визначити чітко. Враховуючи низький рівень представництва Народної партії у виконавчій владі, говорити про реальну діяльність у цьому напрямкові неможливо. До того ж специфіка «справедливості» щодо економіки потребує значно більшого рівня деталізації, зокрема для кого вона буде справедливою і яким чином. Інноваційні засади — також красива обгортка, що приховує порожнечу. Акцент на інноваційності економіки звучить дещо чужорідно, враховуючи аграрну природу політичної сили. «Гідний рівень життя людей» має аналогічну проблему — теза звучить зрозуміло, проте не містить конкретики.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Втілення народозберігаючої програми соціально-економічного розвитку.		
Реалізм	✗	Програма не була навіть запропонована. Слово «народозберігаюча» може загнати читача у політологічний ступор. Перша асоціація — «енергозбереження» — має на меті скорочення використання енергії. Тоді що ж мала робити народозберігаюча програма Литвина?
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		

• Заборона продажу рентабельних державних підприємств.		
Реалізм	✓	У цій сфері законодавча ініціатива від Народної партії відсутня.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Вирівнювання економічного розвитку регіонів з акцентом на пріоритетність малих і середніх міст.		
Реалізм	✓	Неоднозначна теза, для виконання якої Народна партія не запропонувала конкретних ініціатив.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Зміцнення матеріально-фінансової бази малих міст і селищ за рахунок розширення бази оподаткування землі, введення податку на нерухомість і встановлення більш справедливого податку на прибуток.		
Реалізм	✓	Народна партія підтримала урядовий проект Податкового кодексу, який частково посилює місцеві бюджети.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Передача у власність територіальних громад об'єктів комунальної власності, котрі перебувають в обласному підпорядкуванні, зокрема: водоканалів, газових мереж, електромереж, теплоцентралей.		
Реалізм	✓	30 квітня 2010 року за ініціативою представників чотирьох фракцій, у т.ч. й «Блоку Литвина» зареєстрований проект закону про внесення змін до ст. 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (щодо обліку та технічної інвентаризації). Законопроект передбачає передачу до повноважень місцевого самоврядування діяльності з обліку та інвентаризації об'єктів нерухомого майна. Проект очікує розгляду.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Установлення прямих міжбюджетних фінансових відносин із державним бюджетом міст районного значення та селищ – районних центрів.		
Реалізм	✓	Фракція «Блок Литвина» не реєструвала законопроекти такого напрямку.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Сприяння розвитку малого й середнього бізнесу: зменшення податкового навантаження, спрощення процедури одержання мікрокредитів; створення державної системи підтримки починаючих підприємців, їх правовий захист.		
Реалізм	✓	У проекті Податкового кодексу, який підтримала фракція «Блок Литвина», передбачено спрощену систему оподаткування для суб'єктів малого підприємництва, при цьому їх звільнено від сплати податку на додану вартість. Проте більш складні задачі – мікрокредити, правовий захист і підтримка – не знайшли законопроектного ентузіазму ополічників Литвина.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Здійснення комплексної реформи податкової системи, з передбаченням, зокрема, ліквідації податку на додану вартість; введення прогресивної системи оподаткування, за якої багаті платитимуть до 70%, а соціально не захищені прошарки населення будуть звільнятися від сплати податків.		
Реалізм	✓	Народна партія підтримала урядовий проект Податкового кодексу, але у ньому не передбачено прогресивного оподаткування у такій мірі. Цікаво, чи підтримували спонсори цієї політичної сили обіцянку про 70-відсотковий податок для багатіїв?
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Недопущення продажу земель сільськогосподарського призначення.		
Реалізм	✓	Зараз влада поступово ухвалює положення, необхідні для скасування мораторію на продаж земель.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		

• Притягнення до кримінальної відповідальності тих, хто займається земельним шахрайством і обдурюванням селян.		
Реалізм	✓	Проект закону «Про внесення змін до Земельного кодексу України» (щодо за- побігання корупційним діянням та хабарництву у сфері земельних відносин) було відхилено.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Внесення змін до Земельного кодексу України з наданням повноважень міським, селищним радам з управління землями в межах території ради, чим затвердити пріоритет місцевого самоврядування.		
Реалізм	✓	Проект закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (щодо спрощення процедури розмежування земель державної та комунальної власності) знято з розгляду. Запропонований «Блоком Литвина» законопроект частково відповідав цій програмній обіцянці.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Зниження єдиного земельного податку, скасування інших платежів і поборів із селян.		
Реалізм	✓	Проект закону «Про єдиний податок для членів особистого селянського госпо- дарства» відхилено.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Введення державної реєстрації всіх орендарів земельних паїв і суворий контроль за розрахунками із селянами-орендодавцями.		
Реалізм	✓	На сьогодні використання земельної ділянки без державної реєстрації договору про оренду вважається адміністративним порушенням.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Державна підтримка сільських товаровиробників, легкий і зрозумілий вихід на закордонні ринки.		
Реалізм	✓	Проект закону про внесення змін до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» (щодо вдосконалення механізмів підтримки сільськогосподарських підприємств) відхилено. Про вихід на закордонні ринки йдеться у проекті закону про аграрні палати в Україні, зареєстрованому пред- ставником фракції «Блок Литвина» 1 жовтня 2010 року. Автор законодавчої іні- ціативи переконаний, що створення аграрних палат буде сприяти «проведенню дій, спрямованих на підтримку експорту аграрної продукції». Розгляд проекту відкладено.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Пільгове кредитування технічного переобладнання тих господарств, що використовують земельний пай за прямим призначенням.		
Реалізм	✓	Такої законодавчої ініціативи від «Блоку Литвина» не було.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Створення Фонду підтримки села для відродження й розвитку його інфраструктури.		
Реалізм	✓	Фонд створено не було.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Забезпечення села паливом із вітчизняних нафтопродуктів; установлення пільгових тарифів на електроенергію для селян.		
Реалізм	✓	Законодавчої ініціативи для оптимізації вирішення цієї проблеми «Блок Лит- вина» не запропонував.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		

• Звільнення новоутворених сільських підприємств від податків терміном на п'ять років.		
Реалізм	✓	Механізм податкових канікул реалізовано у новому Податковому кодексі. Проте відповідні положення стосуються саме малих підприємств, у той час як сільські підприємства можуть мати іншу специфіку.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Надання молодим фахівцям безпроцентної позики, якщо вони збираються працювати на селі.		
Реалізм	✓	«Блок Литвина» не зареєстрував відповідних законопроектів.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		

Людина

• Встановлення соціального стандарту споживання, що включатиме придбання житла, розумну вартість комунальних послуг, освіти, лікування, харчування.		
Реалізм	✓	Питання про доступність житла численним категоріям громадян залишається гострим. Немає фактів, які б підтверджували, що парламентська діяльність Народної партії привела до формування якісно нового стандарту споживання, який би охоплював увесь запропонований перелік потреб.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Впровадження погодинної оплати праці, котра вже в 2008 році може становити 25 гривень за годину зі збереженням 40-годинного робочого тижня.		
Реалізм	✗	З 1 жовтня 2011 року мінімальна заробітна платня на годину становить 5,92 грн. Очевидно, що «Блок Литвина» запропонував нереальну обіцянку щодо середньої місячної зарплатні 2008 року на рівні 4000 грн. До цього рівня не досягає навіть поточний показник.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Доведення частки оплати праці у виробничій сфері з 8% до 30% від собівартості продукції.		
Реалізм	✓	Відповідні законопроекти відхилено.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Вироблення й реалізація реального механізму повернення втрачених заощаджень, у тому числі через участь громадян у приватизації ліквідних підприємств, надання їм землі, забезпечення лікування та навчання за рахунок бюджету.		
Реалізм	✓	Законодавча ініціатива від «Блоку Литвина» відсутня. 13 квітня 2010 року Блок не дав жодного голосу за проект закону представників Партії регіонів. Такий самий результат при голосуванні законопроекту Компартії. Обіцянка має відверто популістську природу (аналогічно до «Юлиної» та «Вітіної» тисяч).
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Виконання зобов'язань держави перед власниками приватизаційних документів (ваучерних сертифікатів).		
Реалізм	✓	Народна партія не має відповідних законодавчих напрацювань.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		

• Встановлення справедливих тарифів на комунальні послуги на основі їх якості, стану житла, платоспроможності його власників.		
Реалізм	✓	На сьогодні при визначенні тарифів на комунальні послуги їх якість не враховується. Реформу ЖКГ влада проголосила одним із пріоритетів.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Невідкладне розгортання на державному рівні комплексу заходів, спрямованих проти алкоголізму та наркоманії.		
Реалізм	✓	Законодавча ініціативи торкались лише окремих моментів проблеми. Про невідкладність та комплексність рішень говорити взагалі не варто.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Заборона реклами алкогольних і тютюнових виробів, переривання телевізійних програм рекламними блоками.		
Реалізм	✓	Заборону реклами алкогольних напоїв та тютюнових виробів у ЗМІ підтримали 19 з 20-ти членів «Блоку Литвина» (голосування за відповідний законопроект відбулося в парламенті 18 березня 2008 року).
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Виконано		
• Реальний ріст зарплат учителів, лікарів, працівників сфери культури до рівня середньої в економічних галузях; підвищення престижності праці в науковій сфері.		
Реалізм	✓	За даними Державного комітету статистики, у травні 2011 року середня місячна зарплата в економіці становила 2573 грн, зарплата у сфері освіти – 2027 грн, у сфері охорони здоров'я – 1751 грн. Престижність праці в науковій сфері демонструє власним прикладом хіба що Володимир Литвин, який не лише досвідчений спікер Верховної Ради, але й академік НАНУ.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Надання працівникам установ культури, вчителям і лікарям статусу держслужбовців та додаткового окладу до щорічної відпустки на лікування.		
Реалізм	✓	16 вересня 2008 року за ініціативою представників фракції «Блок Литвина» зареєстрований проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо надання статусу державного службовця медичним, педагогічним і науково-педагогічним працівникам). Законопроект було відхилено.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Облік суми заборгованості (відповідно до ст. 57 Закону про освіту) при визначенні розміру пенсій працівникам установ освіти.		
Реалізм	✓	Законопроекти з цього питання відсутні.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Повне забезпечення безкоштовними ліками інвалідів і дітей; жорсткий державний контроль за цінами на ліки.		
Реалізм	✓	На законодавчому рівні ідея не втілена в життя. Жодних ініціатив «Блок Литвина» не запропонував.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Впровадження державної програми будівництва соціального житла в обсягах, що можуть реально задовольнити потреби соціально не захищених громадян.		
Реалізм	✗	Дев'ятнадцять представників фракції «Блок Литвина» підтримали законопроект щодо стимулювання будівництва соціального житла, запропонований народними депутатами з БЮТ. «Реальне задоволення потреб соціально не захищених громадян» в українських умовах звучить утопічно.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		

• Створення Фонду майбутнього, з якого на персональний рахунок немовлят буде нараховуватися 25 тисяч гривень із наступним нарахуванням відсотків та індексацією по досягненні 18-річного віку.		
Реалізм	✓	Фонд майбутнього не створено, а законопроектів, які б стосувалися цього питання, не зареєстровано. Ця обіцянка також зарахована до розряду нещирих через неприхований популізм тези: політична сила заманює своїх виборців потенційною грошовою вигодою, яку апріорі не збирається втілювати.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Формування цілісного соціального пакета підтримки молоді.		
Реалізм	✓	Цілісного соціального пакета підтримки молоді не сформовано. Законопроектів, які втілювали б цю ідею, Народна партія не зареєструвала.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Надання молодим родинам безпроцентних кредитів на житло; при народженні першої дитини – погашення 25% кредиту, другої – 50%, третьої – повне погашення кредиту.		
Реалізм	✗	Ще одна нещира та нереальна обіцянка від «Блоку Литвина»: державна програма з молодіжного кредитування працює з великими труднощами, такі суми на підтримку молодих сімей бюджет навряд чи витримає би, особливо з огляду на бажання литвинівців нараховувати кожному немовляті по 25 тисяч на накопичувальні рахунки.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Реальне виконання конституційної норми щодо доступності та безкоштовності вищої освіти: платною може бути лише друга вища освіта.		
Реалізм	✓	Державне замовлення у сфері вищої освіти має тенденцію до скорочення. До того ж є сумніви щодо логічності цієї обіцянки. У Конституції йдеться про доступність і безкоштовність вищої освіти на конкурсних засадах (ч. 3 ст. 53 Основного закону: «громадяни мають право безоплатно здобути вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі»). Конкурсна основа доступу до безоплатної вищої освіти підкріплена рішенням Конституційного Суду України № 5-рп/2004.
Щирість	✓	
Логічність	✗	
Не виконано (відхилено)		
• Збільшення розміру стипендій до рівня середньої заробітної плати; відмінникам навчання – стипендія в подвійному розмірі.		
Реалізм	✓	Стипендії залишаються втричі меншими за середню заробітну платню. Стипендія відмінників незначно відрізняється від ординарної.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Введення 20-процентної квоти для роботи молоді в усіх державних установах та органах влади.		
Реалізм	✓	Не здійснено. На противагу цій обіцянці було ухвалено закон, який дозволив окремим держслужбовцям залишатися на посаді після граничного віку.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Впровадження гнучкого режиму праці й неповної зайнятості (за бажанням) для жінок-матерів; приділення особливої уваги працевлаштуванню безробітних людей передпенсійного віку; правовий захист людей найманної праці.		
Реалізм	✓	Щодо жінок-матерів «Блок Литвина» законопроектів не зареєстрував. Проект закону «Про запобігання дискримінації щодо осіб літнього і похилого віку в Україні» відхилено.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Підвищення пенсій із доведенням упродовж наступних трьох років їх розміру до 80% від середньої заробітної плати в економіці.		
Реалізм	✗	Враховуючи постійний дефіцит Пенсійного фонду та пенсійну реформу, не варто очікувати виконання цього обіцяння. Крім того, замість виважених кроків, спрямованих на реформування пенсійної системи, вкотре пропонується бездумне їх підвищення.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		

• Забезпечення реальної соціальної, професійної та трудової реабілітації інвалідів I, II, III груп, удосконалення нормативно-правової бази в цьому питанні, що має забезпечити 100-процентне працевлаштування тих інвалідів, які мають бажання працювати.		
Реалізм	✓	«Блок Литвина» 19-ма голосами підтримав законопроект «Про освіту осіб, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку», зареєстрований представницею Компартії. Щоправда, законодавча ініціатива була відхилена.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Безумовне виконання передбачених законодавством України соціальних гарантій військовослужбовцям, військовим пенсіонерам і членам їхніх родин; недопущення закриття військових госпіталів.		
Реалізм	✓	Розгляд законопроекту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань військової служби, соціального захисту військовослужбовців, осіб, звільнених з військової служби та членів їх сімей», зареєстрованого за ініціативою представників Партії регіонів, БЮТ та «Блоку Литвина», відкладено.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Складання карт екологічної ситуації з визначенням бюджетних витрат на оздоровлення регіонів; відшкодування підприємствами й організаціями завданого ними екологічного збитку		
Реалізм	✓	У проекті Податкового кодексу, який фракція Народної партії підтримала, йдеться про збільшення вдвічі екологічного податку (платити мусять юридичні чи фізичні особи, які завдали шкоди довкіллю), та про запровадження податку на викид двоокису вуглецю.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Забезпечення європейських стандартів контролю за станом повітря, якістю питної води; впровадження системи надійної утилізації відходів.		
Реалізм	✓	27 серпня 2010 року «Блок Литвина» одногосно підтримав урядовий законопроект «Про Стратегію національної екологічної політики України на період до 2020 року». Зрозуміло, що бажані результати у сфері екології не досягаються швидко і виключно ухваленням програмових документів.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Збільшення площі земель природно-заповідного фонду, приведення до екологічно чистого стану всіх об'єктів індустрії відпочинку й тих, котрі мають історико-культурне значення.		
Реалізм	✗	Фракція «Блок Литвина» проголосувала за ухвалення законопроекту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів» (щодо охорони культурної спадщини). Проект був зареєстрований за поданням Кабінету Міністрів України. Теза про приведення всіх об'єктів відпочинку до екологічно чистого стану звучить фантастично.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Частково виконано		
• Повна заборона ввезення до України генетично модифікованих продуктів харчування.		
Реалізм	✓	Народна партія не пропонувала відповідних ініціатив. Маркування продуктів позначками «Без ГМО» запровадив Кабінет Міністрів України 2009 року, за перебування «Блоку Литвина» у парламентській коаліції.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Недопущення ліквідації статусу громадян, що живуть у 3-й та 4-й чорнобильських зонах.		
Реалізм	✓	«Блок Литвина» не зареєстрував відповідних законопроектів.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Подолання дискримінації жінок у всіх сферах життя.		
Реалізм	✓	Ніяких законопроектів для втілення в життя цієї мети подано не було. До речі, у першій двадцятці виборчого списку «Блоку Литвина» присутня лише одна жінка.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		

• Відродження й затвердження високої духовності та моралі на основі християнських цінностей.		
Реалізм	✗	Скандальний проект закону про внесення змін до Закону України «Про захист суспільної моралі», зареєстрований 15 вересня 2010 року за ініціативою представників усіх парламентських фракцій, відхилено. Обіцянка не відповідає критерію щирості, оскільки народні обранці не демонструють громадянам зразки високодуховної та моральної поведінки. Реальність поставлена під сумнів через нерозуміння суспільних реалій з одного боку та акцент на християнських цінностях з другого.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Врегулювання мовної ситуації в Україні		
Реалізм	✓	Проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо забезпечення прав споживачів) зареєстрував 13 листопада 2009 року В. Литвин. Законопроект, що торкався удосконалення законодавчого регулювання в контексті державної мовної політики, відхилений. Показник щирості знято за обтічність обіцянки, зручну для В. Литвина: немає пояснень, яким чином регулювати мовну ситуацію. Отже, ця політична сила могла підтримувати як позицію помаранчевих сил щодо цього питання, так і регіоналів чи комуністів.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		
• Здійснення реальних заходів для утвердження української нації як співдружності вільних громадян – незалежно від їхнього походження, мови, віросповідання й політичних переконань.		
Реалізм	✓	Жодних ініціатив у цьому напрямі не було.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		

Держава

• Повернення до мажоритарної системи виборів у Верховну Раду й місцеві органи влади.		
Реалізм	✓	Не зареєстровано відповідного законопроекту. Натомість «Блок Литвина» підтримав проект закону «Про вибори народних депутатів України», що пропонує мішану систему.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Впровадження механізму звітності народних депутатів та їх відкликання.		
Реалізм	✓	19 лютого 2008 року за ініціативою представників фракції «Блок Литвина» зареєстрований проект закону «Про вибори народних депутатів України». У пояснювальній записці йдеться про те, що документ спрямований на встановлення політичної відповідальності парламентських партій за виконання власних обіцянок. Цей законопроект відхилений. Фракція підтримала інший проект.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Скасування депутатської недоторканності й ліквідація всіх депутатських привілеїв.		
Реалізм	✓	У жовтні 2009 року фракція «Блок Литвина» не дала жодного голосу «за» при розгляді законопроекту представників фракцій НУНС та БЮТ щодо обмеження депутатської недоторканності. Крім того, теза про обмеження депутатської недоторканності стала популярним трендом у передвиборчій кампанії 2007 року.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Скорочення вдвічі державного апарату управління та витрат на його утримання з посиленням повноважень органів місцевого самоврядування.		
Реалізм	✓	Починаючи з 2007 року, відбулось не скорочення державного апарату на 50%, а збільшення на 2%. Адміністративна реформа, запроваджена Президентом, триває, проте значного скорочення чиновників не відбулося.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		

• Зменшення складу Кабінету Міністрів України.		
Реалізм	✓	«Блок Литвина» не розробив відповідних законопроектів. Адміністративна реформа, ініційована Президентом, включає схожу пропозицію. Фракція понад рік перебувала у більшості з БЮТ та НУНС, де могла лобювати це питання.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Прирівнювання корупції до державної зради.		
Реалізм	✗	Ініціативи від Народної партії відсутні. Обіцянка нереальна і нещира: по-перше, складно уявити, що депутатський корпус прирівняє корупцію до одного з найвищих злочинів, по-друге, її реалізація неодмінно призвела б до хаосу в правовій системі, по-третє, вона суперечить європейським нормам та сучасним уявленням про права людини.
Щирість	✗	
Логічність	✗	
Не виконано (забуто)		
• Впровадження обов'язкового декларування доходів і витрат не тільки держслужбовцями, а й членами їхніх родин, усіма особами, що розпоряджаються їхнім майном.		
Реалізм	✓	Ідея не знайшла законодавчого втілення з боку Народної партії. Обов'язкове декларування доходів запроваджено Законом «Про засади запобігання і протидії корупції в Україні», проте не охоплено видатків, а також родичів держслужбовців.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Позбавлення пенсійного забезпечення тих держслужбовців, котрі були притягнуті до відповідальності за хабарництво, зловживання службовим становищем.		
Реалізм	✗	Ідея не знайшла законодавчого втілення «Блоком Литвина». Ця політична сила вже прирівняла корупціонерів до державних злочинців, а на додаток позбавляє їх пенсійного забезпечення.
Щирість	✓	
Логічність	✗	
Не виконано (забуто)		
• Обов'язкова конфіскація незаконно придбаного майна як у держслужбовців, так і в їхніх найближчих родичів.		
Реалізм	✓	Ідея не була реалізована.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (забуто)		
• Скасування умовних термінів та амністії для засуджених за корупцію.		
Реалізм	✓	Не втілено в життя.
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано (відхилено)		

Світ

• Проведення зовнішньої політики виключно на основі національних інтересів і активного нейтралітету.		
Реалізм	✓	«Блок Литвина» підтримав проект закону Президента В. Януковича «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», що містить схожі тези. Фракція В. Литвина перебувала у коаліції, яка мала зовсім інші ідеї щодо міжнародної політики (зокрема питання НАТО). Абстрактне формулювання ускладнює оцінку виконання обіцянки.
Щирість	✗	
Логічність	✓	
Не виконано		
• Питання вступу України в міжнародні організації повинне вирішуватися лише за результатами всеукраїнських референдумів.		
Реалізм	✗	Безперечно, голос народу важливий при вирішенні принципових питань участі чи неучасті України у тих чи інших міжнародних об'єднаннях. Поширення такого принципу на всі міжнародні організації виглядає нездійснимим. Приміром, наскільки логічно виглядав би референдум про вступ до ООН чи СОТ, або про приєднання до Кіотського протоколу?
Щирість	✓	
Логічність	✓	
Не виконано		

Пропалі грамоти: програмні документи парламентських коаліцій

У запропонованому матеріалі Фондація «Відкрите суспільство» дослідила майже невідомі широкому загалові матеріали: угоди про утворення коаліцій у Верховній Раді України VI скликання. Традиційно вони отримують увагу медіа та громадськості у частині розподілу владних крісел, у той час як програмові тези залишаються практично непоміченими. У цьому провина і авторів таких документів: відсутність конкретики та розмитість обіцянок передвиборчих програм немов віруси проникають у «дорожню карту» роботи парламентської більшості. Чинна до скасування політичної реформи редакція Регламенту Верховної Ради наголошувала, що «у коаліційній угоді фіксуються узгоджені політичні позиції, що стали основою формування цієї коаліції»¹. Очевидно, що обіцянки з цих програм легше виконати, оскільки вони, фактично, представляють програму влади і консенсус учасників у ній.

Утім відповідальність за документи такого роду теоретично має бути більшою. Заради об'єднання різні партії йдуть на компроміс, вишукуючи ті позиції, які вони можуть реалізувати разом і котрі не суперечать ідеям жодного з партнерів. Прикро, що в умовах хворого українського парламентаризму ці програми стають напівзабутими примарами архівів. Навряд чи їх аналіз має реальний практичний зміст. Так чи інакше, Фондація пропонує читачеві ознайомитися та згадати певні «родзинки» програм діяльності коаліцій: варті уваги ідеї, які так і не були повністю реалізовані.

Нагадаємо, у Верховній Раді України VI скликання формально налічується чотири більшості, хоча фактично їх три. Певна плутанина пов'язана з відновленням чинності Конституції 1996 року, за якою інститут парламентської коаліції не передбачено. Відповідно, попередня коаліція на чолі з Партією регіонів просто перейменувалася у Парламентську більшість з тією самою назвою — «Стабільність і реформи». Отже, коаліційний літопис Верховної Ради поточного скликання виглядає таким чином:

- 29 листопада 2007 року було створено **Коаліцію демократичних сил** на основі депутатських фракцій «Блок Юлії Тимошенко» (156 депутатів) та блоку «Наша Україна — Народна самооборона» (71 депутат); разом — 227 парламентарів.

Програма коаліції має гучну назву «Український прорив: для людей, а не політиків». Текст угоди² налічує близько 100 сторінок та включає, зокрема, блок «Засади внутрішньої та зовнішньої політики» та Програму діяльності Коаліції (Програму діяльності Уряду).

- 17 грудня 2008 року було створено **Коаліцію «Національного розвитку, стабільності та порядку»** на основі попередніх «більшовиків» БЮТ (156 депутатів), НУНС (71 депутат) та новачка — «Блоку Литвина» (20 депутатів); разом — 247 парламентарів.

Текст угоди³ вже набагато менший (близько 13 сторінок). Значну увагу приділено етиці та регламенту поведінки всередині коаліції — очевидно, після невдалої спроби співжиття БЮТ та НУНС, що не протривала й року. Документ визначає лише пріоритетні завдання діяльності влади.

- 11 березня 2010 року було створено **Коаліцію депутатських фракцій «Стабільність і реформи»**. Її сформували фракції Партії регіонів (172 депутати), Комуністичної партії України (27 депутатів), «Блок Литвина» (20 депутатів) і ще 16 народних депутатів, що згодом отримали узагальнюючий зневажливий термін «тушки». Разом — 235 парламентарів.
- 4 жовтня 2010 року існуючу коаліцію було переформатовано у **Парламентську більшість у Верховній Раді України шостого скликання «Стабільність і реформи»** для відповідності відновленій редакції Конституції. До складу увійшли фракції Партії регіонів (цього разу вже 179 депутатів), КПУ (27 депутатів) та «Блок Литвина» (на одного депутата більше — 21). За рахунок поповнення фракцій «додаткових осіб» не знадобилося. Відповідно, разом налічувалося 227 парламентарів.

Угоди для утворення більшості закон уже не вимагав.

Станом на 3 липня 2012 року більшість налічувала 239 народних депутатів (194 «регіонали», 25 комуністів та 20 литвинівців), не враховуючи формально позафракційних спікера В. Литвина та його заступника, комуніста А. Мартинюка.

1 Про Регламент Верховної Ради України. Верховна Рада України; Закон, Регламент від 10.02.2010 № 1861-VI, <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1861-17/ed20100311>

2 <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=n0003001-07&p=1310386060679748>

3 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0001001-08>

«Блок Юлії Тимошенко» + «Наша Україна – Народна самооборона»

- ...Основоположні цілі Коаліції демократичних сил є погодженими пріоритетними завданнями для всіх її учасників, а саме: народних депутатів України, що входять до депутатських фракцій – суб'єктів даної Угоди, Прем'єр-міністра України, членів Кабінету Міністрів України та *обов'язковими для врахування при розробці законів⁴, загальнодержавних програм, затвердження Державного бюджету України.*

У сфері гуманітарної політики:

- забезпечення гендерної рівності;
- реформування дошкільної освіти, що має будуватися на засадах багатоманітності, сприяння розвитку творчої індивідуальності дітей;
- інтеграція української культури у світові культурні процеси;
- поступовий перехід до надання основних медичних послуг *за рахунок державного фінансування...* реформування системи охорони здоров'я шляхом пріоритетного розвитку первинної медико-санітарної допомоги, діагностики різних видів захворювань та *впровадження обов'язкового профілактичного догляду*, створення єдиного простору доступних для всіх верств населення медичних послуг;
- забезпечення оптимальної *рухової активності кожної людини* впродовж усього життя як важливого чинника здорового способу життя, *організації змістовного дозвілля*;
- утвердження духовно і фізично здорової, матеріально забезпеченої та соціально благополучної сім'ї;
- посилення ролі соціального діалогу (трипартизму) в управлінні підприємствами та розподілі доходів, *впровадження механізмів стимулювання найманих працівників до співвлогіння підприємствами*;
- упорядкування пільг; при цьому скорочення пільг має супроводжуватися відповідним підвищенням доходів населення.

У сфері побудови сучасної європейської держави:

- розвиток парламентаризму і його інституційних основ: партійної системи та удосконалення пропорційної системи виборів до Верховної Ради України та місцевих рад, а також *законодавче врегулювання статусу парламентської більшості* (коаліції депутатських фракцій) та *парламентської опозиції*;
- побудова в Україні публічної адміністрації європейського зразка;
- скасування функцій загального нагляду прокуратури; *введення прокуратури в систему органів юстиції* (попереднє (досудове) розслідування кримінальних справ має бути відокремлене від діяльності та повноважень прокуратури).

У сфері побудови конкурентоспроможної національної економіки:

- підвищення доходів на основі *зростання продуктивності праці*;
- забезпечення стабільно низького рівня інфляції, переорієнтація з використання обмежувальних монетарних заходів на *ринкові методи управління* сукупними пропозицією і попитом та пріоритетного подолання немонетарних чинників інфляції;
- стимулювання збільшення обсягів заощаджень громадян та спрямування цих коштів на інвестування економіки;
- зняття обмежень на входження в український ринок *іноземних фінансових капіталів* із врахуванням інтересів національної безпеки;
- встановлення *оптимального співвідношення* форм власності та організаційних моделей господарювання;
- зниження енергоємності ВВП та перехід до *енергозберігаючої моделі* національної економіки.

⁴ курсив додано

У сфері здійснення зовнішньої політики:

- досягнення повноправного членства в Європейському Союзі;
- зміцнення лідерських позицій України в Східноєвропейсько-Чорноморському регіоні.

«Блок Юлії Тимошенко» + «Наша Україна – Народна самооборона» + «Блок Литвина»

У сфері економіки:

- спрямувати значну частину бюджетних асигнувань на розвиток економіки, збільшивши, зокрема, частку бюджетних видатків інвестиційного спрямування, із *одночасним збереженням* реального рівня соціальних стандартів;
- використання коштів, отриманих в кредит від міжнародних фінансових установ, для *рекапіталізації та кредитування* окремих секторів української економіки;
- запровадження мораторію на підвищення цін на товари та послуги суб'єктів природних монополій;
- створення умов для запровадження пільгових ставок на оренду державного та комунального майна для суб'єктів *малого підприємництва*, проведення переоцінки об'єктів оренди;
- зниження рівня доларизації української економіки.

У соціальній сфері:

- проведення пенсійної реформи, зокрема, із поетапним запровадженням накопичувальної системи пенсійного забезпечення;
- збільшення бюджетних асигнувань для реального забезпечення зайнятості через *громадські роботи*;
- захист українських громадян, які втратили свою роботу за кордоном та повертаються в Україну, шляхом розробки та запровадження окремої *програми адаптації цих громадян* до сучасних економічних реалій в Україні, враховуючи набутий ними за кордоном досвід;
- поліпшення соціального захисту дітей, подолання демографічної кризи, досягнення *сталого демографічного розвитку*, утвердження духовно і фізично здорової, матеріально забезпеченої та соціально благополучної сім'ї.

У сфері захисту прав і свобод громадян:

- утвердження повноцінного громадянського суспільства;
- з метою відновлення історичної справедливості Сторони Коаліції зобов'язуються ухвалити закон України щодо визнання *учасників національно-визвольних рухів борцями за незалежність України*;
- Сторони Коаліції забезпечать *пропорційну систему* виборів народних депутатів України із застосуванням *відкритих виборчих списків з персоніфікованим обранням* депутатів виборцями;
- неухильне дотримання свободи слова та вільної діяльності засобів масової інформації з *обов'язковим та гарантованим доступом до них опозиції*.

У сфері правосуддя та правоохоронної діяльності:

- забезпечення конкурентного порядку добору суддів і підвищення їхньої відповідальності за ухвалення незаконних рішень;
- запровадження децентралізованої та доступної для людини системи судочинства, побудованої на засадах неупередженості та незалежності із посиленими елементами *суддівського самоврядування*.

У сфері національної безпеки:

- посилити відповідальність за прояви *сепаратизму*;
- посилити *інформаційну безпеку* України;
- відповідні нормативно-правові акти щодо визначення юридичного статусу перебування *Чорноморського флоту* Російської Федерації у Севастополі, вироблення порядку його перебування на суверенній території України до 2017 року.

У сфері зовнішньої політики:

- *неухильне виконання* програми адаптації національного законодавства до *acquis communautaire*⁵ Європейського Союзу;
- розробити програму заходів, спрямовану на *євроатлантичну інтеграцію* України;
- *Сторони Коаліції відмовляються від внесення системних змін до Конституції України (зокрема, в частині міжінституційних відносин).*

Партія регіонів + Комуністична партія України +
«Блок Литвина» + народні депутати України⁶

У сфері економіки:

- масштабна модернізація національного виробництва <...> на основі широкого застосування інвестиційно-інноваційної моделі розвитку з метою входження України до *20 найбільш економічно розвинених країн світу*;
- *детинізація економіки та легалізація капіталів некримінального походження*;
- запровадження реформи житлово-комунального господарства та реалізація інфраструктурних проектів на засадах *приватно-державного партнерства*;
- оптимізація стану платіжного балансу; стимулювання експорту; *захист вітчизняних економічних інтересів за кордоном.*

У сфері соціальної політики:

- гарантування доступності для кожної людини державного «антикризового» *продовольчого* кошика та державного «антикризового» *медичного* кошика;
- сприяння незалежній діяльності об'єднань громадян;
- забезпечення широкого доступу талановитої молоді до нових знань незалежно від місця проживання, майнового стану та *фінансових можливостей батьків*;
- посилення просвітницької діяльності населення щодо вимог екологічних норм і стандартів.

У сфері внутрішньої політики:

- забезпечення ефективного захисту конституційних прав громадян на вільне вираження своїх поглядів і переконань;
- посилення відкритості і прозорості процесів підготовки й прийняття державних рішень та здійснення будь-яких дій, пов'язаних з формуванням і використанням *бюджетних коштів, кадровими призначеннями на керівні посади* центральних органів влади, судів, правоохоронних органів;
- утвердження місцевого самоврядування як фундаменту народовладдя шляхом... *максимального усунення бюрократичного апарату* від вирішення питань розвитку територіальних громад.

У сфері зовнішньої політики:

- продовження конструктивного співробітництва з НАТО з усіх питань, що становлять взаємний інтерес;
- економічна інтеграція *на пострадянському просторі* на засадах національних інтересів України та принципах Всесвітньої Організації Торгівлі/Розвиток взаємовигідного співробітництва з країнами СНД;
- забезпечення виконання Хартії про стратегічне партнерство між Україною та США;
- забезпечення широкого торговельно-економічного співробітництва з країнами Великої двадцятки, Центральної Азії, Латинської Америки і Африки.

⁵ «Доробок спільноти» - сукупність спільних прав і зобов'язань, обов'язкових до виконання в усіх країнах — членах ЄС.

⁶ Примітно, що у цьому документі значна кількість тез прямо і без змін запозичена з попередніх угод.

Замість підсумку

Зрозуміло, що ці документи приречені на забуття: історія останніх років показує, що їх забувають (якщо взагалі читають) особи, які підписують. Їх зміст — переважно обтічні фрази, красиві правильні положення про майбутнє України. Але, на жаль, увага підписантів фокусується здебільшого на розділах про розподіл портфелів. До того ж програмові тези, які мають визначати пріоритети роботи як законодавчої, так і виконавчої гілок влади, пишуться «для галочки» (а у випадку більшості ПР-КПУ-БЛ ще й копіюються з документів попередників).

Ключова проблема таких от політичних платформ в тому, що їх пишуть не ті, хто має виконувати. Можна припустити, що партійна еліта власноруч виводить стрункі рядки утопічного майбутнього України, водночас продумуючи власну міністерську та депутатську роботу для реалізації запланованого. Проте це виглядає нереально. Партійні ідеологи та технологи здатні продукувати логічні та привабливі ідеї, однак їм бракує сутнісного наповнення та конкретних схем виконання. Враховуючи низький рівень реалізації цих тез, виникають сумніви відносно щирості партійних та урядових діячів або ж щодо їхнього професіоналізму. «Пропалі грамоти» власних зобов'язань нівелюють значення слів парламентарів та їхньої діяльності, а змальовані в них райдужні перспективи майбутнього держави стають черговими розтраченими чи розкраденими мільярдами, лобістськими законами, залаштунковими інтригами та привілеями «для своїх». Українське суспільство, хоч яким би терплячим та спокійним вчителем воно не було, все ж має покарати недобросовісних політиків за невивчені уроки демократії.

Висновки

Якби депутати працювали за правилами шкільної системи, то навряд чи їм видали б атестати за підсумками їхніх «досягнень». До того ж вчителі напевне надіслали б гнівні листи батькам щодо ганебної поведінки їхніх «діточок»: бійки, образи, взаємні безпідставні звинувачення, лінощі, байдикування, псування меблів та стійке небажання працювати. Але наразі директор метафоричної школи — В. Янукович — вочевидь у першу чергу захищатиме свою дитину, Партію регіонів, та прагнучиме забезпечити їй вступ в елітне місце — нову Верховну Раду. Складатиме вступні іспити до нового парламенту й інша політична сила, проте вже не запальна дівчина-староста, а розумний хлопчик, що лише намагається імітувати поведінку «комсорга». Протеже колишнього директора — В. Ющенко — посварилися один з одним і найчастіше не мають іншої теми для розмов, аніж критика свого патрона. Дитятко батьків-номенклатурників, Компартія, схоже, вкотре подолає прохідну планку завдяки одвічній ностальгії своїх прихильників. А ось «слухняний хлопчик» Володимир Литвин, що однаково добре почував себе за будь-якого директора, навряд чи зможе повторити свої попередні здобутки. Не варто забувати і про нових «абітурієнтів», зокрема про хлопчика-боксеру та мрійливу дівчинку, колишню подружку старости.

Залишаючи у стороні іронічні метафори та абстракції, ми вимушені визнати, що український парламент функціонує надзвичайно неефективно. Безперечно, варто зважати на нерозвиненість партійної системи, постійну зміну правил гри (у вигляді Основного закону чи Закону про вибори), рештки радянської політичної культури, слабкість громадянського суспільства тощо. Але серйозності ключового висновку це не применшує — Верховна Рада втратила право називатися парламентом у повноцінному сенсі цього слова. Причин тому є декілька. Щонайперше, закриті виборчі списки нівельювали значення парламентських партій як інструменту народного представництва. За яскравим фасадом першої п'ятірки, як правило, криється темний ліс із маловідомих народу особистостей, які стають народними депутатами виключно з приватних, а не суспільних чи бодай групових інтересів.

Із цього витікає такий наслідок: тих, хто отримує звання «народний обранець», навряд чи можна вважати професіоналами у захисті інтересів свого виборця. Більше того, вони взагалі не захищають інтереси своїх виборців. Значна частина депутатів навіть не читала передвиборчої програми своєї партії¹, що вже говорити про підготовку законопроектних ініціатив щодо їх виконання. Регулярна робота Фундації з законопроектами дає змогу стверджувати, що більшість з них написані недосконало — відсутнє не тільки стратегічне бачення, а й навіть елементарне знання відповідного галузевого законодавства чи правил української мови. З неформального спілкування зі співробітниками Верховної Ради відомо, що частину законопроектної роботи виконують не народні депутати, а їхні помічники чи навіть інтерни — без наступного експертного опрацювання та удосконалення. Отож парламентським фракціям бракує не лише політичної волі та відповідальності щодо виконання власних зобов'язань, але й професіоналізму та інтелектуального капіталу.

І, безперечно, не можна не говорити про якість самих програм. Політика в Україні перетворилася на ринок, а отже, передвиборчі обіцянки працюють за маркетинговою логікою: байдуже, чим приваблювати покупця, головне, щоб він придбав товар. Але на противагу комерційній рекламі, де принаймні у виносках за зірочками дрібним шрифтом видрукувана бодай частково правдива інформація, у політичній рекламі таких підказок немає. Зневагу до політичного реалізму та раціонального підходу до державного управління можна було б пробачити, якби партії пропонували виборцям цілісне бачення певної національної мрії, проекту дій, дороговказу, який зумів би надихнути суспільство на конкретну модель розвитку. Натомість партії пропонують напівперетравлений політтехнологами популістський продукт з мінімальними варіаціями. Зокрема, ми виділили 15 тез, які зустрічаються в обіцянках більшості парламентських партій:

- підтримка малого і середнього бізнесу — всі п'ять фракцій;
- вирішення у той чи інший спосіб проблем із соціальним житлом — усі п'ять фракцій;
- запровадження виборності суддів народом — чотири фракції (крім «Блоку Литвина»);
- збільшення виплат при народженні дитини — чотири фракції (крім «Блоку Литвина»);

¹ Дет. див. сюжет телеканалу «24» про виконання партіями передвиборчих обіцянок, зроблений на основі досліджень Фундації «Відкрите суспільство»: <http://24tv.ua/news/5/110/162956>

- ухвалення Податкового кодексу – три фракції (Партія регіонів, БЮТ, НУНС);
- надання пільгових кредитів для сільського господарства – три фракції (БЮТ, КПУ, «Блок Литвина»);
- підтримка інноваційного бізнесу – три фракції (Партія регіонів, БЮТ, КПУ);
- посилення кримінальної відповідальності за корупцію – три фракції (БЮТ, КПУ, «Блок Литвина»);
- вирішення проблеми браку лікарів у сільській місцевості – три фракції (БЮТ, НУНС, КПУ);
- зменшення залежності держави від імпортованих енергоресурсів – три фракції (БЮТ, НУНС, КПУ);
- посилення місцевих бюджетів через реформу міжбюджетних відносин – три фракції (Партія регіонів, НУНС, «Блок Литвина»);
- підвищення пенсій – три фракції (НУНС, КПУ, «Блок Литвина»);
- підвищення стипендій сиротам – три фракції (Партія регіонів, НУНС, КПУ);
- підвищення стипендій усім студентам – три фракції (Партія регіонів, КПУ, «Блок Литвина»);
- обов'язковий референдум для визначення вступу до міжнародних організацій – три фракції (Партія регіонів, КПУ, «Блок Литвина»).

Крім того, партії часто схиляються до утопічних тез, ідей, які вочевидь не можливо реалізувати в поточних умовах України чи світу. З-поміж них є такі:

- пропонуємо перетворити Україну на інвестиційний рай (БЮТ);
- створимо до 2010 року професійну армію (НУНС);
- до 2010 року покінчимо з чергою військовослужбовців на житло (НУНС);
- вироблення й реалізація реального механізму повернення втрачених заощаджень, у тому числі через участь громадян у приватизації ліквідних підприємств, надання їм землі, забезпечення лікування та навчання за рахунок бюджету («Блок Литвина»);
- створення Фонду майбутнього, з якого на персональний рахунок немовлят буде нараховуватися 25 тисяч гривень із наступним нарахуванням відсотків та індексацією по досягненні 18-річного віку («Блок Литвина»);
- буде ліквідований інститут президентства, Україна стане парламентською республікою (КПУ);
- бюджетонаповнюючі галузі (в першу чергу, виробництво спиртних напоїв і тютюнових виробів) перейдуть у державну власність, а зовнішня торгівля стане державною монополією (КПУ);
- молоді спеціалісти, які працюватимуть на підприємствах – флагманах індустрії, будуть забезпечені житлом під державні фінансові гарантії (1 млрд грн) (Партія регіонів);
- вчитель, лікар, працівник культури, міліціонер, військовослужбовець (працівники бюджетної сфери) при укладанні трудового контракту на 20 років одержать ключі від квартири (Партія регіонів).

Парламентські партії дали українському народові разом 305 обіцянок – у формі передвиборчих програм. За результатами аналізу, що його здійснила Фондація «Відкрите суспільство», маємо статистику, навряд чи приємну для парламентарів.

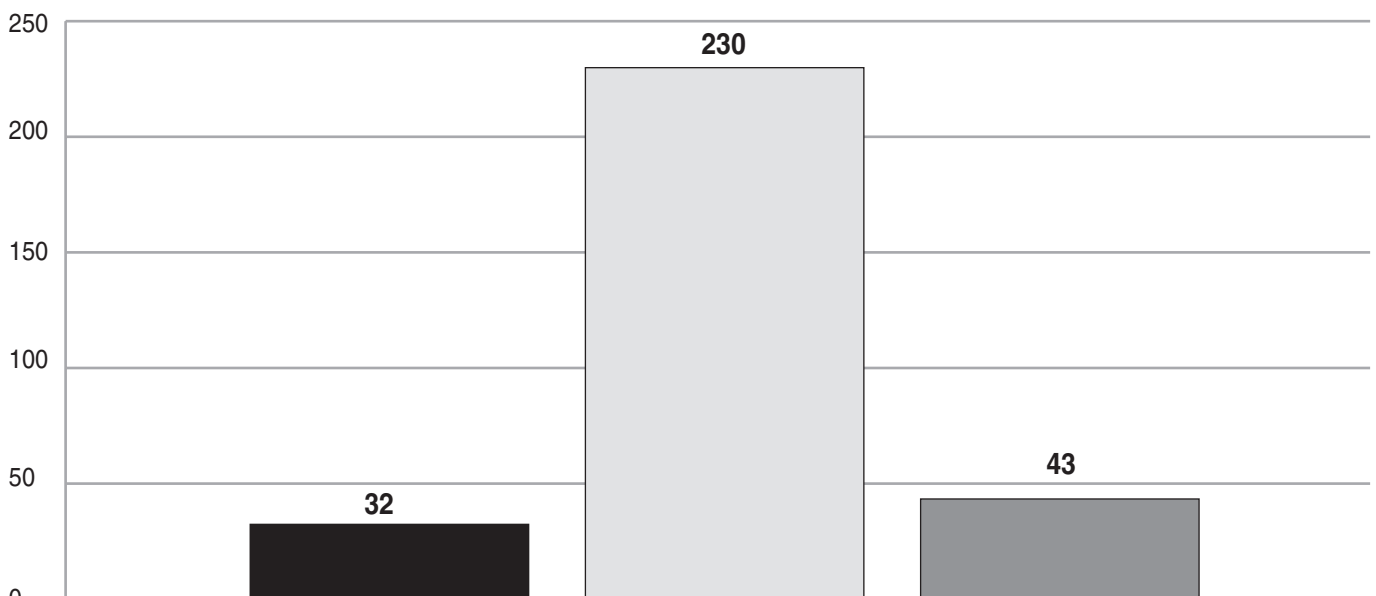

Рисунок 1. Результати виконання передвиборчих обіцянок парламентом.

Наступна діаграма показує результати виконання обіцянок за фракціями: кількісний показник та частка виконаних обіцянок з усього набору тез фракції.

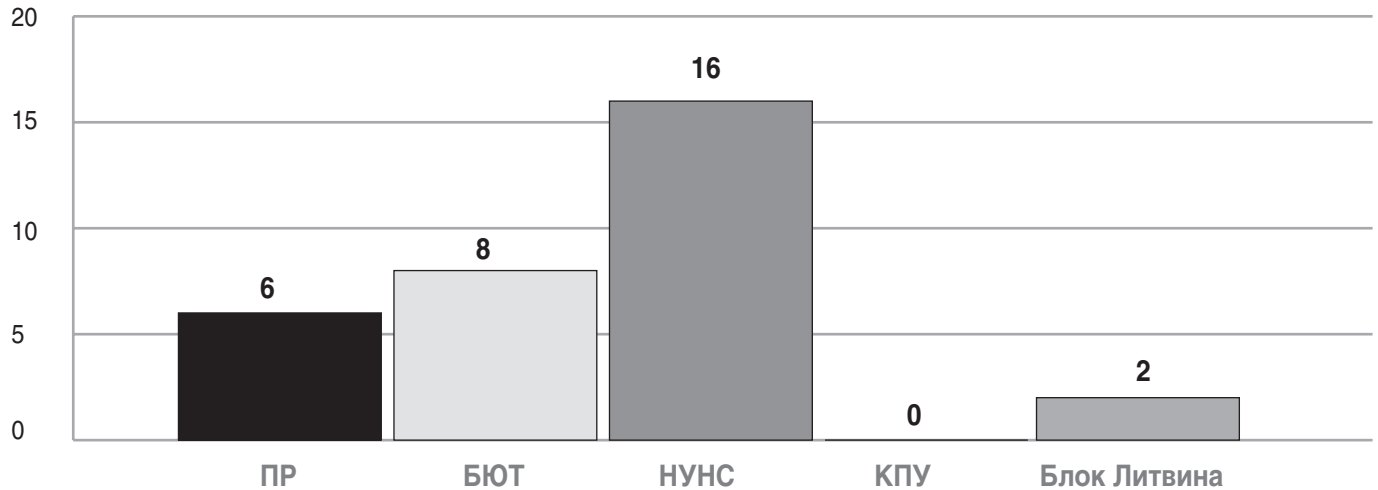

Рисунок 2. Кількість виконаних фракціями обіцянок.

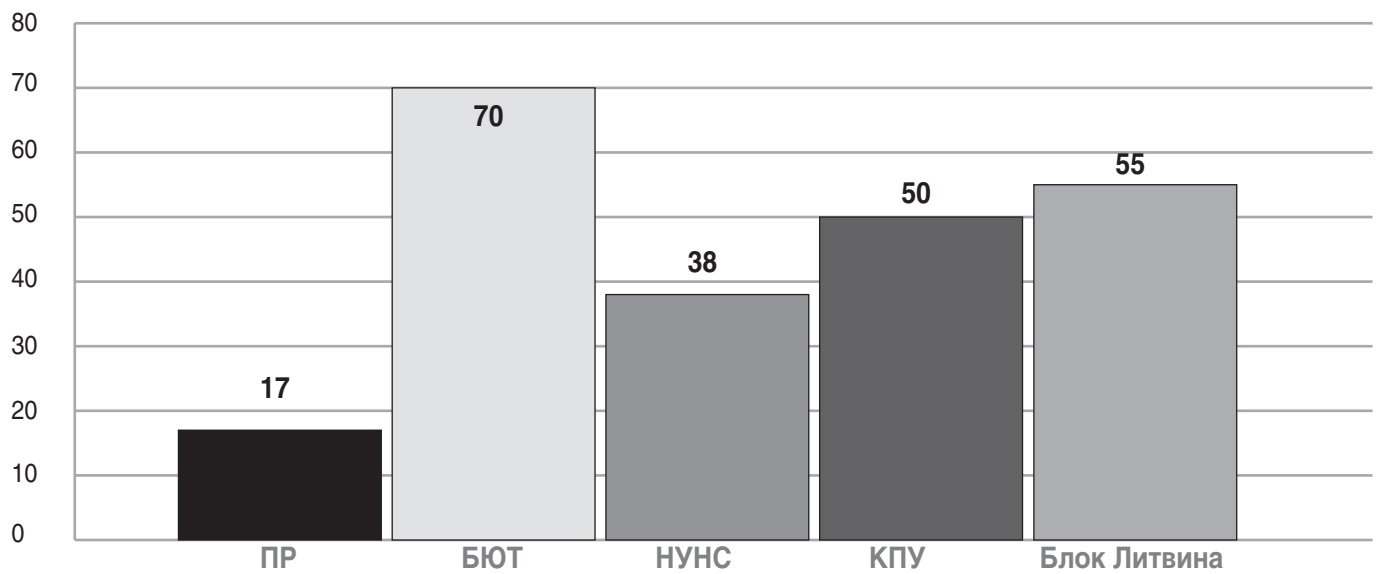

Рисунок 3. Кількість невиконаних фракціями обіцянок.

Безперечно, не можна адекватно порівнювати виконання передвиборчих обіцянок виключно у кількісному аспекті: важливим є показник частки виконаних тез у загальному наборі. Наступна діаграма показує достатньо чітку картину роботи фракцій.

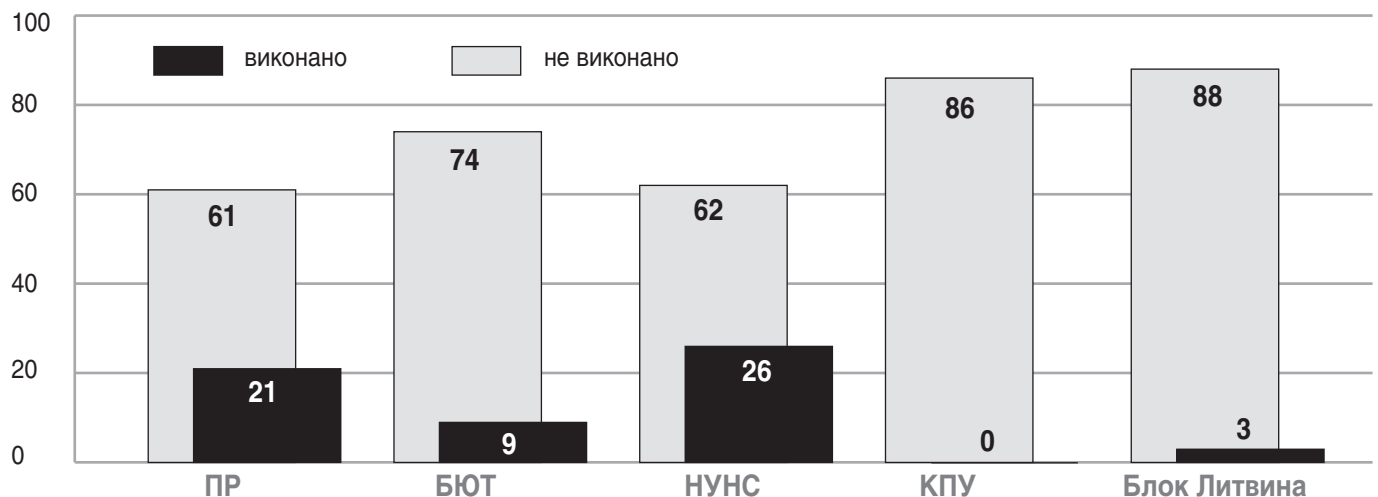

Рисунок 4. Показники реалізації передвиборчих обіцянок фракціями, %.

Крім того, не можна оминати такі категорії, як «забуто» (жодних ініціатив з боку фракції) та «відхилено» (проекти відповідної тематики від фракції не були ухвалені парламентом). В абсолютних показниках отримуємо таку картину: Партія регіонів не прогала жодного законопроекту, від чого найбільше постраждали КПУ та БЮТ. Рекордсменом-забудьком став «Блок Литвина», наступну сходинку поділили комуністи та бютівці.

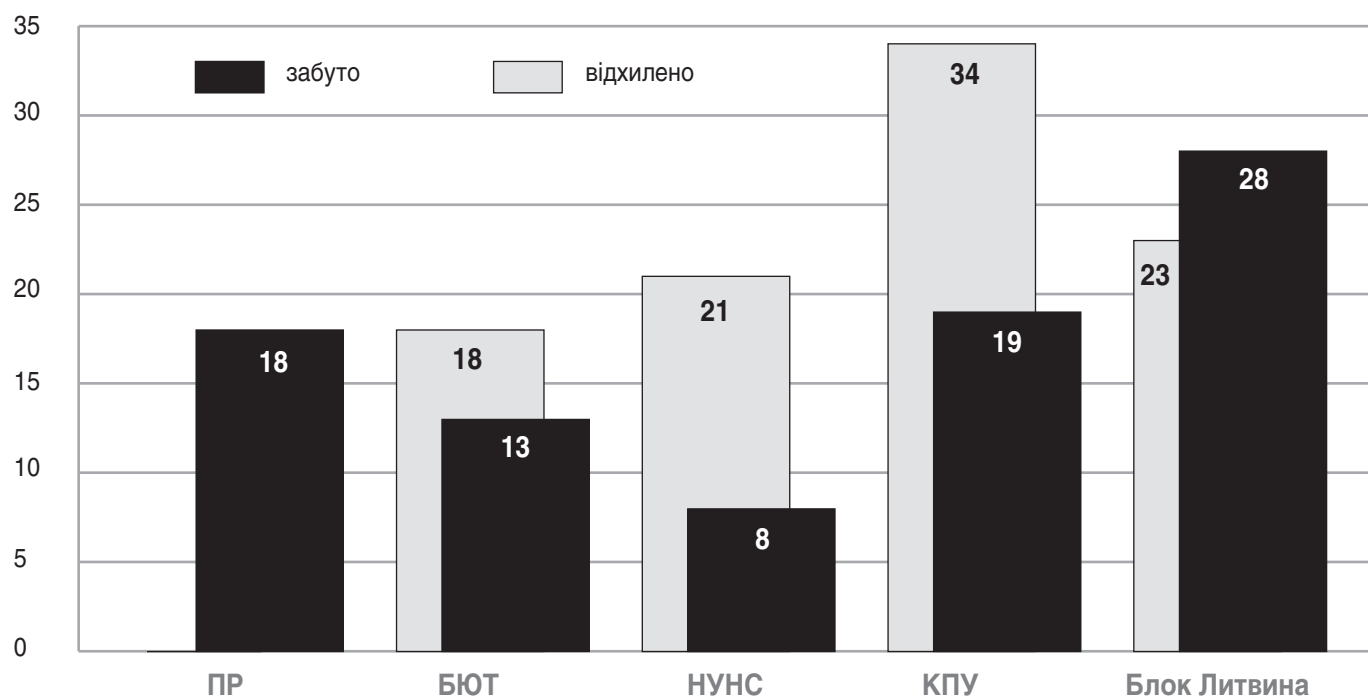

Рисунок 5. «Забуті» та «відхилені» обіцянки (за фракціями).

У відносних показниках картина почасти змінюється: регіонали наближаються до комуністів за показниками «забудькуватості»; результати Компартії демонструють, що третина її обіцянок не пройшла тест голосуванням (вочевидь, насамперед завдяки специфіці відповідних законопроектів комуністів).

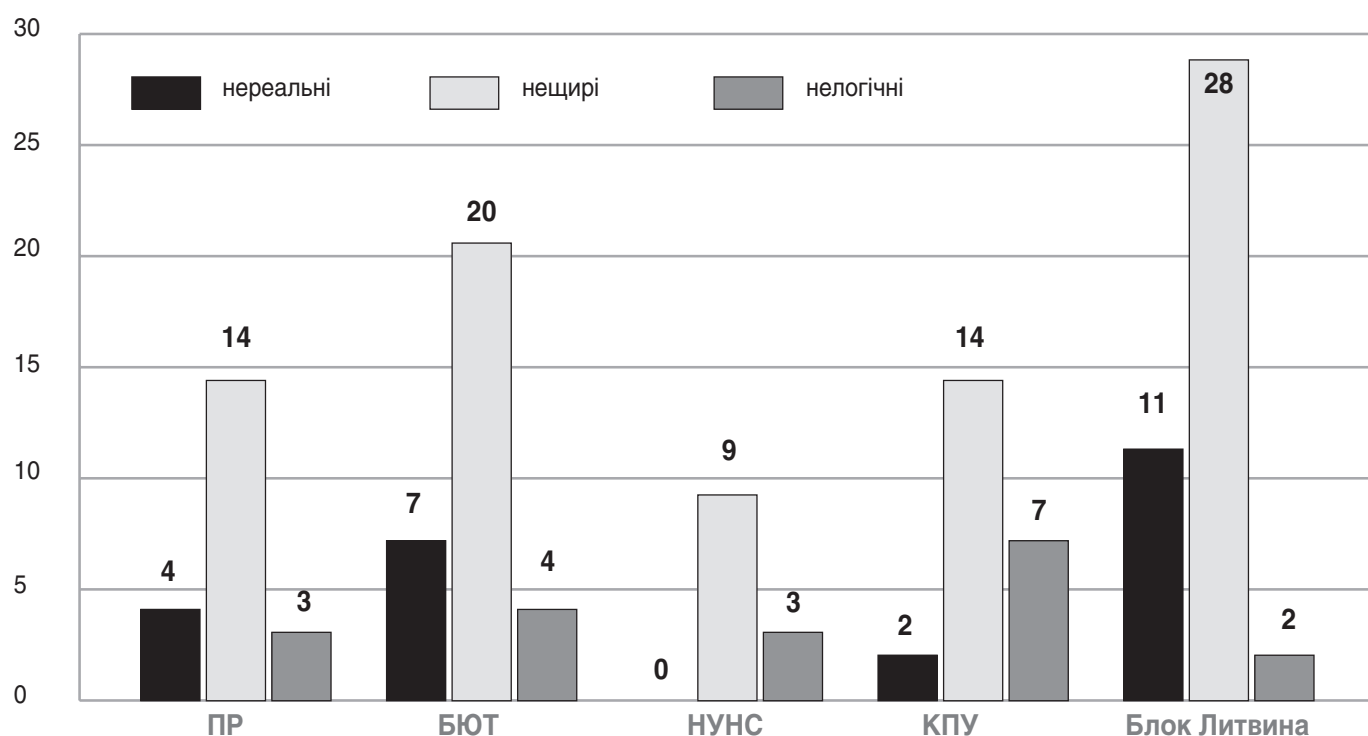
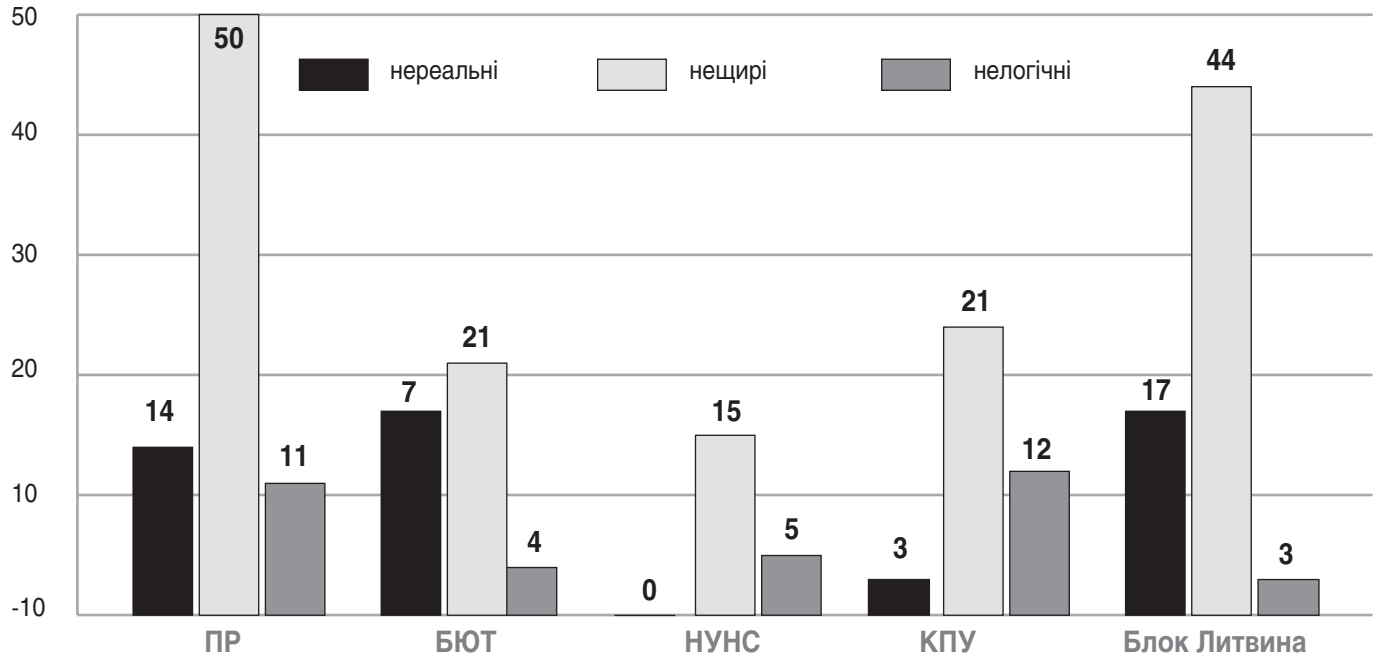

Рисунок 5. «Забуті» та «відхилені» обіцянки (за фракціями).

Варто наголосити і на «здобутках» тез партійних програм за умовними критеріями «реалізму», «щирості» та «логічності». За нашим аналізом обіцянок та їх виконання, у стінах парламенту VI скликання фракції отримали такі результати: «Блок Литвина» вражає нещирістю, Компартія – нелогічністю.

Такі самі результати у відносному розрізі: стає видно крайню «нещирість» партій більшості, зокрема через популістські обіцянки та законопроектну пасивність.

Статистика «говорить» красномовніше за будь-які політичні гасла. Українські громадяни відчують «український прорив» та «покращення життя вже сьогодні» не на білбордах, а на собі: у гаманцях, цінах на продукти харчування, одяг, техніку, а також у новинах із засобів масової інформації. Зрозуміло, що політичні партії за своєю природою схильні обіцяти значно більше, аніж здатні виконати. Безперечно, Фундація не закликає партії максимально обмежувати власні обіцянки. Навпаки, політичні сили повинні пропонувати своєму виборцеві чітку програму дій. І в цьому випадку громадськість має повне право вимагати того, щоб передвиборчі обіцянки були реальними, щирими, логічними та мали хоча б приблизний план дій щодо їх виконання. В інакшому випадку коротке та яскраве життя передвиборчої обіцянки закінчуватиметься на звалищі рекламних матеріалів, звідки знову відроджуватиметься під час наступної кампанії.